

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

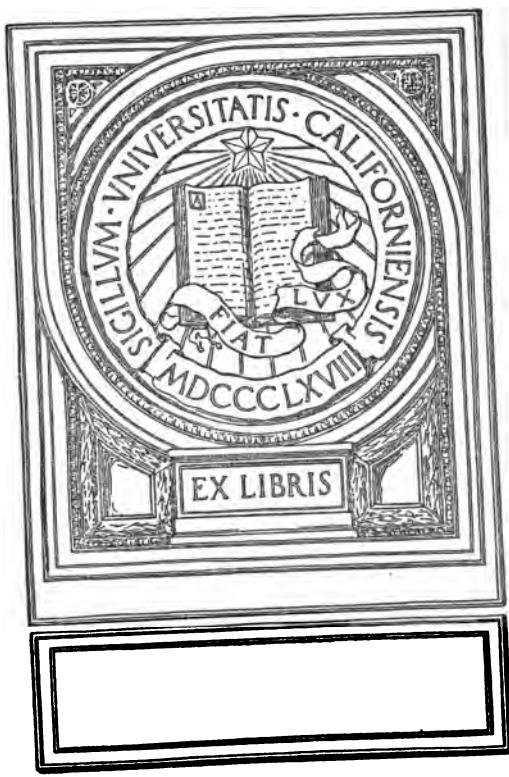
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Pali Text Society.

<1.237

PETAVATTHU.

EDITED BY

PROF. MINAYEFF

(OF ST. PETERSBURG.)

LONDON:

PUBLISHED FOR THE PALI TEXT SOCIETY,

BY HENRY FROWDE,

OXFORD UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE, AMEN CORNER, E.C.

1888.

PK 45⁵₁₁
11/23

TO MINI
AMERICAN

P R E F A C E .

For the present edition I have made use of the following manuscripts :

1. C. and 2. D. Two Simhalese MSS. of my own collection. Text and Commentary by Dhammapāla. In the Introduction the author gives a short description of the whole work.

1. Mahākāruṇikam nātham ñeyyasāgarapāragum
vande nipunagambhiram vicitranyadesanam.
2. Vijačaranaśampannam yena niyanti lokato
vandem anuttaram dhammam sammāsambuddha-
pūjitaro.
3. Silādigunasampanno thito maggaphalesu yo
vande ariyasamghan tam puññakkhettam anuttaram.
4. Vandanajanitam puññam iti yam ratanattaye
hatantarāyo sabbattha hutvāhan tassa tejasā.
5. Petehi katam kammam yam yam purimajātisu
petabhāvāvahan tam tam tehi phalabhedato.
6. Pakāsayantī buddhānam desanā yā visesato
samvegajananī kammam phalam paccakkhakārinam.
7. Petavatthū 'ti nāmena supariññātavatthukā
yam khuddakanikāyasmim samgāyimsu mahesayo.
8. Tassā sammāvalambitvā porānatthakathānayam
tattha tattha nidānāni vibhāvento visesato.
9. Suvisuddham asamkiṇṇam nipunatthavinicchayam
Mahāvihāravāsinam samayaṁ avilomayam.
10. Yathā balam karissāmi atthasamvanṇanam subham
sakkaccam bhāsato tam me nisāmayatha sādhavo 'ti.*

* Comp. the Paramattha-Dipani, Vimāna-vatthu, p. vi.

Tattha petavatthū 'ti. setthiputtādikassa tassa tassa sattassa petabhāvahetubhūtakammam tassa pana pakāsanavasena pavatto khettūpamā arabanto 'ti ādiko pariyattidhammo idha petavatthū 'ti adhippeto.

Tayidam petavatthum kena bhāsitam kattha bhāsitam kadā bhāsitam kasmā bhāsitam 'ti.

Vuccate.

Idam hi petavatthum duvidhena pavattam atthuppattivasena ca pucchāvissajjanavasena ca. tattha yam atthuppattivasena pavattam. tam bhagavatā tāva bhāsitam. itaram Nāradattherādihi pucchitam. tehi tehi petehi bhāsitam. satthā pana yasmā Nāradattherādihi tasmin tasmin pucchāvissajjane āropite tam tam atthuppattim katvā sampattaparisaya dhammam desesi. tasmā sabba-petavatthum sattharā bhāsitam eva nāma jātam. pavattitapavaradhammacakke hi satthari tattha tattha Rājagāhādisu viharante yebhuyyena tāya tāya atthuppattiya pucchāvissajjanavasena sattānam kammaphalapaccakkha-karaṇāya tam tam petavatthum desanam ārūhan 'ti.

Ayam tāv' ettha kena bhāsitam 'ti ādīnam padānam sādhāranato vissajjanā.

Asādhāranato pana tassa tassa vatthussa atthavannānāyam eva āgamissati.

Tam pan' etam petavatthum vinayapiṭakam suttapiṭakam abhidhammapiṭakan 'ti tīsu piṭakesu suttantapitakapariyāpannam.

Dighanikāyo majjhimanikāyo samyuttanikāyo aṅguttaranikāyo khuddakanikāyo pañcasu nikāyesu khuddakanikāyapariyāpannam.

Suttam geyyam veyyākaraṇam gāthā udānam itivuttakam jātakam abbhutadhammam vedallan 'ti navasu sāsanaṅgesu gāthāsamgaḥam.

dvāśītīm buddhato gaṇhim dve sahassāni bhikkhuto caturāśīti sahassāni ye 'me dhammā pavattino 'ti

Evam dhammadbhāṇḍāgārikena patiññātesu caturāśītiyā dhammakkhandhasahassesu katipayadhammakkhandhasamgaḥam.

Bhāṇavārato catubhāṇavāramattam.

Vaggato Uragavaggo Ubbarīvaggo Cūlavaggo Mahāvaggo 'ti catuvaggasamgaham. tesu pathamavagge dvādasa vatthūni dutiyavagge terasa vatthūni. tatiyavagge dasa vatthūni. catutthavagge solasavatthūnīti. vatthuto ekapaññāsavatthupatimañḍitam.

The name of the author of the commentary is given in the concluding gāthās.

Ye te petesu nibbattā sabbadukkatakārino
yehi kammehi te santam pāpakam kaṭukaphalam.
paccakkhato vibhāventi pucchāvissajanehi vā
sā desanā niyamen' eva sattasamvegavaddhlhanī.
yam kathāvatthukusalā supariññātavatthukā
petavathū 'ti nāmena samgāyimsu mahesayo.
tassattham pakāsetum porāṇatthakathānayam
nissāya yā samāraddhā athasamvāṇṇanā mayā.
yā tattha paramatthānam tattha tattha yathārahām
pakāsanā paramatthadīpani nāma nāmato.
sāmpattā parinītīhanam anākulavinicchayo
sā paññarasamattāya pāliyā bhāṇavārato.
iti tam samkharontena yam tam adhigatam mayā
puññam assānubhāvena lokanāthassa sāsanam.
ogāhetvā visuddhāya silādipatipattiā
sabbe pi dehino hontu vimuttirasabhāgino.
ciram titthatu lokasmim sammāsambuddhassa sāsanam
tasmin sagāravā niccam hontu sabbe 'va pāṇino.
sammā vassatu kālena devo pi jagati pati
saddhammanirato lokam dhammen' eva pasāsatū 'ti.
Badaratiitthavihāravāsinā
munivarayatinā bhadantena
Ācariya-Dhammapālēna kata
petavatthusamvāṇṇanā samattā 'ti.

A few extracts from the vāṇṇanā are given at the end of the published text.

Besides, I had 3. C^r and 4. D^r, two Sinhalese MSS. of the

same collection, and 5. B, a Burmese MS. of the Phayre Collection, in the India Office Library. The last three MSS. contain text only.

All my Simhalese manuscripts are full of every sort of blunders, and many passages in the published text remain unfortunately doubtful.

J. M.

ST. PETERSBURG,
December, 1887.

CONTENTS.

		PAGE
I.	1. KHETTŪPAMĀ-PETAVATTHU	...
	2. SŪKARA	...
	3. PŪTIMUKHA	...
	4. PITTHADHĪITALIKA	...
	5. TIROKUDDA	...
	6. PAÑCAPUTTAKHĀDAKA	...
	7. SATTAPUTTAKHĀDAKA	...
	8. GONA	...
	9. MAHĀPESAKĀRA	...
	10. KHALĀTI	...
	11. NĀGA	...
	12. URAGA	...
		11

URAGAVAGGO PATHAMO.

II.	1. SAMSĀRAMOCAKA	...
	2. SĀRIPUTTATtherassa MĀTU	...
	3. MATTĀ	...
	4. NANDĀ	...
	5. MATTAKUNDALI	...
	6. KANHA	...
	7. DHANAPĀLA	...
	8. CŪLASETTHĪ	...
	9. AÑEURA	...
	10. UTTARAMĀTU	...
	11. SUTTA	...
	12. KANNAMUNDA	...
	13. UBBARĪ	...
		32

UBBARIVAGGO DUTIYO.

	PAGE
III. 1. ABHIJJAMĀNA	33
2. SĀNUVĀSI	35
3. RATHAKĀRĪ	38
4. BHUSA	39
5. KUMĀRA	39
6. SERENĪ	41
7. MIGALUDDA	42
8. DUTIYALUDDA	43
9. KŪTAVINICCHAYAKA	43
10. DHĀTUUVIVANNA	44

CŪLAVAGGO TATIYO.

IV. 1. AMBASAKKHARA	45
2. SERISSAKA...	57
3. NANDIKĀ	57
4. REVATĪ	61
5. UCCHU	61
6. KUMĀRA	63
7. RĀJAPUTTA	63
8. GŪTHAKHĀDAKA	64
9. GŪTHAKHĀDAKA...	65
10. GAÑA	65
11. PĀTALIPUTTA	66
12. AMBA	66
13. AKKHARUKKHA	67
14. BHOGASAMHARA	67
15. SETTHIPUTTA	67
16. SATTHIKŪTASAHAASSA	68

MAHĀVAGGO CATUTTHO.

EXTRACTS FROM THE COMMENTARY... ... 71

I.

THE TEXT.

Peta-vatthu.

NAMO TASSA BHAGAVATO ARAHATO SAMMĀSAMBUDDHASA.

I. 1.

1. Khettūpamā arahanto dāyakā kassakūpamā bijūpamam̄ deyyadhammam̄ ogho¹ nibbattate phalam.
2. Oghabijam̄² kasīkhettam̄ petānam̄ dāyakassa ca tam̄ petā paribhuñjanti dātā puññena vaddhati.
3. Idh' eva kusalam̄ katvā pete ca patipūjayam̄³ saggañ ca kamati⁴ thānam̄ kammam̄ katvāna bhaddakan̄ 'ti.

Khettūpamāpetavatthu.

I. 2.

1. Kāyo te sabbasovanño sabbā obhāsate disā mukham̄ te sūkarass'⁵ eva kim kammam akari⁵ pure 'ti.
2. Kāyena saññato āsim̄ vācāyāsim̄ asaññato tena me tādiso vanño yathā passasi Nāradā 'ti.
3. Tan ty āham̄ Nārada brūmi sāmam̄ dittham idam tayaṁ mākāsi mukhasā pāpam̄ mā kho sūkaramukho ahū 'ti.

Sūkarapetavatthu.

I. 3.

1. * Dibbam̄ subham̄ dhāresi vannadhbātum̄, vehāyasam tit̄thasi antalikkhe

¹ B. etto. ² B. etam̄. ³ B. ojya.
⁴ B. gamati. ⁵ B. akarā.

* C. D. omits 1-2.

mukhañ ca te kimiyo pūtigandham, khadanti kim kam-mam akāsi pubbe 'ti.

2. Samano aham pāpo dukkhavāco, tapassīrūpo mukhasā asaññato
laddhā ca me tapasā vanṇadhātum, mukhañ ca me pesu-niyena pūtī.
3. Tayidam tayā Nārada sāmam diṭṭham, anukampakā ye kusalā vadeyyum
mā pesunam mā ca musā abhāni, yakkho tuvam hohisi kāmakāmīti.

Pūtimukhapetavatthu.

I. 4.

1. Yam kiñcārammanam katvā dajjā dānam amaccharī pubbe pete ca ārabba atra vā vatthudevatā.
2. Cattāro ca mahārāje lokapale yasassine Kuveram Dhataratthañ ca Virūpakkhañ ca Virūlhakam tam eva pūjītā honti dāyakā ca anipphalā.
3. Na hi runnam 'va soko vā yā caññā paridevanā na tam petassa atthāya evam titthanti nātayo.
4. Ayañ ca kho dakkhiñā dinnā samghamhi suppatitthitā digharattam hitay' assa thānaso upakappatiti.

Pitthadhītalikapetavatthu.

I. 5.

1. Tiro kuddesu titthanti samdhisiñghātakesu ca dvārabāhāsu titthanti āgantvāna sakam għaram.
2. Pahūte annapānamhi khajjabhojje upatħlite na tesam koci sarati sattānam kammapaccayā.
3. Evam dadanti nātīnam ye honti anukampakā sucim panitam kālena kappiyam pānabhojanam idam vo nātīnam hotu sukhitā hontu nātayo.
4. Te ca tattha samāgantvā nātipetā samāgatā pahūte annapānamhi sakkaccam anumodare.
5. Ciram jīvantu no nātī yesam hetu labhāmase amhākañ ca katā pūjā dāyakā ca anipphalā.

6. Na hi tattha kasī atthi gorakkh' etta¹ na vijjati vanijjā tādisī n'atthi hiraññena kayakkayam.
7. Ito dinnena yāpentī petā kālakatā² tahim unuame udakam vuṭṭham yathā ninnam pavattati evam eva ito dinnam petānam upakappati.
8. Yathā vārivahā pūrā paripūrenti sāgaram evam eva ito dinnam petānam upakappati.
9. adāsi me akāsi me nātimittā sakhā ca me petānam dakkhiṇā dajjā pubbe katam anussaram.
10. Na hi ruṇṇam vā soko vā yā c'aññā paridevanā na tam petānam athāya evam titthanti nātayo.
11. Ayañ ca kho dakkhiṇā dinnā samghamhi, suppatitthitā dīgharattam hitāy' assa thānaso upakappati.
12. So nātidhammo ca ayañ nidassito, petānam pūjā ca katā uḷārā balañ ca bhikkhūnam anuppadinnam, tumhehi puññam pasutam anappakan 'ti.

Tirokuddapetavatthu.

I. 6.

1. Naggā dubbañnarūpāsi duggandhā pūti vāyasi makkhikāparikinnā³ 'va kā nu tvam idha titthasiti.
2. Ahām bhaddante² peti 'mhi duggatā Yamalokikā pāpakammam karitvāna petalokā ito gatā.
3. Kālena pañca puttāni sāyam pañca punāpare vijayitvāna khādāmi te pi na honti me alam.
4. Paridayhati dhūmāyati khudāya³ hadayam mama pāniyam na labhe pātum passa mam vyasanam gatan 'ti.
5. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭam katam kissa kammapipākena puttamañsañi khādasiti.

¹ B. gorakkh' etthe na.

² B. bhaddante.

³ B. khuddāya.

* C. D. kila gatā 'ti vā pātho.

6. Sapatī¹ me gabbhini āsi tassā pāpam acetayim
sāham paduṭṭhamanasā akarim gabbhapātanam.
7. Tassā dvemāsiko gabbho lohitañ ñeva pagghari
tad'assā mātā kupitā mayham ñāti samānayi.
8. Sapathañ ca mam kāresi² paribhāsāpayi ca mam
sāham ghorāñ ca sapatham musāvādām abhāsissam.
9. Puttamamsāni khādāmi sapathañ³ ca katam mayā
tassa kammavipākena⁴ musāvādassa c'ūbhayam
puttamamsāni khādāmi pubbalohitamakkhikā'ti.

Pañcaputtakhadakapetavatthu.

I. 7.

1. Naggā dubbañnarūpāsi duggandhā pūti vāyasi
makkhikāhi parikiṇñā kā nu tvam idha tiṭṭhasīti.
2. Aham bhante peti'mhi duggatā Yamalokikā
pāpakammañ karitvāna petalokam ito gatā.
3. Kālena satta puttāni sāyam satta punāpare
vijāyitvāna khādāmi te pi na honti me alam.
4. Paridayhati dhūmāyati khudāya hadayam mama
nibbutim nādhigacchāmi aggidaḍḍh' eva ātape 'ti.
5. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkatañ katham
kissa kammavipākena puttamamsāni khādasīti.
6. Ahu mayham duve puttā ubho sampattayobbanā
sāham puttālupetā sāmikam atimaññasim.
7. Tato me sāmiko kuddho sapatim aññam añnayi
sā ca gabbham alabbhittha tassā pāpam acetayim.
8. Sāham paduṭṭhamanasā akarim gabbhapātanam
tassā temāsiko gabbho pūtilohitako pati.
9. tad' assā mātā kupitā mayham ñāti samānayi
sapatham ca mam kāresi paribhāsāpesi ca mam
sāham ghorāñ ca sapatham musāvādām abhāsissam.⁵

¹ B. otti.

² B. akāresi.

³ B. c'etam ma ka°.

⁴ B. kammassa.

⁵ C. °sisam.

10. puttamamsāni khādāmi sacetam pakatam mayā
tassa kammavipākena musāvādassa c'ūbhayam
puttamamsāni khādāmi pubbalohitamakkhikā 'ti.

Sattaputtakhādakapetavaatthu.

I. 8.

1. Kin nu ummattarūpo 'va lāyitvā haritam tiṇam
khāda khādā 'ti lapasi gatasattam jaraggavam.
2. Na hi annena pānena mato gono samutṭhahe
tvam'si bālo ca dummedho yathā t' aññ' eva dummatiti.
3. Ime pādā imam sīsam ayam kāyo savāladhi
nettā tath 'eva tiṭṭhanti ayam gono samutṭhahe.
4. N'ayyakassa hatthapādā kāyo sīsañ ca dissati
rudam mattikathūpasmin nanu tvañ ñeva dummatiti.
5. Ādittam vata mām santam ghatasittam 'va ¹ pāvakam
vārinā viya osiñci sabbam nibbāpaye daram.
6. Abbūlham vata me sallam sokam hadayanissitam
yo mē sokaparetassa pitusokam apānudi.
7. Sv āham abbūlhasallo smiñ sitibhūto smi nibbuto
na socāmi na rodāmi tañ ca ² sutvāna mānavā.
8. Evam karonti sappaññā ye honti anukampakā
vinivattayanti ³ sokamhā Sujāto pitaram yathā 'ti.

Gonapetavatthu.

I. 9.

1. * Gūthañ ca muttam rubirañ ca pubbam, paribhuñjati
kissa ayam vipāko
ayam nu kho kim kammam akāsi nārī, yā ca sabbadā
lolitapubbabhakkhā.
2. Navāni vatthāni subhāni c'eva, mudūni suddhāni ca
lomasāni
dinnāni missā kitakā 'va bhavanti, ayam nu kim kammam
akāsi nāriti.

¹ B. vā.

² B. tava.

³ B. vinivattanti.

* C¹. D¹. omits 1-2.

3. Bhariyā mam'esā ahu bhaddante, adāyikā maccharinī kadariyā
sā mam dadantam samañabrahmañānam, akkosati paribhāsatī ca.
4. Gūthañ ca muttam ruhirañ ca pubbam, paribhuñja tvam asucim sabbakālam etan te paralokasmim hotu, vatthā ca te kitakā¹ bhavanti etādisam duccaritam caritvā, idhāgatā ciramrattāya² khādatiti.

Mahāpesakārapetavatthu.

I. 10.

1. Kā nu anto vimānasmim titthantī na upanikkhami upanikkhamassu bhadde tvam passāma tam mahiddhi-kan'ti.
2. Attiyāmi harāyāmi naggā nikkhomitum bahi kesh 'amhi paticchannā puññam me appakam katan 'ti.
3. Hand 'uttariyam dāmi te imam dussam nivāsaya imam dussam nivāsetvā bahi nikkhama sobhane upanikkhamassu bhadde passāma tam mahiddhikan 'ti.
4. Hathena hatthe te dinnam na mayham upakappati es 'etth' upasako saddho sammāsambuddhasāvako.
5. Etam acchādayitvāna mama dakkhinam ādisa tadāham sukhitā hessam sabbakāmasamiddhinīti.
6. Tañ ca te nahāpayitvāna vilimpitvāna vāñjā vatthē' acchādayitvāna tassā dakkhinam ādisum.
7. samanantarānuditthe vipāko upapajjatha bhojanacchādanapāniyam dakkhināya idam phalam.
8. Tato suddhā sucivasanā kāsikuttamadhārinī hasanti vimānā nikkhami dakkhināya idam phalan 'ti.
9. Sucittarūpam ruciram vimānam te ca bhāsatī devate pucchitācikkha kissa kammass' idam phalan 'ti.

¹ B. kitakasamā.

² B. cira-athāya.

10. Bhikkhuno caramānassa doñinimmiñjanam¹ aham adāsim ujubhūtassa vippasannena cetasā.
11. Tassa kammassa kusalassa vipākam digham antaram anubhomī vimānasmiñ tañ ca dāni parittakam.
12. Uddhañ catūhi māsehi kālakiriyā bhavissati ekantam kaṭukam ghoram niray' ūpapatiss' aham.
13. Catukannam catudvāram vibhattam bhāgas omitam ayopākārapariyantam ayasā paṭikujjitat.
14. Tassa ayomayā bhūmi jalitā tejasāyutā samantā yojanasatam pharitvā titthati sabbadā.
15. Tatthāham digham addhānam dukkham vedissam vedanam phalañ ca pāpakammassa tasmā socāmidam bhūtan 'ti.

Khalātyapetavatthu.

I. 11.

1. * Purato 'va setena paleti hatthinā, majjhe pana assatarirathena pacchā 'va ² kaññā sivikāyam niyyāti, obhāsayanti dasa sabbato disā.
2. Tumhe muggarahatthapāñino,³ rudammukhā bhinnapabhinnagattā ⁴ manussabhūtā kim akatha pāpam, yena aññamaññassa ⁵ pivātha ⁶ lohitam.
3. Purato 'va yo gacchatī kuñjarena, setena nāgena catukamena amhākam putto ahu so ⁷ jetṭhako, dānāni ⁸ datvāna sukhim pamodati.

¹ B. nimujjāni.—C. nimijjanam. ² B. ca.

³ D. ohatthe. ⁴ C. D.—B. chinnapabhinna°.

⁵ B. yena 'ñña°. ⁶ C. D. pipātha.

⁷ C¹. yo.—D¹. om.—C. amhākam putto āhu jetṭhako so.

⁸ C.—D. C¹. D¹. nānāni.

4. Yo so majjhe assatarirathena, catubbhi yuttena suvag-
gitena
amhākām putto ahu majjhimo so, amaccharī dānapati
virocati.
5. Yā sā pacchā sivikāya niyyāti dārī,* sapaññā migamandalocanā¹
amhākām dhītā ahu sā kanittā, bhāgaddhabhāgena
sukhī pamodati.
6. Ete ca dānāni adamsu pubbe, pasannacittā samanā-
brāhmaṇānam
mayam pana maccharino ahumbā, paribhāsakā samanā-
brāhmaṇānam
ete padatvā² paricārayanti, mayam ca³ sussāma nało
'va ditto⁴ 'ti.
7. Kim tumhākām bhojanam kis sayanam,⁵ katham
su⁶ yāpetha supāpadhammino
pahūtabhogesu anappakesu, sukham virāgāya dukkh'
ajja pattā 'ti.
8. Aññamaññam vadhitvāna pivāma pubbalohitam
bahum pitvā na dātā⁷ homa nacchādimhamhase⁸
mayam.
9. Icc eva maccā⁹ paridevayanti adāyikā¹⁰ pecca¹¹ Ya-
massa thāyino
ye¹² te vivicca¹³ adhigamma bhoge na bhuñjare nāpi
karonti puññam.
10. Te khuppi pāsupagatā parattha petā¹⁴ ciram ghāyire¹⁵
dayhamānā

¹ B.—C. D. C¹. D¹. maṇḍa°. ² B. ca datvā.

³ B. C.—D. C¹. D¹. mayañ cā.

⁴ B. chinno.—C. dhinno.—D. C¹. D¹. dinno.

⁵ D¹. sāyānam.—B. kim sāyanam. ⁶ B. ca.

⁷ C¹. D¹.—B. dhātā. ⁸ B. ruccārinhase. ⁹ B. paccā.

¹⁰ C¹. D¹. adāsikā. ¹¹ B. maccharino. ¹² C¹. ete.

¹³ B. viricca. ¹⁴ B. pacchā. ¹⁵ B. jhāyire.

* B. nārī.

- kammāni katvāna¹ dukhandriyāni anubhonti dukkham
katukapphalāni²
11. Ittaram³ hi dhanadhaññam ittaram³ idha jīvitam
ittaram³ ittarato⁴ ñatvā dipam kayirātha⁵ pāṇḍito.
12. Ye te evam pajānanti narā dhammassa kovidā
te dāne na ppamajjanti sutvā arahatam vaco 'ti.

Nāgapetavatthu.

I. 12.

1. Urāgo 'va tacam jinñam hitvā gacchati san tanum
evam sarire nibbhoge pete kālakate sati.
2. Dayhamāno na jānāti ñatīnam paridevitam
tasmā evam⁶ na socāmi gato⁷ so tassa yā gatīti.
3. Anabbhito tato agā⁸ nānuññāto ito gato
yathāgato tathāgato tattha kā paridevanā.
4. Dayhamāno na jānāti ñatīnam paridevitam
tasmā evam na rodāmi gato⁹ so tassa yā gatīti.
5. Sace rode kisā assam tattha me kiṁ phalam siyā
ñatīmittāsu hajjānam bhiyyo no arati siyā.
6. Dayhamāno na jānāti ñatīnam paridevitam¹⁰
tasmā evam na rodāmi gato so tassa yā gatīti.
7. Yathā pi darako candam gacchantam anurodati
evam sampadam ev' etam yo petam anusocati.
8. Dayhamāno na jānāti ñatīnam paridevitam
tasmā evam na rodāmi gato so tassa yā gatīti.
9. Yathā pi brahme udakumbho bhinno appatīsamdhīyo
evam sampadam' ev' etam yo petam anusocati.
10. Dayhamāno na jānāti ñatīnam paridevitam
tasmā evam na rodāmi gato so tassa yā gatīti.

Uragapetavatthu.¹¹

Uragavaggo pathamo.

¹ B. katvā. ² B.—C¹. D¹. olā 'ti. ³ B. itaram.

⁴ B. itarato. ⁵ B. kariyātha. ⁶ B. etam.

⁷ B. D.—C. C¹. D. tato. ⁸ B. anijjhīttho tato agā.

⁹ B. C. C¹. D¹.—D. tato. ¹⁰ B. paridevanam.

¹¹ B. adds: dvādasamam.—C¹. D¹. uragavaggassa
vatthu.—C¹. ovanñanā.

II. 1.

1. Naggā dubbañnarūpāsi kisā dhamanisam̄thitā ¹
upphāsulike ² kisike kā nu tvam idha tit̄hasiti.
2. Aham bhante ³ petī 'mhi duggatā Yamalokikā
pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā 'ti.
3. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭam kataṁ
kissa kammapipākena petalokam ito gatā 'ti.
4. *Anukampakā mayham nāhesum bhante
pitā mātā ca atha vāpi nātakā ⁴
ye mam niyojeyyum ⁵ dadāhi dānam
pasannacittā samanabrahmaṇānam.
5. Ito aham vassasatāni pañcā
yam evarūpā vicarāmi naggā
khudāya ⁶ tañhāya 'va khajjamānā
pāpassa kammassa phalam mama yidam. ⁷
6. Vandāmi tam ayya pasannacittā
anukampa mam dhira ⁸ mahānubhāva ⁹
datvā ca me ādissa yāhi kiñci
mocehi mam duggatiyā bhaddante ¹⁰ hi. ¹¹
7. Sādhū 'ti so tassā patisunītvā Sāriputto anukampako
bhikkhūnam ālopam datvā pāñimattañ ca colakam.
8. Thālakassa ca pāniyam tassā dakkhiṇam ādisi
samanantara anuditthe vipāko upapajjatha. ¹²
9. Bhojanacchādanapāniyam dakkhiṇāya idam phalam
tato suddhā sucivasanā ¹³ kāsikuttamadhārinī
vicittavatthābharaṇā Sāriputtam upasam̄kamīti.
10. Abhikkantena vaṇṇena yā tvam tit̄hasi devate
obhāsentī disā sabbā osadhī viya tārakā.

¹ B. °santata. ² B. uppāsul̄hike. ³ B. bhaddante.

⁴ C. D. °tikā. ⁵ B. niyyo°. ⁶ B. °ddāya.

⁷ B. mamedam. ⁸ B. vira. ⁹ B. °vam.

¹⁰ B., C. D., C¹. D¹. °dante. ¹¹ B. om. ¹² B. uda°.

¹³ B.—C. C¹. D. D¹. suni°.

* B. C. D.—C¹. D¹. om. 4.

11. Kena te tādiso vanṇo kena te idha-m-ijjhati ¹
uppajjanti ca te bhogā ye keci manaso piyā.
12. Pucchāmi tam devi mahānubhāvē manussabhūtā kim
akāsi puññam
kenāsi evamjalitānubhāvā vanṇo ca te sabbadisā pabhā-
satiti.
13. Upakaṇḍakim ² kisam chātam naggam ³ appatīcchavim
muni kāruṇiko loke tam mām dakkhasi ⁴ tvam duggatam.
14. Bhikkhūnam ālopam datvā pāṇimattān ca colakam
thālakassa ca pāniyam mama dakkhinam ādisi.
15. Ālopassa phalam passa bhattam vassasatam dasa
bhuñjāmi kāmakāminī anekarasavyañjanam.
16. Pāṇimattassa colassa vipākam passa yādisam
yāvatā Nandarājassa vijitasmiṃ pāticchadā.
17. Tato bahutarā bhante vatthāni ⁵ 'cchādanāni me
koseyyakambaliyāni ⁶ khomakappāsikāni ca.
18. Vipulā ca mahagghā ca te p' akāse ⁷ 'va lambare
sāham tam paridahāmi yam yam hi manaso piyam.
19. Thālakassa ca pāniyam vipākam passa yādisam
gambhirā caturassā ca pokkhāraññā sunimmitā.
20. Setodakā supatitthā ca sitā appatīgandhiyā
padumuppalasamāchannā vārikiñjakkhapūritā.
21. Sāham ramāmi kilāmi modāmi akutobhayā
munim kāruṇikam lokam ⁸ bhante vanditum āgatā 'ti.

Samsāramocakapetavatthu.

II. 2.

1. Naggā . . . (= II. 1. 1.)
2. Ahan te sakiyā mātā pubbe aññesu jātisu
uppannā pettivisayam ⁹ khuppi pāsāsamappitā.

¹ D. icchatī. ² B. uppaṇḍukim.

³ B. nagga samutīta cchavim. ⁴ B. adakkhi.

⁵ B. vattāna°. ⁶ B. koseyyāni. ⁷ B. te cākāse'.

⁸ B. loke. ⁹ B. pitti°.—C. peti°.

3. Chadditam khipitam khelam siṅghānikam silesumam
vasañ ca dayhamānānam vijātānañ ca lohitam.
4. Vanitānañ ¹ ca yam ghānasīsacchinnañ ca lohitam
khudāparetā bhuñjāmi ² itthipurisanissitam.
5. Pubbalohitam bhakkhāmi pasūnam mānusānañ ca
alenā anagārā ca nīlañmāñcaparāyanā.
6. Dehi puttaka me dānam datvā uddisāhi ⁴ me
app' eva nāma muñceyyam pubbalohitabhojanā 'ti.
7. Mātuyā vacanam sutvā Upatisso 'nukampako
āmantayi Moggallānam Anuruddhañ ca Kappinam.
8. Catasso kuñjyo katvā samghe catuddise adā
kuñjyo annapānañ ca mātu dakkhiṇam ādisi.
9. Samanantara anuditthe vipāko upapajjatha
bhojanam pāniyam vattham dakkhiṇaya idam phalam.
10. Tato . . . (=II. 1. 9, c. d. e.) Kolikam upasamkamiti.
11. 12. 13. . . (=II. 1. 10, 11, 12.)*

Sāriputtattherassa mātupetivatthu.

II. 3.

1. Naggā . . . (=II. 1. 1.)
2. Aham Mattā tuvam ⁵ Tissā sapati te pure ahum
pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā ti.
3. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭam kataṁ
kissa kammapipākena petalokam ito gatā 'ti.
4. Candī ca pharusa cāsim issukī ⁶ macchari sathī ⁷
tāham duruttam vatvāna petalokam ito gatā 'ti.

¹ B. okānañ. ² B. bhuñjissam. ³ B. nillao.

⁴ B. anvādi. ⁵ D. tvam.

⁶ B. D.—C. D. ussukī. ⁷ B. sathā.

* B. adds :

Sāriputtassa dānena modāmi akutobhayā
munim kāruṇikam loke tam bhaddante vanditum
āgatā 'ti.

5. Sabbam¹ aham pi jānāmi yathā tvam caṇḍikā ahu
aññaṁ ca kho tam² pucchāmi kenāsi pamsukut̄hitā.³
6. Sisam nahatā tuvam āsi sucivatthā alamkata
aham ca kho tam adhimattam samalamkatarā tayā.
7. Tassā me pekkhamānāya sāmikena samantayi⁴
tato me issā vipulā kodho me samajāyatha.
8. Tato pamsu⁵ gahetvāna pamsunā tam pi⁶ okiri
tassa kammavipākena ten' amhi pamsukut̄hitā.³
9. Sabbam aham pi jānāmi pamsunā mam tvam okiri
aññañ ca kho tam pucchāmi kena khajjāsi kacchuyā.
10. Bhesajjaharī ubhayo vanantam agamimhase⁷
tvañ ca bhesajjam āhāsi⁸ ahañ ca kapikacchuno.⁹
11. Tassā te ajānamānāya seyyam ty āham samokiri
tassa kammavipākena tena khajjāmi kacchuyā.
12. Sabbam aham pi jānāmi seyyam me tvam samokiri
aññañ ca kho tam pucchāmi kenāsi naggiyā tuvam.
13. Sahāyanam samayo āsi ñātinam samitīm ahu
tvañ ca āmantitā āsi sasāmī no ca kho aham.
14. Tassā te ajānamānāya dussam ty āham apānudim
tassa kammavipākena ten' amhi naggiyā aham.
15. Sabbam aham pi jānāmi dussam me tvam apānudi
aññañ ca kho tam pucchāmi kenāsi gūthagandhini.
16. Tava gandhañ ca mālañ ca paccagghañ ca vilepanam
gūthakūpe¹⁰ athāresim¹¹ tam pāpam pakatam mayā.
17. Tassa kammavipākena ten' amhi gūthagandhinī
sabbam aham pi jānāmi tam pāpam pakatam tayā.
18. Aññañ ca kho tam pucchāmi kenāsi duggatā tuvam
ubhinnam samakam āsi yam gehe vijjate dhanam.
19. Santesu deyyadhammesu dīpam nākāsim attano
tassa kammavipākena ten' amhi duggatā aham.

¹ B. saccam.² B. D. D¹. C.—C¹. tvam.³ B. okun̄thitā.⁴ B. āma°.⁵ B. °sum.⁶ C¹. hi.—B. tam vikiri 'ham.⁷ C¹. D¹. ahāmio.⁸ B. āhāri.⁹ B. kabi°.¹⁰ C. gūthe.—B. gūdha°.¹¹ B. adhāresi.

20. Tad eva mam tvam avaca pāpakammam nisevasi
na hi pāpehi kammehi sulabhā hosi ¹ suggatim.
21. Vāmato mam tvam paccesi atho pi mam usuyyasi ²
passa pāpānam kammānam vipako hoti yādiso.
22. Te gharadāsiyo āsum tān' evābharaṇān' ime
te aññe ³ parivārenti na bhogā honti sassatā.
23. Idāni bhūtassa pitā āpañā geham ehitī ⁴
app' eva te dade kiñci mā su tāva ito agā.
24. Naggā dubbaññarūpāmhi kisā dhamanisamthitā
kopinam etam itthinam mā mam bhūtapiṭāddasa.
25. Handa kin t' ⁵ āham dammi kim vā ca ⁶ te karomi
'ham
yena tvam sukhitā assa sabbakāmasamiddhini.
26. Cattāro bhikkhū samghato ⁷ cattāro pana puggalā
attha bhikkhū bhojayitvā mama dakkhiṇam ādisi ⁸
tadāham sukhitā hessam sabbakāmasamiddhini.
27. Sādhū 'ti sā paṭisutvā bhojayitvā attha bhikkhavo
vatthehi cchādayitvāna tassā dakkhiṇam ādisi.
28. Samanantara . . . (II. 1. 8, c. etc.)
29. Tato sudhā . . . (II. 1. 9, c. etc.) sapatiṁ upasam-
kami.
30. 31. 32. (= II. 1. 10, 11, 12.)
33. Aham Mattā tuvam Tissā sapati ⁹ te pure ahum
pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā.
34. Tava dānena dinnena modāmi akutobhayā
ciram jivāhi bhagini saha sabbehi ñātihi.
35. Asokam virajam thānam āvāsam Vasavattinam
idha dhammam caritvāna dānam datvāna sobhane.
36. Vineyya maccheralamalā samūlam
aninditā saggam upesi thānan 'ti.

Mattāpetīvatthu.

¹ B. hoti. ² B. ussu°.—C. uyyasi.

³ B. adds : ca. ⁴ B.—C¹. D¹. ehite.

⁵ B. kim 'va ty āham. ⁶ B. vāda.

⁷ B. bhikkhunī samghe. ⁸ B. °sa.

⁹ B. sapatti.

II. 4.

1. Kālī dubbaññarūpāsi pharusā bhīrudassanā piñgalāsi kalārāsi na tam maññāmi mānusin 'ti.
2. Aham Nandā Nandasena bhariyā te pure ahum pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā 'ti.
3. Kin nu kāyena (= II. 1. 3.)
- 4.* Cañḍapharusavācā tayidhāsim¹ agāravā tāham duruttam vatvāna petalokam ito gatā 'ti.
5. Hand' uttariyam dadāmi te imam dussam nivāsaya imam dussam nivāsetvā ehi nessāmi tam gharām.
- 6.² Vatthañ ca annapānañ ca lacchasi tvam gharām gatā putte ca te passissasi sūtisāye ³ ca dakkhasi.
7. Hatthena hatthe te dinnam na mayham upakappati bhikkhū ca sīlasampanne vitarāge bahussute.
8. Tappehi annapānenā mamañ dakkhiṇam ādisi tadāham sukhitā hessam sabbakāmasamiddhinīti.
9. Tato sādhū 'ti so patisunītvā dānam vipulam ākiri ⁴ annam pānam khādaniyam vattham senāsanāni ca.
10. Chattam gandhañ ca mālañ ca vividhāni ⁵ upāhanā bhikkhū ca sīlasampanne vitarāge bahussute.
11. Tappetvā annapānenā tassā dakkhiṇam ādisiti.
12. Samanantarānuditthe (II. 1. 8, c, 9, a, b).
13. (= II. 1. 9, c.) sāmikam upasamākamīti.
14. 15. 16. (= II. 1. 10, 11, 12.)
17. (= II. 4. 2.)
18. (= II. 3. 34, a, b.) ciram jiva gahapati saha sabbehi ñatīhi.

¹ B. tayi cāpi.² B.—C¹. D¹. om.—C. D. only: tattha annañ ca pānañ ca putte sūtisāye dakkhasiti.³ B. sānisāro.⁴ C¹. ākāri.⁵ B. odhā ca.

* C¹. D¹. om.—B. cañḍi ca pharusā cāsi.—C. athassa sā.—D. athassā sā.

19. (= II. 3. 35, a, b, c.) dānam datvāna gahapati.
 20. (= II. 3. 36.)

Nandāpetavatthu.

II. 5.

1. Alāmkato Maṭṭakundaliti . . .

Maṭṭakundalipetavatthu.*

II. 6.

1. Utthehi Kanhe kī sesi ko attho supinena te
yo ca tuyham̄ sakō bhātā hadayam̄ cakkhuñ ea
dakkhiṇam̄
tassa vātā baliyanti¹ Ghaṭo jappati Kesavā 'ti.
2. Tassa tam̄ vacanam̄ sutvā Rohineyyassa Kesavo
taramānarūpo vuṭṭhāyi² bhātu sokena addhito 'ti.
3. Kin nu ummattarupo 'va kevalam̄ Dvārakam̄ imam̄
saso saso 'ti lapasi kidisam̄ sasam̄ icchasi.
4. Sovanñamayam̄ maṇimayam̄ lohamayam̄ atha rūpi-
mayam̄
saṅkhasilāpavālamayam̄ kārayissāmi te sasam̄.
5. Santi aññe pi sasakā araññavanagocarā
te pi te anayissāmi kidisam̄ sasam̄ icchasi.
6. Nāham̄ me te sase icche ye sasā paṭhavīnissitā
candato sasam̄ icchāmi tam̄ me ohara Kesavā 'ti.
7. So nanda³ madhuram̄ nāti jīvitam̄ vijahissasi
apatthayam̄ patthayasi candato sasam̄ icchasi.

¹ B. vāta pha°.—C¹. D¹. bhātā.

² B. °si.

³ B. nuna.

* C¹. D¹. om.—B. Maṭṭakundalipetivatthu pañcamam̄.
 —C. D. tattha yam̄ vattabbam̄ Paramathadipaniyam̄
 Vimānavatthuvanñanāyam̄ Maṭṭakundalivimānavatthu-
 vanñanāyam̄ vuttam̄ tasmā tattha vuttanayen' eva
 veditabbam.—See Vimāna-vatthu lxxiii.

- 8.* Evañ ce ¹ Kañha jānāsi yath' aññam anusāsasi
kasmā pure matam ² puttam ajāpi ³ m' anusocasīti.
9. Ye na ⁴ labbhā manussena amanussena vā pana
jāto me mā marīutto kuto labbhā alabbhiyam.
10. Na ⁵ mantā mūlabhesajjā osadhehi dhanena vā
sakkā ānayitum Kañha yam petam anusocasīti.
11. Mahaddhanā mahābhoga ratthavanto pi khattiyā
pahūtadhanadhaññāso⁶ te pi no ajarāmarā.
12. Khattiyā brāhmaṇā vessā suddā cañḍālapukkusā
ete maññe ca jātiyā ⁷ te pi no ajarāmarā.
13. Ye mantam tam ⁸ parivattenti ⁹ chalaṅgam brahma-
cintitam
ete maññe ¹⁰ ca vijjāya te pi no ajarāmarā.
14. Isayo vā pi ye santā saññatattā tapassino
sariram te pi kālena vijahanti tapassino.
15. Bhāvitattā viharantā katakiccā anāsavā
nikkhipanti imam deham puññapāpaparikkhayā 'ti.
16. Ādittam vata mam ¹¹ santam ghatasittam 'va pāvakam
vārinā viya osiñci sabbam nibbāpaye daram.
17. Abbūlham vata me sallam sokam hadayanissitam
yo me sokaparetassa puttasonam apānudī.
18. So'ham abbūlhasallo 'smi sītibhūto 'smi nibbuto
no socāmi na rodāmi tava sutvāna bhāsitam.
19. Evam karonti sappaññā ye honti anukampakā
vinivattayati ¹² sokamhā Ghato jetṭham 'va bhātaram.
20. Yassa etādisā honti amattaparicārikā ¹³
subhāsitena anvesi ¹⁴ Ghato jetṭham 'va bhātaram.

Kañhapetavatthu.

¹ B. ca. ² B. petam. ³ B. ajjāpi. ⁴ B. na tam.⁵ B. C.—D. C¹. D¹. nāmanā. ⁶ B. se.⁷ B.—C¹. D¹. jātiññā. ⁸ B. om. ⁹ B.—C¹. D¹. ottanti.¹⁰ C. c' aññe. ¹¹ C. me. ¹² B. nivattayanti.¹³ B. amaccā.—C¹. ontā. ¹⁴ B. anventi.* C¹. D¹. om.

II. 7.

1. Naggo dubbañnarūpo si kiso dhamanisam̄thito upphāsuliko kisiko ko nu tvam asi mārisā 'ti.
2. Aham bhadante peto 'mhi duggato Yamalokiko pāpakammam karitvāna petalokam ito gato 'ti.
3. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭam kātam kissa kammapākena petalokam ito gato 'ti.
4. Nagaram atthi Dasanñānam Erakaechan 'ti vissutam tattha setthī pure āsim Dhanapalo 'ti mam vidu.
5. Asīti sakaṭavāhānam ¹ hiraññassa ahosi me pahūtam me jātarūpam muttāveluriyā bahū.
6. Tāva mahādhanassāmī ² na me dātum piyam ³ ahu pidahitvā dvāram bhuñjāmi mā mam yācanakāddasum.
7. Assaddho maccharī vāsim ⁴ kadariyo paribhāsako dadantānam karontānam vārayissam ⁵ bahujanam.
8. Vipāko natthi dānassa samyamassa kuto phalam pokkharaññodapānāni ārāmāni ca ropite papāyo ca vināsesim dugge samkamanāni ca.
9. Sv āham akatakalyāṇo katapāpo tato cuto uppanno petavisayam ⁶ khuppi pāsasamappito pañcapaññāsavassāni tato kālamkato aham.
10. Nābhijānāmi bhuttam vā pītam vā pāniyam yo samyamo so ⁷ vināso yo vināso so samyamo *petā hi kira ⁸ jānanti so ⁹ samyamo so vināso.
11. Aham pure samyamissam ¹⁰ nādāsim bahuke dhāne santesu deyyadhammesu dīpam nākāsim attano.
12. Sv āham pacchānutappāmi attakammaphalupeto ¹¹ uddham catūhi māsehi kālakiriyā bhavissati.

¹ C. °hanam. ² B. °pi. ³ C. ¹ D. ¹ viyam. ⁴ B. cāpi.

⁵ B. vāyarissam bahujanam. ⁶ B. pitti°.

⁷ B.—C¹. D¹. adds: samyamo so. ⁸ C. D. tirā.

⁹ B. yo. ¹⁰ B.—C¹. D¹. °yamassam. ¹¹ B. °pago.

* C¹. D¹. om.

13. Ekantam kātukam ghoram nirayam papatiss' aham¹
catukanñam catudvāram vibhattam bhāgaso mitam
ayopākārapariyantam ayasā paṭikujitam.
14. Tassa ayomayā bhūmi jalitā tejasā yutā
samantā yojanasatam pharitvā tiṭṭhati sabbadā.
15. Tatthāham digham addhānam dukkham vedissa vedanam
phalam pāpassa kammassa tasmā socām' aha-
bbhusam.
16. Tam vo vadāmi bhaddam vo² yāvant' ettha samāgatā
mā kaththa pāpakam kammam āvīm vā yadi vā raho.
17. Sace tam pāpakam kammam karissatha karotha vā
na vo³ dukkhā pamutt' atthi upacchāpi⁴ palāyitam
18. Matteyyā⁵ hotha petteyyā kule⁶ jetṭhāpacāyikā
sāmaññā hotha brahmaññā evam saggam gamissathā 'ti
19. *Na antalikkhe na samuddamajjhē
na pabbatānam vivaram⁷ pavissa
na vijjati so chagatippadeso
yattha thito muñceyya pāpakkammā 'ti.

Dhanapālapetavatthu.

II. 8.

1. Naggo kiso pabbajito si bhante rattim kuhim gacchasi
kissa hetu
ācikkha me tam api sakkunemu sabbena vittam paṭi-
pādaye tuvan 'ti.
2. Bārāñasina garam dūraghuttham tatthāham gahapati
addhako⁸ dino
adātā gathitamano āmisasmim dussilena⁹ Yamavi-
sayamhi patto.

¹ B. oṣṣāham.

² B. oḍan te.

³ B. te.

⁴ B. upaccāpi pateyatam.

⁵ C¹. D¹.—C. B. me^o—D. matteyyo.

⁶ B. adds : ca.

⁷ D¹. adds : na.

⁸ B. ahu dinno.

⁹ B. dussilyena.

* B. C. D. om.

3. So sūcikāya kilamito tehi ten' eva nātīsu yāmi āmī-
sakiñcihetu
adānasilā na ca saddahanti dānaphalam hoti paramhi
loke.
4. Dhītā ca mayham lapate ¹ abhikkhaṇam dassāmi dānam
pitunnam pitāmahānam
upakkhatam ² parivisayanti brāhmaṇā yāmi 'ham
Andhakāvindam bhottun 'tīti.³
5. Tam avoca rājā tavam anubhavyāna tam hi ⁴
eyyāsi khippam aham pi karissa ⁵ pūjam
ācikkha me tam yadi atthi hetu
saddhāyitam hetuvahē ⁶ sunōma.
6. Tathā 'ti vatvā agamāsi tattha bhuñjimsu bhattam na
pana ⁷ dakkhiṇārahā
pacchā gamī Rajagaham punāparam pāturalhosi purato
janādhipassa.
7. Disvāna petam punar eva ⁸ āgatam rājā avoca aham pi
kim dadāmi
ācikkha me tam yadi atthi hetu yena tvam ⁹ cirataram
piṇito siyā.
8. Buddham ca samgham parivisayāna rāja annena
pānena pi cīvarena
tam dakkhiṇam ādisa me hitāya evam aham cirataram
piṇito siyā.
9. Tato ca rājā nipatitvā ¹⁰ tāvad eva dānam sahatthā
atulañ ca daditvā ¹¹
samghe ārocayi pakatim ¹² tathāgatassa ¹³ petassa
padakkhiṇam ādisittha.
10. So pūjito ativiyasobhamāno pāturalhosi purato janā-
dhipassa
yakkho 'ham asmim paramiddhipatto na mayham
iddhisamasadisā manussā.

¹ B. labhate.—C¹. lapapatte.

² B. adds : tam upa°.—D¹. upe°. ³ C. D. C¹. D¹.

⁴ B. pi. ⁵ B. karessam. ⁶ B. °vaco. ⁷ B. ca.

⁸ B. punad eva. ⁹ B. tuvam. ¹⁰ B. parivisayitvā.

¹¹ B. datvā. ¹² B. om. ¹³ B. adds : tassa.

11. Passānubhāvam aparimitam mamay idam
tayānusittham atulam daditvā samghe
samtappito satatam sadā bahūhi
yāmi aham sukhito manussadevā 'ti.

Cūlasetthipetavatthu.

II. 9.

1. Yassa atthāya gacchāma Kambojam dhanalārakā
ayam kāmadado yakkho imam yakkham niyāmase.
2. Imam yakkham gahetvāna sādhukena pasayha ¹ vā
yānam āropayitvāna khippam gacchāma Dvārakan 'ti.
3. Yassa rukkhassa chāyāya nisideyya sayeyya vā
na tassa sākham bhañjeyya mittadubbho hi pāpako 'ti.
4. Yassa rukkhassa chāyāya nisideyya sayeyya vā
khandam pi tassa chindeyya attho ce tādiso ² siyā 'ti.
5. Yassa rukkhassa chāyāya nisideyya sayeyya yā
na tassa pattam bhindeyya ³ mittadubbho hi pāpako 'ti.
6. Yassa rukkhassa chāyāya nisideyya sayeyya vā
samūlum ⁴ pi tam ⁵ abbuuya ⁶ attho p' ⁷ etādiso siyā' ti.
7. Yass' ekarattim hi ghare vaseyya, yattha ⁸ 'nnapānam
puriso labhetha
na tassa pāpam manasāpi cetaye,⁹ kataññutā sappurisehi
vaññitā.
8. Yass' ekarattim pi ghare vaseyya, annena ¹⁰ pānena
upaṭṭhito siyā
na tassa pāpam mānasāpi cetaye,⁹ adubbhapāṇī ¹¹ da-
hate mittadubbhim.
9. Yo pubbe katakalyāṇo ¹² pacchā pāpena himsati
allapāṇihato ¹³ poso na so bhadrāṇi passatīti.

¹ B. paseyha. ² C. B.—C¹. D¹. D. tātiso. ³ B. himseyya.

⁴ B. °lakam. ⁵ B. om. ⁶ C. abbhuyha. ⁷ B. ce.

⁸ B. yassa. ⁹ B. cintaye. ¹⁰ B. tathanna°.

¹¹ B. adubbi°. ¹² B.—D¹. D.—C¹. C. °ne. ¹³ B. adubbi.

10. *Yo appadutthassa narassa dussati, suddhassa posassa anaṅganassa
tam eva bālam paceti pāpam, sukhumo rajo pati-
vātam 'va khitto 'ti.
11. Nāham devena vā manussena vā, issariyena vāham
suppasayho ¹
yakkho 'ham asmi paramiddhipatto, dūramgamo vaṇṇa-
balupapanno 'ti.
12. Pāni te sabbasovaṇṇo pañcadhāro madhussavo
nānārasā paggharanti maññe 'han tam Purimdadam.
13. N'amhi devo na gandhabbo na pi Sakko Purimdadō
petam Añkura jānāhi Bheruvamhā ² idhāgatam.³
14. Kim silo kim samācāro Bheruvasmīm ² pure tuvam
kena te brahmacariyena puññam pāṇimhi ijjhati.
15. Tantavāyo ⁴ pure āsim Bheruvasmīm tadā aham
sukiechavutti kapano na me vijjati ⁵ dātave.
16. Āvesanañ ca me āsi Asayhassa upantike
saddhassa dānapatino katapuññassa lajjino.
17. Tattha yācanakā yanti nānāgottā vanibbakā
te ca mam tathā pucchanti Asayhassa nivesanam.
18. Tattha ⁶ gacchāmi bhaddam vo kattha dānam padiyati
tenāham ⁷ puttho vakkhāmi ⁸ Asayhassa nivesanam.
19. Paggayhadakkhiṇam bāhum ettha gacchatha bhaddam vo
ettha dānam padiyati tena pāni kāmadado
tena pāni maddhussavo tena me brahmacariyena
puññam pāṇimhi ijjhati.
20. Na kira tvam adā dānam sakapānīhi kassaci
parassa dānam anumodamāno pāṇim paggayha pāvadi.⁹
21. Tena pāni kāmadado tena pāni madhussavo
tena me brahmacariyena puññam pāṇimhi ijjhati.

¹ B. appa^o. ² B. Rorūvamhā.—C¹. Bhera^o.

³ B. ito gatam. ⁴ B. thunnam. ⁵ C. D¹.—D. C¹. vijjhati.

⁶ B. kattha. ⁷ B. tesāham. ⁸ C. C¹. akkhāmi.

⁹ D¹. pāvādi.

22. Yo so dānam adā bhante pasanno sakapāñhi
so hitvā mānusam deham kin nu so disatam gato.
23. Nāham jānāmi asayhasāhino¹ Aṅgirassassa gatim²
āgatim vā
sutam ca me Vessavaṇassasantike Sakkassa sahavya-
tam gato Asayho.
24. Alam eva kātum kalyāṇam dānam dātum yathāraham
pāñi kāmadadam disvā ko puññam na karissati.
25. So hi nuna ito gantvā anuppatvāna Dvārakam
dānam (tam) paṭṭhāpayissāmi³ yam mam' assa sukhā-
vaham.
26. Dassāmi annapānañ ca vatthasenāsanāni ca
papañ ca udapānañ ca dugge samkamanāni cā 'ti.
27. Kena te aṅguli kundā mukhañ ca kundalikatam
akkhīni ca paggharanti kim pāpam pakatam tayā 'ti.
28. Aṅgirassassa gahapatino saddhassa gham esino
tassāham dānavissagge dāne⁴ adhikato ahu.
29. Tattha yācanake disvā āgate bhojanatthike⁵
ekamantam apakkamma akāsim kundalimukham.
30. Tena me aṅguli kundā mukhañ ca kundalikatam
akkhīni ca paggharanti tam pāpam pakatam mayā 'ti.
31. Dhammena te kāpurisa mukhañ ca kundalikatam
akkhīni ca paggharanti yam tvam parassa dānassa
akāsi kundalimukhan 'ti.
32. Katham hi dānam dadamāno kareyya parapattiyam
annapānam khādaniyam vatthasenāsanāni cā 'ti.
33. So hi nuna ito gantvā anuppatvāna Dvārakam
dānam paṭṭhāpayissāmi yam mam' assa sukhāvaham.
34. Dassām' annañ ca pānañ ca vattham senāsanāni ca
Papañ ca udapānañ ca dugge ca samkamanāni cā 'ti.
35. Tato hi so nivattitvā anuppatvāna Dvārakam
dānam paṭṭhayi⁶ Aṅkuro yan tam assa sukhāvaham.

¹ B. °ssa setthino.—C¹. D¹. °vā°. ² B. gati cāgatim.

³ B. patthāpayissāmi.—C¹. D¹. pati°. ⁴ B. dānam.

⁵ B. C. D.—C¹. D¹. °ntike.

⁶ C¹. D¹. pattayi.—B. paṭṭhapayi' īku.

36. Adā annañ ca pānañ ca vatthasenāsanāni ca
papañ co udapānañ ca vippasannena cetasā.
37. Ko chāto ko ca ¹ tasito ko vattham parivassati ²
kassa santāni yoggāni ito yojentu vāhanam.
38. Ko chatt' icchati gandhañ ca ko mālam ko upāhanam
iti su ³ tattha ghosenti kappakā sūdamāgadhā ⁴
sadā sāyañ ca pāto ca Añkurassa nivesane 'ti.
39. Sukham supati Añkuro iti jānāti mam janō
dukkham supāmi Sindhaka ⁵ yam na passāmi yācake.
40. Sukham supati Añkuro iti jānāti mam janō
dukkham Sindhaka supāmi appake su vanibbake.
41. Sakko ce te varam dajjā Tāvatimsānam issaro
kissa sabbassa lokassa varamāno varam vare 'ti.
42. Sakko ce me varam dajjā Tāvatimsānam issaro
kāluṭhitassa me sato suriyass' uggamanam pati.
43. Dibbā bhakkhā pātubhaveyyum silavanto ca yācakā
dadato me na khīyetha datvā nānutappeyyāham
dadām cittam pasādeyya evam Sakkavaram vare 'ti.
44. Na sabbavittāni pare pavecche ⁶, dadeyya dānañ ca
dhānañ ca rakkhe
taṁ hi dānā dhanam eva seyyo, atippadānenā kulā
na honti.
45. Adānam atidānañ ca na pasamsanti paṇḍitā
taṁ hi dānā dhanam eva seyyo, samena vatteyya sa
dhīradhammo 'ti.
46. Aho vatāre abham eva dajjam, santo hi ⁷ mam sappurisā
bhajeyyam
megho 'va ninnāni hi pūrayanto, samtappaye sabba-
vanibbakānam.
47. Yassa yācanake disvā mukhavanño pasīdati
datvā attamano hoti tam gharam vasato sukham.
48. Yassa yācanake disvā mukhavanño pasīdati
datvā attamano hoti esā puññassa ⁸ sampadā.

¹ B.—C¹. D¹. om.² B. paridahissati.³ B. sutā.—C¹. D¹. ssa.⁴ B. sudā pātavā.⁵ B. sinduke.⁶ B. samvacche.⁷ B. dadanto ca.⁸ B. yaññassa.

49. Pubbe va dānā sumano dadam cittam pasādeyya
datvā attamano hoti eso puññassa sampadā.
50. Satthi vāhasahassāni Añkurassa nivesane
bhojanam diyate niccam puññapekkhassa jantuno.
51. Jānā tisahassā¹ sūdā āmuttamaṇikunḍalā²
Añkuram upajivanti dāne yaññassa pāvatā.
52. Satthi parisasahassāni³ āmuttamaṇikunḍalā²
Añkurassa mahādāne kaṭham phalenti mānavā.
53. Solasitthisahassāni sabbalām̄kārabhūsitā
Añkurassa mahādāne vidhā piñdenti nāriyo.
54. Solasitthisahassāni sabbalām̄kārabhūsitā
Añkurassa mahādāne dabbigāhā upat̄hitā.
55. Bahum bahūnam pādāsi ciram pādāsi khattiye
sakkaccam ca sahatthā vittim³ katvā punappunam.
56. Bahumāse pakkhe ca utusamvaccharāni ca
mahādānam pavattesi Añkuro dīgham antaram.
57. Evam datvā yajitvā ca Añkuro dīgham antaram
hitvā mānusam deham Tāvatimsūpago ahū 'ti.
58. Kataechubhikkham datvāna Anuruddhassa Indako
so hitvā mānusam deham Tāvatimsūpagō ahu.
59. Dasahi thānehi Añkuram Indako atirocati
rūpe sadde rase gandhe poṭṭhabbe ca manorame.
60. Āyunā yasasā c'eva vannena ca sukhena ca
ādhipaccena Añkuram Indako atirocatīti.
61. Mahādānam tayā dinnam Añkura dīgham antaram
avidūre nisinno si āgaccha mama santike 'ti.
62. Tāvatimse yadā buddho silāyam pañḍukambale
pāricchattakamūlamhi vihāsi purisuttamo.
63. Dasasu lokadhātūsu samnipatitvāna devatā
payirupāsanti⁴ sambuddham vasantam nagamuddhani.
64. Na ko ci devo vaññena sambuddham atirocati
sabbe deve adhigayha⁵ sambuddho 'va virocati.

¹ B. oṣsāni sudanim.² B. purisa°.³ C¹. D¹. pīti.—B. vitti.⁴ B. parirū°.⁵ B. atikkama.

65. Yojanāni dasa c' eva ¹ Añkuro 'yam tada ahu
avidūre ca buddhassa Indako atirocati.
66. Oloketvāna sambuddho Añkurañ cāpi Indakam
dakkhiṇeyyam pabhāvento ² idam vacanam abrūvi.
67. Mahādānam taya dinnam Añkura dīgham antaram
atidūre ³ nisinno si āgaccha mama santikam.
68. Codito bhāvitattena ⁴ Añkuro idam abruvi
kim mayham tena dānena dakkhiṇeyyena suññatam.⁵
69. Ayam so Indako yakkho dajjā dānam parittakam
atirocati amhehi cando tāragaṇe yathā.
70. Ujjhaṅgale yathā khette bijam bahukam pi ropitam
na vipulam na phalam ⁶ hoti na pi ⁷ toseti kassakam.
71. Tath' eva dānam bahukam dussilesu patithitam
na vipulam na phalam ⁶ hoti na hi toseti dāyake.
72. Yathā pi bhaddake khette bijam appam viropitam
sammādhāram pavechante phalam toseti kassake.
73. Tath' eva silavantesu guṇavantesu tādisu
appakam pi katam kāraṇam puññam hoti mahapphalan 'ti.
74. Viceyya dānam dātabbam yattha dinnam mahapphalam
viceyya dānam datvāna saggam gacchanti dāyakā.
75. Viceyya dānam sugatappaseṭṭham ye dakkhiṇeyyā idha
jivaloke
etesu dinnāni mahapphalāni bijāni vuttāni yathā
sukhette 'ti.

Añkurapetavatthu.

II. 10.

1. Divā vihāragatam bhikkhum Gaṅgātire nisinnakam
tam peti upasamkamma dubbaṇṇabhīrudassanā.
2. Kesā c'assā atidighā yāva bhummāvalambare
kesehi sā paṭicchannā samanam etad abruvīti.

¹ B. dve ca. ² B. sambhāo. ³ B. suviō.

⁴ B. oṭṭhena. ⁵ B., C. D.—C¹. D¹. sao.

⁶ B. na vipulaphalam. ⁷ B. nāpi.

3. Pañcapanñāsavassāni yato kālakatā aham
nābhijānāmi bhuttam vā pītam vā pāniyam
dehi tvam¹ pāniyam bhante tasitā pāniyāya me' ti.
4. Ayam sītodakā Gaṅgā Himavantato sandati
piva etto gahetvāna kiṁ mam yācasi pāniyam.
5. Sacāham bhante Gaṅgāyam sayam gaṇhāmi pāniyam
lohitam me parivattati tasmā yācāmi pāniyam.
6. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkataṁ katam
kissa kammapipākena Gaṅgā te hoti lohitam.
7. *Putto me bhante Uttaro² saddho āsi upāsako
so ca mayham³ akāmāya samañānam pavecchati⁴
cīvaram piṇḍapātañ ca pacayam sayanāsanam.
8. Tam aham paribhāsāmi maccherena upaddutā
yan tam⁵ mayham akāmāya samañānam pavechhasi.
9. Cīvaram piṇḍapātañ ca pacayam sayanāsanam
etan te paralokasmim lohitam hotu Uttara
tassa kammapipākena Gaṅgā me hoti lohitam 'ti.

Uttaramātupetavatthu.

II. 11.

1. Aham pure pabbajitassa bhikkhuno suttam
adāsi upagamma yācītā⁶ tassa
vipāko vipulam phal⁷ 'ūpalabbhati
bahū⁸ ca me uppajjare vatthakotiyo.
2. Pupphābhikinṇam ramitam⁹ vimānam
anekacittam naranārīsevitam¹⁰
sāham bhunjāmi ca pārupāmi ca
pahūtavittā na ca tāva khiyati.

¹ B. me. ² C. D. adds : nāma. ³ B. mayam.

⁴ B. pavacchati. ⁵ B. tvam. ⁶ B. oto. ⁷ B. phalam.

⁸ B. bahukā. ⁹ B. rammam idam. ¹⁰ B. °nārihi se°.

* C¹. D¹. om.

3. Tass' eva kammassa vipākam anvayā
sukhañ ca sātañ ca idh' ūpalabbhati
sāham gantvā punam eva mānusam
kāhāmi puññāni nay'¹ ayyaputta man 'ti.
4. Satta² tuvam vassasatā idhāgata
jinñā ca vuḍḍhā ca tahim bhavissasi
sabbe ca te kālamkatā 'va ñātakā
tvam tattha gantvāna ito karissasiti.
5. Satt' eva vassāni idhāgatāya me
dibbañ ca sukhañ ca samappitāya
sāham gantvā punar eva mānusam
kāhāmi puññāni nay' ayyaputta man 'ti.
6. So tam gahetvāna pasayha bāhāyam
paccañayitvāna punar eva therim sudubbalam
vajjesi aññam pi janam idhāgatam
karotha puññāni sukh' ūpalabbhatiti.
7. Dīthā mayā akatena sādhunā
petā vihaññanti tath' eva mānusā
kammañ ca katvā sukhavedaniyam
devā manussā ca sukhe ṭhitā pajā 'ti.

Suttapetavatthu.

II. 12.

1. Sovanñasopānaphalakā sovanñavālukasam̄hitā
tattha sogandhiyo vaggū sucigandhā manoramā.
2. Nānārukukhehi samchannā nānāgandhasamīritā³
nānāpadumasamchannā puñdarikasamāgatā.⁴
3. Surabhī sampavāyanti manuññā māluteritā
hañsakoñcābhirudā⁵ cakkavākābhikujitā.
4. Nānādijaganñakiññā nānāsaraganañayutā⁶
nānāphaladharā rukkhā nānāphaladharā vanā.

¹ D. naye. ² D¹. sattam. ³ B. samerita.

⁴ B. °samohatā. ⁵ B. adds: ca. ⁶ B. °rutā.

5. Na manussesu idisam̄ nagaram̄ yādisam̄ idam̄ pāsādā ca bahukā tuyham̄ sovaṇṇarūpiyamayā.
6. Daddallamānā ābhenti samantā caturo disā pañca dāsisatā tuyham̄ yā temā paricārikā.
7. Tā kambukāyūradharā kañcanācelabhūsitā pallaṅkā bahukā tuyham̄ sovaṇṇaruciyyamayā.
8. Kadalmigasam̄channā samjāto¹ goṇakasam̄thitā yattha tuvam̄² vāsūpagatā sabbakāmasamiddhinī.
9. Sampattāya³ addhīharattāya tato utthāya gacchasi uyyānabhūmim̄ gantvāna pokkharaññā samantato.
10. Tassā tire tuvam̄⁴ thāsi harite saddale subhe tato te kaṇṇamuṇḍo ca sunakho aṅgamaṅgāni khādati.
11. Yadā ca khāyitā āsi atthisam̄khalikā katā ogāhasi pokkharamim̄ hoti kāyo yathā pure.
12. Tato tvam̄ uggacchanti⁵ sucārū⁶ piyadassanā vatthena pārupitvāna āyāsi mama santikam̄.
13. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkataṁ katam̄ kissa kāmmavipākena kaṇṇamuṇḍo ca sunakho aṅgamaṅgāni khādatiti.
14. Kimbilāyam̄⁷ gahapati saddho āsi upāsako tassāham̄ bhariyā āsi dussilā aticārinī evam̄⁸ aticaramānāya sāmiko etad abruvi.
15. n' etam̄ channam̄⁹ patirūpam̄ yam̄ tvam̄ aticarāsi mam̄ sāham̄ ghoram̄ ca sapatham̄ musāvādam̄¹⁰ abhāsissam̄.¹¹
16. Nāhan tam̄ aticarāmi kāyena uda cetasā sacāhan tam̄ aticarāmi kāyena uda cetasā.
17. Ayam kaṇṇamuṇḍo sunakho aṅgamaṅgāni khādatu tassa kammassa vipākam̄ musāvādassa c' ūbhayam̄.
18. Sattavassasatāni ca¹² anubhūtam̄ yato pi¹³ me kaṇṇamuṇḍo ca sunakho aṅgamaṅgāni khādatiti.

¹ B. sajjā goṇakasandhatā.² B. tvam̄.³ B. adds: te sam̄o. ⁴ D. tvam̄. ⁵ B. aṅgapaccāṅgī.⁶ B. sūcā.—C¹. D¹. saccāru. ⁷ B. Kimilāya.⁸ B. so mam̄. ⁹ B. adds: n' etam̄.¹⁰ B. adds: ca. ¹¹ D¹. °si 'ham.—C. °sam.¹² B. om.¹³ B. hi.

19. Tvañ ca deva bahūpakāro atthāya me idhāgato sumuttāham kaṇṇamundāssa asokā akutobhayā.
20. Nāham deva namassāmi yācāmi añjalikatā bhūñja amānuse kāme rama deva mayā sahā 'ti.
21. Bhutvā¹ amānusā kāmā ramito 'mhi tayā saha tāham subhage yācāmi khippam paṭinayāhi man 'ti.

Kaṇṇamundāpetavatthu.

II. 13.

1. Ahu rājā Brahmadatto Pañcālānam rathesabho ahorattānam accayā rājā kālam kari² tadā.
2. Tassa ālāhanam gantvā bhariyā kandati Ubbarī Brahmadattam apassantī Brahmadattā 'ti kandati.
3. Isi ca tattha āgacchi sampannacaraṇamuni
So ca tattha apucchittha ye tattha su samāgatā.
4. Kassa c'³ idam ālāhanam nānāgandhasameritam kassāyam kandati bhariyā ito dūragatam patim Brahmadattam apassantī Brahmadattā 'ti kandati.
5. Te ca tattha viyākamsu ye tattha su samāgatā Brahmadattassa bhaddan te Brahmadattassa mārisa.
6. Tassa idam ālāhanam nānāgandhasameritam tassāyam kandati bhariyā ito dūragatam patim Brahmadattam apassantī Brahmadattā 'ti kandatīti.
7. Chalasitisahassāni Brahmadattassa nāmakā imasmim ālāhane dadhdhā tesam kam anusocasīti.
8. * Yo rājā Cūlaniputto Pañcālānam rathesabho tam bhante anusocāmi bhattāram sabbakāmadadan⁴ 'ti.
9. Sabbe va 'hesum rājāno Brahmadattassanāmakā⁵ sabbe va Cūlaniputtā Pañcālānam rathesabhā.

¹ B. bhuttā.

² B. akrubbatha.

³ B. om.

⁴ B. °kāmadan.

⁵ B. °sanāmaka.

* C¹. D¹. om.

10. Sabbesam anupubbenā mahesittam akārayi
kasmā purimake hitvā pacchimam anusocasiti.
11. Ātume ¹ itthibhūtāya digharattāya mārisa
yassā me itthibhūtāya samsāre bahu bhāsasiti.
12. Ahu itthī ahu puriso pasum yonim pi agamā
evam etam atitānam paryanto na dissatiti.
13. Ādittam vata mam santam ghatasittam va pāvakam
vārinā viya osiñci sabbam nibbāpaye daram.
14. Abbūlham ² vata me sallam etam ³ hadayanissitam
yo me sokapareṭāya patisokam apānudi.
15. Sāham abbūlhasallāsmi sītibhūtāsmi nibbutā
na socāmi na rodāmi tava sutvā mahāmunīti.
16. Tassa tam vacanam sutvā samanassa subbhāsitam
pattacivaram ādāya pabbaji anagāriyam.
17. Sā ca pabbajja-upagatā ⁴ santā agārasmā anagāriyam
mettam cittam abhāvesi brahmalokupapattiya.
18. Gāmā gāmam vicarantī nigame rājadhāniyo
Uruvelam nama so gāmo yattha kālam akubbatha.
19. Mettacittam abhāvetvā ⁵ brahmalokupapattiya
itthicittam virājetvā brahmalokupaga ahū 'ti.

Ubbarīpetavatthu.

Ubbarīvaggo dutiyo.

III. 1.

1. Abhijjamāne vārimhi Gaṅgāya idha gacchasi
naggo pubbaḍḍhapeto va mālādhārī alamkato
kuhim gamissasi ⁶ petam kattha vāso bhavissatiti.
2. Cundatthiyam ⁷ gamissāmi peto so ⁸ iti bhāsasi ⁹
antare Vāsabhagamam Bārāṇasiyā santike.

¹ B. āhu me. ² B., C^r, D^r. abbuyham.

³ B. sokam. ⁴ B. pabbajītā. ⁵ B. abhāo.

⁶ B. ṭi peto. ⁷ B. ṭiṭhilam. ⁸ D. yo. ⁹ B. ṭi.

3. Tañ ca disvā mahāmatto Koliyo iti vissuto
sattubhattañ ca petassa pītakañ ca yugam adā.
4. Nāvāya titthamānāya kappakassa adāpayi
kappakassa padinnamhi ¹ thāne petassa dissatha.
5. Tato suvatthavasano mālādhārī alamkato
thāne thit'assa petassa dakkhiñā upakappatha
taśmā dajjetha petānam anukampāya punappunam 'ti.
6. Sāhunnavaśino ² eke aññe kesanivāśino
petā bhāttāya ³ gacchanti pakkamanti diso disam.
7. Dūre eke ⁴ padhāvitvā aladdhā ca nivattare
chātā pamucchitā bhantā bhūmiyam paṭisumbhitā.⁵
8. Ke ⁶ ci tattha ca patitā ⁷ bhūmiyam paṭisumbhitā
pubbe akatakalyāñā aggidaḍḍhā va ātape.
9. Mayam pi pubbe pāpadhammā gharanīyo kulamātarō
santesu deyyadhammesu dīpam nākamha attano.
10. Pahūtam annapānam hi api su ⁸ avakiriyati
samagate pabbajite na ca kiñci adamhase.
11. Akammakāmā alasā sādhukāmā ⁹ mahaggasā
ālopapīṇḍadātāro patiggahe paribhāsimhase.
12. Te gharā tā va ¹⁰ dāsiyo tān' evābharañāni no
te añño parihārenti ¹¹ mayam dukkhassa bhāgino.
13. Venim vā avaññā honti rathakārī ca dubbhikā
candālī kapañā honti nahāmini ca punappunam.
14. Yāni yāni nihināni kulāni kapañāni ca
tesu tesv eva jāyanti esā maccharino gati.
15. Pubbe ca katakalyāñā dāyakā vītamaccharā
saggan te paripūrenti obhāsentī ¹² ca Nandanam.
16. Vejayante ¹³ ca pāsāde ramitvā kāmakāmino
uccākulesu jāyanti sabhogesu tato cutā.

¹ B. ca dinnamhi. ² B. sāhunda°. ³ B. attāya.

⁴ B. ke. ⁵ B.—C¹. D¹. °sambhitā. ⁶ B. te ca.

⁷ B. papatitā. ⁸ B. ssu.

⁹ C. C¹. D¹. asasā°.—D. asādhu. ¹⁰ B. only.

¹¹ B. paricā°. ¹² B., C. D.—C¹. D¹. oka°.

¹³ B., C. C¹.—D¹. D. vedayanti.

17. Kūṭāgāre ca ¹ pāsāde ² pallanike gonasam̄thite ³
vijitaṅgā morahatthehi kule jātā yasassino.
18. Añkato ⁴ añkam ⁴ gacchanti mālādhāri alamkatā
jātiyo upatiñthanti sāyam pātam sukhesino.
19. Nay idam akatapuññānam katapuññānam ev' idam
asokam Nandanam rammam ⁵ Tidasānam mahāvanam.
20. Sukham akatapuññānam idha nathī parattha ca
sukhañ ca katapuññānam idha c' eva parattha ca.
21. Tesam sahavyakāmānam kattabbam kusalam bahum
katapuññā hi modanti sagge bhogasamañgino 'ti.

Abhijjamānapetavatthu.

III. 2.*

1. Kuṇḍinagariyo thero Sānuvāsinivāsino ⁶
Potthapādo 'ti nāmena samāno bhāvitindriyo.
2. Tassa mātā pitā bhātā duggatā Yamalokikā
pāpakammam karitvāna petalokam ito gata.
3. Te duggatā sūcikatthā kilantā naggino kisā
uttasantā mahātāsā ⁷ na dassenti kurūrino.⁸
4. Tassa bhātā vitaritvā naggo ekapathe 'kako
catukundiko bhavitvāna therassa dassayi' tumam.
5. Thero sāmanasikatvā ⁹ tunhibhūto apakkami ¹⁰
so ca viññāpayi thera bhātā petāgato ¹¹ aham.
6. Mātā pitā ¹² ca te bhante, b. c. d. = 2. b. c. d.
7. = 3.

¹ B., C. D., C¹. D¹. °resu. ² C¹. pādesu. ³ B. gonatthate.

⁴ B. aṅga°. ⁵ B. only. ⁶ B. Sāna°—°siko.

⁷ B. ottapantā mahattāsā. ⁸ B. kuruddhino.

⁹ B. am.° ¹⁰ B. ati°. ¹¹ B. petabhūto aham.

¹² B. pitaro te.

* C¹. adds from the commentary: Kuṇḍinagariyo thero 'ti ādayo pana ādito pañca gāthā tāsam sambuddhadassanattham dhammasamgāhakehi ṭhapitā.

8. Anukampassu kāruṇiko datvā anvādisāhi ¹ no tava dinnena dānena yāpessanti kurūrino ² 'ti.
9. Thero caritvā pindāya bhikkū aññe ca dvādasa ekajjhām samnipatimsu bhattavissattakāraṇā. ³
10. Thero sabbe pi ⁴ te āha yathā laddham dadātha me samghabhattam karissāmi anukampāya nātinam.
11. Niyyātayimsu ⁵ therassa thero samgham nimantayi datvā anvādisi thero pitu mātu ca bhātuno.
12. Idam me nātinam hotu sukhitā hontu nātayo samanantarānudiṭṭhe bhojanam upapajjatha.
13. Sucim pañītam sampannam anekarasavyañjanam tato uddissati ⁶ bhātā vanṇavā balavā sukhi.
14. Pahūtam bhojanam bhante passa naggāmhase mayam tathā bhante parakkāma ⁷ yathā vattham labhāmhase.
15. Thero samkārakūṭato uccinītvāna tantake pilotikam paṭam ⁸ katvā samghe cātuddise adā.
16. Datvā anvādisi thero pitu mātu ca bhātuno idam me nātinam hotu sukhitā hontu nātayo.
17. Samanantarānudiṭṭhe vatthāni upapajjimsu ⁹ tato suvatthavasano therassa ¹⁰ dassayi' tumam.
18. Vanṇavā balavā sukhi yāvatā Nandarājassa vijitasmiṃ patīcchādā tato bahutarā bhante.
19. Vatthāni' cchādanāni no koseyyakambalīyāni khomakappāsiyāni ¹¹ ca vipulā ca mahagghā ca te cākāse' valambare te mayam paridahāma ¹² yam yam hi ¹² manaso piyam tathā bhante parikkāma yathā geham labhāmase.
20. Thero paññakutim ¹³ katvā samghe cātuddise adā datvā anvādisi thero pitu mātu ca bhātuno.

¹ B. anudi°. ² B. °ddino. ³ B. vosagga°.

⁴ B. va. ⁵ B. niyyāda°. ⁶ C. °sati.

⁷ C. D¹. C¹. parakkamma. ⁸ C¹. pavatam. ⁹ B. uda°.

¹⁰ C¹. D¹. padass °.—B. °rass' uddissayituttha mam.

¹¹ B. °kāni. ¹² B.—C. C¹. D. D¹. om. pari°, yam hi.

¹³ C¹. D¹. °tiyam.

21. Idam me ñātīnam hotū sukhitā hontu ñātayo samanantarānudit̄the gharāni upapajjim̄su.
22. Kūṭagārā nivesanā¹ vibhattā bhāgaso mitā na manussesu idisā yādisā no gharā idha.
23. Api dibbesu yādisā tādisā no gharā idha daddallamānā ābhenti² samantā caturo disā.
24. Tathā bhante parakkāma yathā pānam labhāmhase therō karakam̄³ pūretvā samghe cātuddise adā.
25. Datvā anvādisi therō pitu mātu ca bhātuno idam me ñātīnam hotu sukhitā hontu ñātayo.
26. Samanantarānudit̄the pāniyam̄ upapajji su⁴ gambhirā caturassā ca pokkharaññā sanimmitā.⁵
27. Sītudakā supatitthā ca⁶ sītā appatigandhiyā⁷ padumuppalasamchannā vārikiñjakkhapūritā.
28. Tattha nahatvā pivitvā therassa patidassayum pahūtam̄ pāniyam̄ bhante pāpā dukkhaphalan'ti⁸ no.
29. Āhiñdamānā khañjāma sakkhare kusakañtake⁹ tathā¹⁰ bhante parakkāma yathā¹¹ yānam labhāmhase.
30. Thero sīpātikam̄¹² laddhā samghe cātuddise adā datvā anvādisi therō pitu mātu ca bhātuno idam me ñātīnam hotu sukhitā hontu ñātayo.
31. Samanantarānudit̄the petā rathena m-āgamum anukampitamha¹³ bhaddante bhattena chādanena ca.
32. Gharena pānadānenā¹⁴ yānadānenā c'ubhayam munikāruṇikam loke tam bhante vanditum āgatā'ti.

Sānuvāsipetavatthu.

¹ B. vesā ca.

² B. ābha°.

³ B. karaṇam.—C¹. D¹. kāram. ⁴ B. udapajjatha.

⁵ B. oñño sumāpitā. ⁶ B. om. ⁷ C¹. Dr. °sandh°.

⁸ B.—C¹. D¹. ojalanti. ⁹ B. °kandake.—D. tusa°.

¹⁰ B.—C. D. C¹. D¹. tadā. ¹¹ B.—C. D. C¹. D¹. yadā.

¹² B. oñjo—C¹. D¹. C. D. sidātikam—and adds from the Com.: ekapaṭalam upāhanam.

¹³ B.—C. C¹. D. D¹. anukampig'añha. ¹⁴ B. pāniyao.

III. 3.

1. *Veluriyatthambham ruciram pabhassaram
vimānam āruyham anekacittam
tath' acchasi devi mahānubhāve
pathaddhani¹ paññarase va cando.*
2. *Vaṇṇo ca te kanakassa saṁnibho
uggatarūpo² bhusadassanīyo³
pallaikaset̄the atule nisinnā
ekā tuvam natthi tuyham sāmiko.*
3. *Imā ca te pokkharaññā samaṅgato⁴
pahūtamāsā bahupuṇḍarīkā
suvaṇṇacunñehi samaṅgamotakā⁵
na tattha pañko palāko⁶ ca vijjati.*
4. *Hamsā pi⁷ dassaniyā manoramā
udakasmīm anupariyanti sabbadā
samayya⁸ vaggu⁹ panadanti sabbe
vindussarā¹⁰ dundubhīnam va ghoso.*
5. *Daddallamānā yasasā yasassini
nāvāya¹¹ tvam avalamba titthasi
ālāracamhe¹² hasite piyamvade
sabbaṅgakalyāni bhusam virocasi.*
6. *Idam vimānam virajam same t̄hitam
uyyānavantam¹³ ratinandavaddhanam
icchāmi te nāri anomadassane
tayā saha nandane idha moditun 'ti.*
7. *Karohi kammam idha vedaniyam
cittañ ca te idha nītam¹⁴ bhavatu
katvāna kammam idha modaniyam
evam mamam lacchasi kāmakāminin¹⁵ 'ti.*

¹ B. samantano. ² B. utta°. ³ B. °neyyo.⁴ B. °ntato. ⁵ B. samantam otatā. ⁶ B. paññakō.⁷ C. D. adds : me. ⁸ B. °yā. ⁹ C¹. D¹. vatthu.¹⁰ C¹. D. C. viddu.—D¹. vagu.—B. bindu.¹¹ B. adds : ca. ¹² B. ālārasame. ¹³ B. °vanam.¹⁴ B. nitañ ca hotu.—C¹. D¹. nitum. ¹⁵ B. °nan 'ti.

8. Sādhū 'ti so tassā patisunitvā
akāsi kammam sahavedanīyam¹
kaṭvāna kammam tahim vedanīyam
uppajji māṇavo tassā sahavyatan 'ti.

Rathakāripetavatthu.

III. 4.

1. Bhusāni eke² sālī punāpare
aññā³ nārī sakamamsalohitam
tvañ ca gūtham asuci-akantikam⁴
paribhuñjasī kissa ayam vipāko 'ti.
2. Ayam pure mātarām himṣati
ayam pana kūṭavāñijo
ayam mamsāni khāditvā musāvādena vañceti.
3. Aham manussesu manussabhūtā
agārinī kulassa issarā
santesu parigūhemi mā ca⁵ kiñci ito adam
musāvādena chādemī nathī etam mama gehe⁶
sace santam⁷ nigūyhāmi⁸ gūtho me hotu bhojanam.
4. Tassa kammassa vipākena musāvādassa c' ūbhayam
sugandhasālino bhattam gūtham me parivattati.
5. Avajjāni⁹ ca kammāni na hi kammam vinassati
dugandham kiminam mīlham bhūñjāmi ca pivāmi cā 'ti.

Bhusapetavatthu.

III. 5.

1. Accherarūpam sugatassa ñānam
satthā yathā puggalam vyākāsi
ussannapuññā pi bhavanti h'ekē¹⁰
parittapuññā¹¹ pi bhavanti h'ekē¹⁰
ayam kumāro sīvathikāya chaddito
aṅgutṭhasnehena yāpesi ratti.

¹ B. tahim ve^o.

² B. eko 'paro.

³ B. ayañ ca.

⁴ B. akantam.

⁵ B.—C^r. D^r. om.

⁶ B. iti.

⁷ C^r. ṭāni gū^o.

⁸ B. gūhāmi.

⁹ B. avañcāni.

¹⁰ B. loke.

¹¹ B. oññān' api.

2. Na yakkhabhūtā na sirimsapā¹ vā
viheṭhayeyyum² katapuññakumāram
sunakhā pi imassa palahisu³ pāde
dhaṅkā sīngālā parivattayanti.
3. Gabbhāsayam pakkhigaṇā haranti
kākā pana akkhimalam haranti
na imassa rakkham⁴ vidahimsu keci
na osatham⁴ sāsapadhupanam vā.
4. Nakkhattayogam pi na⁵ uggahesum
na sabbadhaññāni pi ākirimsu
etādisam uttamakicchapattam⁶
rattābhataṁ sivathikāya chadditam.
5. Nonītapindam⁷ viya vedhamānam
sasamsayam jivitasāvasesam
tam addasa devamanussapujito
disvā va tam⁸ vyākari bhūripañño.
6. Ayam kumāro nagarass' imassa
aggakuliko bhavissati bhogato⁸ ca
ki 'ssa vatam⁹ kim pana brahmacariyam
kissa sucinṇassa ayam vipāko
etādisam vyasanam pāpuṇitvā
tam⁹ tādisam paccanubhossati 'ddhin⁹ 'ti.
7. Buddhappamukhassa bhikkhusamghassa
pūjam akāsi janatā ulāram
tatrassa cittassa ahu aññathattam¹⁰
vācam abhāsi pharusam asabbhi
8. So tam¹⁰ vitakkam pativinodayitvā
pitipasādam paṭiladdhā pacchā
tathāgatam Jetavane vasantam¹¹
yāguyā upatthāsi so sattarattam.

¹ B. sari^o. ² B. no podhayeyyum. ³ B. °himsu.

⁴ B. osadham—C. usatam—C¹. D. D¹. lāsatham.

⁵ B.—C¹ D¹ pana. ⁶ B. parama. ⁷ B. nava.^o

⁸ B. °vā.

⁹ B.—C¹. D¹. na.

9. Tassa vatan tam pana brahmacariyam
tassa sucinñassa ayam vipako
etādisam vyasanam pāpunītvā
tam tādisam pacchanubhossati 'ddhim.
10. Thatvāna so vassasatam idh' eva
sabbehi kāmehi samāngibhūto
kayassa bhedā abhisamparāyam
sahavyatam gacchati Vāsavassā 'ti.

Kumārapetavatthu.

III. 6.

1. 2. 3.—II. 1. 1-3.
4. Anavajjesu ¹ titthesu vicini addhamāsakam
santesu deyyadhammesu dīpam nākāsim attano.
5. Nadim upemi tasitā rittakā parivattati
chāyam upemi uñhesu ātapo parivattati.
6. Aggivanño ca me vāto dahanto upavāyati
etañ ca bhante arahāmi aññañ ca pāpakam tato.
7. gantvāna Hastinīpuram vajjesi mayham mātaram
dhītā ca te mayā diñhā duggatā Yamalokikā
pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā.
8. Atthi ca me ettha nikkhittam anakkhatañ ca tam
mayā
cattāri satasahassāni pallankassa ca hetthato.
9. Tato me dānam dadātu tassā ca hotu jīvikā
dānam datvā ca me mātā dakkhinam anvādissatu me
tadāham sukhitā hessam sabbakāmasamiddhinīti.
10. Sādhū 'ti so tassā patisunītvā ² gantvāna Hastinīpuram
tassā avoca mātaram dhītā etc. = 7c. etc.
11. Sā mam tattha samādapesi gantvāna = 7a. etc.
12. = 8.; 18.* = 9.

¹ B. ° tesu.

² B. ° sutvā.

* B. tato tuvam dānam dehi, tassā ca dakkhinām
ādisam.

14. Tadāham sukhitā hessam sabbakāmasamiddhinī
tato hi sā dānam adāsi datvā ca tassā dakkhiṇam ādisi
petū ca sukhitā āsi sariram * cārudassanīti.

Serinipetavatthu.

III. 7.

1. Naranārīpurakkhato yuvā rajaniye kāmaguṇehi
sobhasi divasam anubhosī kāraṇam kim akāsi puri-
māya jātiyā 'ti.
2. Aham Rājagahē ramme ramaṇiye Giribbaje
migaluddo pure āsim¹ lohitapānī dāruṇo.
3. Avirodhakaresu pāṇisu puthusantesu padutthamāna so
vicari atidāruṇo sadā parahimsāya rato asamyato.
4. tassa me sahāyo² suhadayo saddho āsi upāsako
so ca³ mam anukampanto nivāresi punappunam.
5. mākāsi pāpakam kammam mā tāta duggatim agā
sa ce icchasi pecca sukham virama pāṇavadhām asam-
yamam.
6. Tassāham vacanam sutvā sukhakāmassa hitānukampino
nākāsim sakalānusāsanim cirapāpābhirato abuddhimā.
7. So mam puna bhūrisumedhaso anukampāya samyame
nivesayi
sace divā hanasi pāṇino atha te rattim bhavatu sam-
yamo.
8. Svāham divā hanitvāna pāṇino virato⁴ rattim ahosi
samyato
rattāham parihāremi divā khajjāmi duggato.
9. Tassa kammassa kusalassa anubhomi rattim amānusim
divā⁵ patihata 'va⁶ kukkurā upadhāvanti samantā
khāditum.

¹ B. adds: luddho. ² B., C. C¹. D. D¹. °ye. ³ B. pi.

⁴ B., C¹. C., D. D¹. viratā.—B. rattā.

⁵ B. divasam.

⁶ B. om.

* B. tassā cāpi sujivikā 'ti.

10. Ye ca te sattānuyogino dhuvaṁ payuttā sugatassa sāsane
maññāmi te amatam eva kevalam adhigacchanti
padam asamkhatan 'ti.

Migaluddapetavatthu.

III. 8.

1. Kūtāgāre ca pāsāde pallaṅke gonasam̄thite¹
pañcaṅgikena turiyena ramasi suppavādite.
 2. Tato ratyā vivāsanena² suriyass 'uggamanam pati
apaviṭṭhe³ susānasmiṁ bahudukkham nigacchasi.
 3. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkataṁ katam
kissa kammapipākena idam dukkham nigacchasi.
 4. Aham Rājagahe ramme ramaṇiye Giribbaje
migaluddo⁴ pure āsim luddo āsim asamyato.
 5. tassa me sahāyo suhadayo saddho āsi upāsako
tassa kulupako bhikkhu āsi Gotamasāvako.
- 6-10 * So pi mam = III. 7. 4. c, d-10.

Dutiyaluddapetavatthu.

III. 9.

1. Māli kirīti^{**} kāyūri gattā te candanussadā
pasannamukhavaṇṇo 'si suriyavannī⁵ va sobhasi.
2. Amānusā pārisajjā ye te me parivārikā
dasa kaññāsahassāni yā temā paricārikā.
3. tā⁶ kambukāyūradharā kañcanacelabhbūsitā⁷
mahānubhāvo si tuvam lomahamsanarūpavā.
4. Pitthimamsāni attano sāmam ukkantvā⁸ khādasi
kin nu kāyena vācāya manasā dukkataṁ katam
kissa kammapipākena pitthimamsāni attano
sāmam ukkantvā khādasi.

¹ B. okattate. ² B. vivasāne. ³ B. o ṭtho.

⁴ B. oddako. ⁵ B. oṇṇo. ⁶ D.—C. C¹. D. kā.

⁷ B.—C. C¹. D. D¹. katvānā°. ⁸ B. ukkacca.

* C¹. D¹. om.

** B.—C. C¹. D. D¹. mālāhārīti.

5. Attano' ham anatthāya jīvaloke acarisam¹
pesuññamusāvādena nikativañcanāya ca.
6. Tatthāham parisam gantvā saccakale upatthite
attham dhammam tiramkatvā adhammam anuvatti-
yam.²
7. Evam so khādat'³ attanam yo hoti piññhimamsako⁴
yathāham ajja khādāmi piññhimamsāni attano.
8. Tay idam tayā Nārada sāmā dittham anukampakā ye
kusalā vadeyyum
mā kho si piññhimamsako⁴ tuvan⁵ 'ti.
mā pesunam mā ca musā bhanī

Kūtavinicchayakapetavatthu.

III. 10.

1. Antalikkhasmim titthanto duggandho pūti vayasi⁶
mukhañ ca te kimiyo pūtigandham khādanti.*
2. Kim kammam akāsi pubbe tato⁷ sattham gahetvāna
urena kantanti punappunam
khārena⁸ paripphositvā okantanti⁹ punappunam.
3. Kin nu kāyena = III. 8. 3.
4. Aham Rājagahe ramme ramaniye Giribbaje
issaro dhanadhaññassa supahūtassa mārisa.
5. Tassāyam me bhāriyā dhitā ca sunisā ca me
tamālam uppalañ cāpi paccagghañ ca vilepanam.
6. Thūpam harantiyo vāresim tam pāpam pakatam mayā
chālasitisahassāni mayam paccattavedanā.
7. Thūpapūjam vivaññetvā pacāma niraye bhusam
ye ca kho thūpapūjaya vattante arahato mahe.
8. Ādinavam pakāsentī vivecayetha no tato
imā ca passa āyantiyo māladhāri alamkata.

¹ B. °ssam.—C. D. amāo.

² B. ° ssam.

³ B. khādi attānam.

⁴ B. °siko.

⁵ B. om.

⁶ B. °ti.

⁷ B. tath' osattam.

⁸ B. cārena.

⁹ B. okka°.

* B. adds : kim kammam akāsi pubbe.

9. Mālāvipākam anubhontiyo samiddhā tā¹ yasassiniyo
tañ ca disvāna accheram abbhutam lomahamsanam.
10. Namokaronti sappaññā vandanti tam mahānumim
so 'ham dāni ito gantvā yonim laddhāna mānusim
thūpapujam karissāmi appamatto punappunan 'ti.

Dhātuvivannapetavatthu.

Cūlavaggo tatiyo.

IV. 1.

1. Vesāli nāma nagar 'atthi Vajjinam
tattha ahu Licchavi Ambasakkharo
disvāna petam nagarassa bāhiram
tatth' eva pucchittha tam kāraṇatthiko.
2. Seyyo nisajjā nay imassa atthi
abhikkamo natthi paṭikkamo vā
asitapitam khāyitavatthabbhogā
paricārikā sā pi tam assa natthi.
3. Ye ñātakā ditthasutā suhajjā
anukampakā yassa ahesum pubbe
datthum pi dāni na te labhanti
virājitatto² hi janena tena.
4. *Na duggatassa³ bhavanti mittā
jahanti mittā vikalām viditvā
atthañ ca disvā parivārayanti⁴
bahū ca⁵ mittā uggatassa⁶ honti.
5. Nihinattho sabbabhogehi⁷
samakkhito⁸ samparibhinnagatto
ussāvavindu va⁹ palimpamāno
ajja suve jīvitassa 'parodho.¹⁰

¹ B. ca. ² B. virātthi^o. ³ B. okkantattassa.

⁴ B. paricā^o. ⁵ B. omits. ⁶ B. uggatathassa te.

⁷ D. °gohi.—B. °ge kicco. ⁸ B. samma^o.

⁹ C. adds: ca. ¹⁰ B. °ss' upa^o.

* C¹. D¹. omits.

6. Etādisam uttamakicchapattam
uttāsitam picumandassa ¹ sūle
atha tvām kena vanṇena vadesi
yakkha jiva bho ² jīvitam eva seyyo 'ti.
7. Sālohitō eso ahosi mayham
aham sarāmi purimāya jātiyā
disvā ³ me kāruññam ahosi
rāja mā pāpadhammo nirayam patāyam.
8. Ito cuto Licchavi eso poso
sattussadām nirayam ghorarūpam
uppajjati dukkatakammakārī
mahābhītāpam katukam bhayānakam.
9. Anekabhāgena gunena seyyo
ayam eva sūlo nirayena tena
mā ekantadukkham katukam bhayānakam
ekantatippam nirayam patāyam.
10. Idañ ca sutvā vacanām mam' eso
dukkhūpanīto vijaheyya pānam
tasmā aham santike na bhanāmi
mā me okato jīvitass' upardho 'ti.
11. Aññāto eso purisassa attho
aññā ⁴ pi icchāmase pucchitum tuvam
okāsakam mama no ⁵ sace karosi
pucchāmī 'ham ⁶ na ca no kujjhitabbam.
12. Addhā patiññā me tadā ahu
acikkhanā appasannassa hoti
akāmāsaddheyavaco ti ⁷ katvā
pucchassu ⁸ mam kāmam yathā visayham 'ti.
13. Yam kiñcāham cakkhunā passissāmi
sabbam pi tāham abhisaddaheyyam
disvā pi tam no pi ce saddaheyya
kareyyāsi me yakkha tiyassa kamman 'ti.

¹ B. pucimanthassa. ² B. jīvato. ³ B. adds: ca.

⁴ B. °ñam. ⁵ D. to. ⁶ B. °chām aham.

⁷ B.—C¹. D¹. °vahē 'ti. ⁸ B.—C¹. D¹. °ssa.

14. Saccappatiññā¹ tava me sā hotu
sutvāna dhammam labhassu² pasādam
aññatthiko³ no ca padutṭhacitto
yan te sutam asutam vā pi dhammam.
15. Sabbam akkhissam yathā pajānam
setena assena alamkata
upayāsi sūlavutakassa⁴ santike
yānam idam abbhutam dassaneyyam
kiss' etam kammassa ayam vipāko.
16. Vesāliyā tassa⁵ nagarassa majjhe
cikkhallapabbe⁶ narakam⁷ ahosi
gosisam ekāham pasannacitto
setum gahetvāna narakasmim⁸ nikhipi.
17. Etasmim pādāni patitīhapetvā
mayañ ca añño⁹ ca atikkameyya¹⁰
yānam idam abbhutam dassaneyyam
tass' eva kammassa ayam vipāko.
18. Vanño ca te sabbadisā pabhāsatī
gandho ca te sabbadisā pavāyati
yakkhiddhipatto si mahānubhāvo
naggo c' asi¹¹ kissa ayam vipāko.
19. Akkodhano niccapasannacitto
sañhāhi vācāhi janam upesi
tass' eva kammassa ayam vipāko
dibbo me vanño satatam pabhāsatī.
20. Yasañ ca kittiñ ca dhamme thitānam
disvāna mantemi pasannacitto
tass' eva kammassa ayam vipāko
dibbo me gandho satatam pavāyati.

¹ B. saccampa°. ² B.—C¹. D¹. °ssa. ³ B., C¹. D¹. °ttiko.

⁴ B. °vutassa. ⁵ B. omits. ⁶ B. °magge.

⁷ B.—C¹. D¹. nagaram. ⁸ B. nagarasmim. ⁹ B. aññe.

¹⁰ C¹. D. °kkhamayha.—C. °kkamamha.—B. °kkamimha.

¹¹ B. cāsi.

21. Sahāyānam titthasminm nahāyatānam¹
thale² gahetvā nidahissa dussam
kiñcatthiko³ no ca paduṭṭhacitto
ten' amhi naggo kasirāpavutti.⁴
22. Yo kiñlamāno ca karoti pāpam
tass' īdisam kammavipākam āhu
akīlamāno pana yo karoti
kim tassa kammassa vipākam āhu.
23. Ye duṭṭhasamkappamanā manussā
kāyena vācāya ca samkilitthā
kāyassa bhedā abhisamparāyam
asamsayan te nirayam upenti.
24. Apare pana sugatim āsamāna⁵
dāne ratā samgahitattabhbāvā
kāyassa bhedā abhisamparāyam
asamsayan te sugatim upentīti.
25. Tam kin ti jāneyyam aham avecca
kalyāṇapāpassa ayam vipāko
kim vāham disvā abhisaddaheyyam
ko vā pi mam saddahāpeyya etan 'ti.
26. Disvā ca sutvā abhisaddahassu
kalyāṇapāpassa ayam vipāko
kalyāṇapāpe ubhaye asante
siyā nu sattā sugatā duggatā vā.
27. No c' ettha kammāni kareyya maccā
kalyāṇapāpāni manussaloke
nāhesum sattā sugatā duggatā vā
hinā pañitā ca manussaloke.
28. Yasmā ca kammāni karonti maccā
kalyāṇapāpāni manussaloke
tasmā sattā sugatā duggatā vā
hinā pañitā ca manussaloke.

¹ B. nhāyantānam.² B. C.—C¹. D. D¹. tale.³ B. dhittāo.⁴ B. ca tutti.⁵ B. āsisamāna.

29. Dvay' ajja¹ kammānam vipākam āhu
sukhassa dukkhassa ca vedanīyam
tā'va devatā parivārayanti
paccanti² bālā dvayatām apassino 'ti.
30. Na m' atthi kammāni sayam̄ katāni
datvā pi me³ natthi so ādiseyya
acchādanām̄ sayanam̄ atha 'nnapānām̄
ten' amhi naggo kasirapavutti.
31. Siyā nu kho⁴ kāraṇām̄ kiñci yakkha
acchādanām̄ yena tuvam̄⁵ labhetha
ācikkha me tvam̄ (yatva) yad' atthi hetu
saddhāyitām̄⁶ hetuvaco suno⁷ 'ti.
32. *Kappitako nāma idh' atthi bhikkhu
jhāyi susilo arahā vimutto
guttindriyo samvutapātimokkho
sītibhūto uttamadiṭṭhipatto.
33. *Sakhilo vadaññu suvaco sumukho
svāgamo suppātimuttako cāpi
puññassa khettam̄ arañavihārī⁸
devamanussānañ ca dakkhiṇeyyo.
34. Santo vidhūmo anigho nirāso
mutto visallo amamo avañko
nirupadhi sabbapapañcaakhīṇo
tisso vijjā anuppatto jutimā.
35. Appaññato disvā pi na⁸ sujāno
muni nam̄⁹ Vajjisū vo haranti
jānanti tam̄ yakkhabhūtam̄ anejam̄
kalyāṇadhammam̄ vicaranti¹⁰ loke.

¹ B. dvayañ ca.² D. pacenti.—Dr. C. Cr., B.³ B.—Cr. Dr. om.⁴ B. adds : te.⁵ D. tvam̄.⁶ B. odam̄.⁷ B. sunoma.—Dr. onohi.⁸ B. na ca.⁹ B. munīti nam̄ Vajjisū.¹⁰ B. ontam̄.

36. Tassa tuvām ekam yugam duve vā
 mam uddisitvāna sacē dadetha
 patiggahitāni ca tāni passa¹
 mamañ ca passetha samnaddhadussan 'ti.
37. Kasmin padeṣe samañam vasantam
 gantvāna passemu mayam idāni
 sa m'² ajja kañkham vicikicchitañ ca
 diṭṭhivisükāni ko vinodaye³ ce 'ti.
38. Eso nisinno Kapinaccanāyam⁴
 parivārito devatāhi bahūhi
 dhammakatham⁵ bhāsati saccanāmo
 sakasmīm accherake⁶ appamatto 'ti.⁷
39. Tathāham⁷ kassāmi gantvā idāni
 acchādayissam samañam yugena
 patiggahitāni ca tāni passa⁸
 tuvāñ ca passemu samnaddhadussan 'ti.
40. Mā akkhaṇe pabbajitam upāgami
 sādhu vo Licchavi n' esa dhammo
 tato ca kāle upasam̄kamitvā
 tatth' eva passāmi⁹ rahonisinnan 'ti.
41. Tathā hi vatvā agamāsi tattha
 parivārito dāsagañena Licchavi
 so tam¹⁰ nagaram upasam̄kamitvā
 vās' upagañchittha sake nivesane.
42. Tato ca kāle gihikiccāni¹¹ katvā
 nahātvā pivitvā ca¹² khañam labhitvā
 viceyya pelato ca yugāni attha
 gāhāpayi dāsagañena Licchavi.

¹ B. assu.² B. so p' ajja.³ B. °deyeyya me.⁴ B. kasiñajhānāyam.⁵ B. dhammikatham.⁶ Dr. °ko.—B. averake.⁷ B. yassāham.—Cr. tassāham.⁸ B. cassam.⁹ B. passāhi.¹⁰ B., C. D. Cr. Dr. tihi¹¹.¹¹ Cr. omits.

43. So tam padesam upasamkamitvā
tam addasa samanam santacittam
patikkantam gocarato¹ nivattam
sitibhūtam rukkhamūle nisinnam.
44. Tam enam avoca upasamkamitvā
Appābādham phāsuvihārañ ca pucchi
Vesāliyam Licchavi aham bhaddan² te
jānanti mam Licchavi-Ambasakkharo.³
45. Imāni me attha yugāni subhāni
patiggañha bhante padāmi⁴ tuyham
ten' eva atthena idhāgato 'smi
yathā aham attamano bhaveyyam.
46. Dūrato 'va samanabrahmañā⁵
nivesanan te parivajjayanti
pattāni bhijjanti tava nivesane
samghātiyo pāpi⁶ vidālayanti.⁷
47. Athā pure⁸ pādakudārikāhi⁹
avamsirā samanā pātiyanti
etādisam pabbajitam¹⁰ vihesam
tayā katam¹¹ samanā pāpuṇanti.¹²
48. Tipena tesam¹³ pi na tvam adāsi
mūlhassa maggam pi na pāvadāsi
andhassa dāñdam sayam ādiyāsi
etādiso kadariyo asamvuto.
49. Atha tvam kena vanñena kim eva disvā
amhehi saha samvibhāgam karosi
paccemi¹⁴ bhante yam tvam vadesi
vimosayi¹⁵ samanabrahmane 'tha.¹⁶

¹ B., D. C., C^r.D^r. to^o.² D. bhadan.³ C. amu^o.—D. amusakkaro. ⁴ B. dadāmi. ⁵ B. adds: ca.⁶ B. cāpi. ⁷ B. viphāliyanti.—C^r.D^r. vināsa^o.⁸ B. athāpare. ⁹ B. odhārikāhi. ¹⁰ B. ota.¹¹ C. C^r. D. D^r. tapā^o.—B. tathā^o. ¹² B. C.—C^r. D. onāti.¹³ B. telam. ¹⁴ B.—C^r. D^r. sacce mi.¹⁵ B. vihe^o. ¹⁶ B. ca.

50. Khiddatthiko ¹ no ca paduṭṭhacitto
etam pi me dukkātam eva bhante
khiddāya kho pasavitu ² pāpam
vedeti ³ dukkham asamatthabhogī.⁴
51. Daharo yuvā nagganīyassa ⁵ bhāgī
kim ⁶ su tato dukkhatar 'assa ⁷ hoti.
52. Tam disvā samvegamalamaththam ⁸ bhante
tappaccayā cāham ⁹ dadāmi dānam
patigānha bhante vatthayugāni atṭha
yakkhass' im' āgacechantu dakkhināyo.
53. Adāhi ¹⁰ dānam bahudhā pasaṭṭham ¹¹
dadato ca te akkhayadhammam atthu
paṭiggaṇhāmi te vatthayugāni atṭha
yakkhass' im' āgacechantu dakkhināyo.
54. Tato hi so ācamayitvā Licchavi
therassa datvāna yugāni atṭha
paṭiggahitāni pattāni ¹² vāsu ¹³
yakkhañ ca passetha samnaddhadussam.
55. Tam addasa candanasāralittam
ājaññam āruyha ¹⁴ ulāravaññam
alamkatam sādhunivatthadussam ¹⁵
parivāritam yakkhamahiddhipattam.
56. So tam disvā attamano udaggo
pahaṭṭhacitto 'va subhaggarūpo
kammañ ca disvāna mahāvipākam
samditthikam cakkhunā sacchikatvā.
57. Tam enam avoca upasamkamitvā
dassāmi dānam samañabrahmañānam
na cāpi me kiñci adeyyam atthi
tuvañ ca me yakkha bahūpakāro.

¹ B. khio.—C^r. D^r. kicca^o. ² B. oṭvā. ³ B. tuvam.

⁴ B. appamattabhogī. ⁵ C. ḡggā. ⁶ C^r. D^r. ki.

⁷ B. C^r. D^r. okhatu^o. ⁸ B. malla^o.—C. malattham.

⁹ B. vāpi. ¹⁰ B. addhā.

¹¹ B. bahudhā passa^o.—C^r. D^r. bahupā pa^o. ¹² B. ca tāni.

¹³ B. vāssum. ¹⁴ B. ārūlhā.—C^r. ḡham.

¹⁵ B.—C. D. C^r. D^r. ḡvatta^o.

58. Tuvañ ca me Licchavi ekadesam
adāsi dānāni ¹ amogham ² etam
sv āham ³ karissāmi tayā 'va sakkhim
amānuso mānusakena saddhim.
59. Gati ca bandhu ca ⁴ parāyanañ ca
mitto ⁴ vā māsi atha devatāsi
yathā maham ⁵ pañjaliko bhavitvā
icchāmi tam ⁶ yakkha punāpi datthum.
60. Sace tuvam ⁶ assaddho bhavissasi
kadariyarūpo vippatipannacitto ⁷
ter' eva mam ⁸ Licchavi ⁸ dassanāya
disvā ca ⁹ tam nāpi ¹⁰ ca ālapissam.
61. Sace tuvam ¹¹ bhavissasi dhammagāravo
dāne rato ¹² samgahitattabhbhāvo ¹³
opānabhūto samañabrahmañānam
evam mamam ¹⁴ Licchavi ¹⁴ dassanāya.
62. Disvā ca tam ālapissam bhaddante
imañ ca sūlato lahu ¹⁵ pamuñca
yato nidānam akarimha sakkhim
maññamu ¹⁶ sūlāvutakassa kārañā ¹⁷
te aññamaññam akarimha sakkhim.
63. *Ayañ ca sūlāvuto lahum pamutto
sakkacca dhammāni samācaranto
muñceyya so nirayā'va ¹⁸ tamhā
kammam siyā aññatra savedanīyam ¹⁹

¹ B. oñam aheyam. ² C^r. D. amosam.

³ B. D^r. omits.—C. va.

⁴ B. mamāsi.—C. C^r. cā mālisi.—D. mamālisi.

⁵ B. yācāmi tam. ⁶ B. tvam.

⁷ B. vippatipannarupo.—C^r. D^r. vippasannacitto.

⁸ B. lacchasi. ⁹ B.—C. D. pa. ¹⁰ B. no pi.

¹¹ D. tvam.—B. pana tvam. ¹² B. mirato.

¹³ B. D^r.—C. D. sannahita^o.—C^r. sannihi^o.

¹⁴ B. lacchasi. ¹⁵ B. lahum.

¹⁶ B. maññāmi.—C. D. D. oñāma. ¹⁷ C. oñato.

¹⁸ B. oñamhā. ¹⁹ B. ve^o.—D. sace ve^o.

* C^r. D^r. omits 63–79.

64. Kappitakañ ca upasam̄kamitvā
 tena saha samvibhajitvā kāle
 sayam̄ mukhena upanisajja puccha
 so te¹ akkhissati etam attham.
65. Tam eva bhikkhum̄ upasam̄kamitvā pucchassu
 puñnatthiko² n'eva paduñthacitto
 so tesu tam̄ asutañ vāpi³ dhammam̄
 sabbam̄ pi akkhissati yathāpajānam̄
 suto ca dhāmmam̄ sugatim̄ akkhissa.
66. So tattha rahassam̄⁴ samullapitvā
 sakkhim̄ akaritvāna⁵ amānusena pakkāmi
 so Licchavīnam̄ sakāsam̄
 atha bravī parisañ samñnisinnam̄.
67. Suñantu bhonto mama ekavākyam̄
 varam̄ varissam̄ labhissāmi attham̄
 sūlāvuto puriso luddakammo.
 paññitadando anusattarūpo.⁶
68. Ettāvatā visatirattimattā
 yato āvuto n' eva jivati na mato
 tāham̄ mocayissāmi dāni
 yathā matim̄ anujānātu samgho.
69. Etañ ca aññañ ca lahum̄ pamuñca
 ko tam̄⁷ vadetha⁸ tathā⁹ karontam̄
 yathā pajānāsi tathā karohi
 yathā matim̄ anujānāti samgho.
70. So tam̄ padesam̄ upasam̄kamitvā
 sūlāvutam̄ mocayi khippam eva
 mā bhāyi sammā¹⁰ tam̄ avoca
 tikicchakānañ ca upatthapesi.

¹ B. tena. ² B.—C. mumñña°.—D. muñcatthiko.

³ B. cāpi. ⁴ B. ara°. ⁵ B. °khikari°.

⁶ B. anumatta°. ⁷ B.—C. D. ta.

⁸ B. °dethā 'ti.—C. D. °mo. ⁹ D. kathā.

¹⁰ B. adds: 'ti ca.

71. Kappitakañ ca upasampkamitvā
 tena saha¹ samvibhajitvā² kāle
 sayam mukhena n'eva upanisajja Licchavi
 kath³ 'eva pucchi⁴ tam kālam kāraṇathiko.
- 72 = 67. c, d. 68. a, b.
73. So mocito ca gantvā mayā idāni
 etassa yakkhassa vaco hi⁵ bhante
 siyā nu kho kāraṇam kiñcid eva
 yena so nirayam no vajeyya.
74. Ācikkha bhante yadi atthi hetu
 saddhāyitam hetu vo⁶ suñoma
 na tesam kammānam vināsam atthi
 avedayitvā idha vyantibhāvo.
75. Sa ce so kammāni⁷ samācareyya
 sakkacca rattim divam appamatto
 muñceyya so nirayā va⁸ tamhā
 kammam siyā aññatram vedaniyam.
76. Aññato eso purisassa attho
 mamam pīdāni anukampa⁹ bhante.
 anusāsa mam ovada bhūripañña
 yathā aham n'eva¹⁰ nirayam vajeyyam.
77. Ajj' eva buddham saraṇam upehi¹¹
 dhammañ ca samghañ ca pasannacitto.
 tath' eva sikkhāpadāni pañca
 akhanḍaphullāni somādiyassu.¹²
78. Pānātipātā viramassu khippam
 loke adinnam parivajjayassu¹³
 amajjapo mā ca musā abhāsi¹⁴
 sakena dārena ca hohi¹⁵ tutṭho.

¹ B. sahasam. ² D. ṭtvā. ³ B. tatth'.

⁴ B. ṭtha nam.—C. ta kālam.—D. ṭta kālam.

⁵ B. 'ti. ⁶ B. hetu vaco.—C. ce. ⁷ B. dha°. ⁸ B. ca.

⁹ B. °mma. ¹⁰ B. no. ¹¹ D. °mi.

¹² C. D. °diyāmi. ¹³ C. D. °yāmi.

¹⁴ B. °ni.—C. °nāmi. ¹⁵ C. homi.

79. Imañ ca aṭṭhaṅgavaram upetam
samādiyāhi ¹ kusalam sukhindriyam.
80. Cīvaram piṇḍapātañ ca paccayam sayanāsanam
annapānam khādaniyam vattham senāsanāni ca.
81. Dadāhi ujubhūtesu vippasannena cetasā
bhikkhū ca silasampanne vītarāge bahussute
tappesi ² annapānena sadā puññam pavaddhati.
82. Evañ ca kammāni samācaranto
sakkacca rattin divam appamatto
muñca ³ tvam nirayā ⁴ va tamhā
kammam siyā aññatra vedaniyam.
83. Ajj' eva buddham saranam upemi
dhammañ ca saṅghañ ca pasannacitto
tath' eva sikkhāpadāni pañca
akhanḍaphullāni samādiyāmi.
84. Pāñatipatā viramāmi khippam
loke adinnam parivajjayāmi
amajjapo no ca musā bhañāmi
sakena dārena ca homi tutṭho.
85. Imañ ca ⁵ aṭṭhaṅgavaram upetam ⁶
samādiyāmi kusalam sukhindriyam.
cīvaram piṇḍapātañ ca paccayam sayanāsanam
annapānam khādaniyam vattham senāsanāni ca.
86. Bhikkhū ca silasampanne vītarāge bahussute
dadāmi na vikkappāmi buddhāñam sāsane rato.
87. Etādiso Licchavi Ambasakkharo
Vesāliyam aññataro upāsako
saddho mudu kārakaro bhikkhu
saṅghañ ca sakkacca tādā upatthahi.
88. Sūlavuto ca ārogo hutvā serisukham ⁷ pabbajjam upā-
gami
āgamma Kappitakuttamam ubho pi sāmaññaphalāni
ajjhagum.

¹ C. D. °yāmi.² B. °hi.³ B. muñceyya.⁴ B. °yamhā.⁵ B. ariyam.⁶ B. °rūpetam.⁷ B. °khi.

89. Etādisā sappurisānam sevanā
mahāphalā hoti satam vijānatam
sūlavuto aggaphalam phussasi
phalam kaniṭṭham pana Ambasakkharo 'ti.

Ambasakkharapetavatthu.

IV. 2.

Serissakapetavatthu.*

IV. 3.

1. Rājā Piṅgalako nāma Suratṭhānam adhipati
ahu Moriyānam upatṭhānam gantvā Suratṭham punar
āgamā.
2. Unhe majjhantike kāle rājā pañkam² upāgami
addasa maggam ramaṇiyam petānam vannanāpatham.³
3. Sārathim āmantayi⁴ rājā ayam maggo ramaṇīyo
khemo sovatthiko⁵ sivo iminā 'va⁶ sārathi yāhi.⁷
4. Suratṭhānam⁸ santike ito tena pāyāsi⁹ Soraṭṭho
senāya caturaṅginiyā.
5. Ubbigarūpo¹⁰ puriso Suratṭham etad abruvi¹¹
kumaggam patipannamhā bhimsanam lomahamsanam.
6. Purato padissati maggo pacchato ca na¹² dissati
kumaggam patipannamhā Yamapurisānam santike.

¹ D. oti. ² B. vañkam.—D. C. cañkam.

³ B. tam. vannapatham. ⁴ B. otasi.

⁵ B. sotthiko. ⁶ B. omits. ⁷ B. āyāma.

⁸ C. sutṭho na.—D. putttho na. ⁹ B. vā yāsi.

¹⁰ B. ubbiṅgarūpo. ¹¹ C. eta bruvi. ¹² C. pana.

* B. C. D. omits.—C. D. tam yasmā Serissakavimāna-vatthunā nibbisesam tasmā tattha atthuppattiya gāthāsu ca yam vattabbam tam paramathavibhāvaniyam vimāna-vatthuvanṇanāyam vuttam eva. tasmā vuttanayen' eva veditabban 'ti.—See Vimāna-vatthu, 84.

7. Amānuso vāyati gandho ghoso sūyati dāruno
samviggo rājā Suratṭho sārathim etad abruvi.
8. Kumaggam patipannamhā bhimsanam lomahamsanam
purato va dissati maggo pacchato ca na dissati.
9. Kumaggam patipannamhā Yamapurisānam santike
amānuso vāyati gandho ghoso sūyati dāruno.
10. Hatthikkhandhañ¹ ca āruyha olokento catuddisā
addasa nigrodham ramaniyam pādapam chāyāsampa-
nam.
11. Nilabbhavaññasadisam² meghavaññasirannibham
sārathim āmantayi rājā kiñ eso³ dissati brahā
nilabbhavaññasadiso meghavaññasirannibho.
12. So nigrodhō so mahārāja pādapo chāyāsampa-
no nilabbhavaññasadiso meghavaññasirannibho.
13. Tena pāyāsi Suratṭho⁴ yena so dissati brahā
nilabbhavaññasadiso meghavaññasirannibho.
14. Hatthikkhandhato oruyha rājā rukkham upāgami
nisidi rukkhamūlasmīm sāmacco saparijano.
15. Pūram pāniyakarakam⁵ pūve citte ca addasa
puriso devavaññīti⁶ sabbābharañabhbhūsito
upasamkamitvā rājānam Suratṭham⁷ etad abruvi.
16. Svāgatan te mahārāja atho te adurāgatam
pivatu devo⁸ pāniyam pūve khāda arimdamā.
17. Pivitvā rājā pāniyam sāmacco saparijano
pūve khāditvā pivitvā ca Suratṭho etad abruvi.
18. Devatā nu 'si gandhabbo ādu Sakko purimdado
ajānanto tam pucchāma katham jānemu tam mayam.
19. Namhi devo na gandhabbo nāpi⁹ Sakko purimdado
peto ahām mahārāja Suratṭha idham āgato.

¹ B. °khandhanto samāruyha.

² B. 11a, addasa rukkham nighodham.—C. adds: megha-
vannasadisam.

³ B. eko.

⁴ B. soraṭṭho. ⁵ C. pāniyam karakam. B. °karañam.

⁶ B. °vanno 'ti.

⁷ B. so°.

⁸ B. deva.

⁹ C. na ci.

20. Kim silo kim samācāro Suratthasmin pure tuvam
kena te brahmacariyena ānubhāvo ayam tava.
21. Tam suṇohi mahārāja arimḍama ratthavaddhanam
amaccā parisajja ca brahmaṇo ca purohito.
22. Suratthasmā¹ aham deva² puriso pāpacetaso
micchāditthi ca dussilo kadariyo paribhāsako.
23. Dadantānam karontānam vārayissam bahujanam
aññesam dadamānānam antarāyamkaro³ aham.
24. Vipāko natthi dānassa samyamassa kuto phalam
natthi ācariyo nāma adantam ko damessati.⁴
25. Samatulyāni bhūtāni kule jetthāpacāyiko⁵
natthi balam viriyam vā kuto utthānaporisam.
26. Natthi dānaphalam nāma na visodheti verinam
laddheyyam labhate macco niyati pariṇāmajam.
27. Natthi mātā pitā bhātā loko natthi ito param
natthi dinnam natthi hutam sunihitam pi na vijjati.
28. Yo pi na haneyya⁶ purisam parassa⁷ chindite siram
na koci kiñci hanati sattannam vivaram antare.
29. Acchejjabhejjo⁸ jīvo atthamso gūlaparimandalo
yojanāni satā⁹ pañca ko jīvam¹⁰ chetum arahati.
30. Yathā suttagūle khitte nibbētentam¹¹ palāyati
evam eva pi so jivo nibbēhento palāyati.
31. Yathā gāmato nikhamma aññam gāmam pavisati
evam evam pi¹² so jīvo aññam kāyam pavisati.
32. Yathā gehato nikhamma aññam geham pavisati
evam evam pi so jīvo aññam bondim¹³ pavisati.¹⁴
33. Cūlāstīti mahākappino¹⁵ satasahassāni
ye ca bālā ye¹⁶ ca pañdītā samsāram khepayitvāna
dukkhassantam karissare mitāni sukhadukkhāni
donehi piṭakehi ca jino sabbam pajānāti
samūlhā itarā pajā evamditthi pure āsim.

¹ B. °smim. ² B. adds deva. ³ B °yam karom' aham.

⁴ B. damissati. ⁵ C. °yino.—D. °yike. ⁶ C. D. C^r. hanoti.

⁷ B. purisassa. ⁸ B. adds : si jīvo. ⁹ B. °janānam.

¹⁰ C^r. D^r. kotinam. ¹¹ B. nibbedhentam. ¹² B. eva ca.

¹³ B. phondhim.—C. vondi. ¹⁴ B. nivisati.

¹⁵ C. kappāno.—B. matākappi navasata°. ¹⁶ B. omits.

34. Samūlho mohapāruto ¹ micchādīthi ca dussilo
kadarayo paribhāsako oram me chahi māsehi
kālakiriyā ² bhavissati.
35. Ekantam kātukam ghoram nirayam papatiss' āham
catukkaṇam catudvāram vibhattam bhāgaso mitam.
36. Ayopākārapariyantam ayasā paṭikujitam
tassa ayomayā bhūmi jalitā tejasā yutā.
37. Samantā yojanasatam pharitvā tiṭṭhati sabbadā
vassasatasahassāni ghoso sūyati tāvade
lakkho eso mahāraja satabhāgā ³ vassakotiyo
kotisatasahassāni niraye paccare janā
micchādīthi dussilā ye ca ariyūpavādino
tatthāham dīgham addhānam dukkham vedissam
vedanam.
38. Phalam pāpassa kammassa tasmā socām' aham bhusam
tam sunohi mahārāja arimdama ratthavadḍhanam
dhītā mayham mahārāja Uttarā bhaddam atthu te.⁴
39. Karoti bhaddakam ⁵ kammam silesūposathe ratā
Saññatā ⁶ samvihāgī ca vadaññā ⁷ vigatamaccharā.
40. Akhandakārī sikkhāyam sunhā parakulesu ca
upāsikā Sakyamunino sambuddhassa sirimato.
41. Bhikkhu ca silasampanno gāmam piṇḍaya pāvisi
ukkhittacakkhu satimā guttadvāro susamvuto
sapadānam caramāno agamā tam nivesanam.
42. Tam addasa mahārāja Uttarā bhaddam atthu te ⁴
pūram pāniyassa karakam pūve citte ca sā adā.
43. Pitā me kālakato bhante tassa tam ⁸ okappatu.
samanantarānudiṭṭho ⁹ vipāko upapajjatha.
44. Bhuñjāmi kāmakāmī rājā Vessavaṇo yathā
tam sunohi mahārāja arimdama ratthavadḍhanam.
45. Sadevakassa lokassa buddho aggo pavuccati
tam buddham saranam gaccha saputtadāre ¹⁰ arim-
damā.

¹ B. sampūlo mohapāruto. ² B. kālañkariyā.

³ B., C.D., C¹. D¹. °gam. ⁴ B., C. D. C¹. D¹. baddham attha ke.

⁵ B. bhaddam. ⁶ B., C. C¹. D. D. puññatā. ⁷ B. °ñū.

⁸ B. tass' etam upakappatu. ⁹ B. °re °ṭṭhe. ¹⁰ B. °ro.

46. Atthañgikena maggena phusanti amatam padam
tam dhammam saranam gaccha saputtadare¹ arimdamā.
47. Cattāro maggapatipannā² cattāro ca phale thitā
esa samgho ujubhūto paññāsilasamāhito.
48. Tam samgham saranam gaccha saputtadare¹ arimdamā
paññatipatā viramassu khippam
loke adinnam parivajjayassu
amajjapā³ mā⁴ ca musā abhaṇi
sakena dārena ca hohi tutṭho.
49. Atthakāmo 'si me yakkha hitakāmo si devate
karomi tuyham vacanam tvam asi ācariyo mama.
50. Upemi saranam buddham dhammañ cāpi anuttaram
samghañ ca naradevassa gacchāmi saranam aham.
51. Pāññatipatā viramāmi khippam
loke adinnam parivajjayāmi
amajjapo no ca musā bhanāmi
sakena dārena homi tutṭho.
52. Odhunāmi⁵ mahāvāte nadiyā vā sighamgāmiyā⁶
vamāmi⁷ pāpakanam diṭṭhim buddhānam sāsane rato.
53. Idam vatvāna Surattho viramityā pāpadassanam
namo bhagavato katvā pāmokkho ratham āruyhitī.⁸

Nandikāpetavaatthu.

IV. 4.

Revatīpetavatthu.*

IV. 5.

1. †Idam mama ucchuvanam mahantam
nibbattati puññaphalam anappakam
tam dāni me⁹ paribhogam na¹⁰ upeti
ācikkha bhante kissa ayam vipāko.

¹ B. °ro. ² B. ca pati°. ³ B. °po. ⁴ B. no.

⁵ B. ophu°.—C^r. D^r. otu°. ⁶ C. °ga°. ⁷ C. vacāmi.

⁸ B. °hati. ⁹ B. adds : na. ¹⁰ B. omits.

* B., C. D., C^r. D^r. omits. See Vimāna-vatthu. 52.

† 1-3. C^r. D^r. omits.

2. Vihaññāmi khajjāmi ca vāyamāmi ca
parisakkāmi paribhuñjitum kiñci
sv' āham¹ chinnātumo² kapano sālapāmi³
kissa kammasa ayam vipāko.
3. Vighāto cāham paripatāmi⁴ chamāyam
parivattāmi vāricaro 'va ghamme
rudato⁵ ca me assukā niggalanti⁶
ācikkha bhante kissa ayam vipāko.
4. Chāto kilanto ca pipāsito ca
samptāsito sātasukham na vindē
pucchāmi tam etam attham bhadante⁷
kathan nu ucchuparibhogam labheyyam.
5. Pure tuvam kammasa akasi⁸ attanā
manussabhūto purimāya jātiyā
ahañ ca tam etam attham vadāmi
sutvāna tvam etam attham vijānam.
6. Ucchū tuvam khādamāno payāto
puriso⁹ te piṭṭhito¹⁰ anugañchi
so ca tam paccāsanto kathesi
tassa tuvam na kiñci ālapittha.
7. So ca tam abhinham¹¹ āyāci
dehi¹² ucchun 'ti ca tam avoca
tassa tuvam piṭṭhito ucchum adāsi
tass' etam kammasa ayam vipāko.
8. Iñgha tuvam¹³ piṭṭhito gañha ucchum
gahetvā khādassu yāvad attham
ten' eva tvam attamano bhavissasi
hattho udaggo ca pamodito ca.

¹ B. disvāham. ² B. chinditukāmo. C. D. chindituhe.

³ C. D., B. lāla°.

⁴ D. °tāyam.

⁵ B. dūrato.

⁶ B. °kāni ga°.

⁷ B. bhaddante.

⁸ B. °sim atta°.

⁹ B. adds: ca.

¹⁰ B. pacchato.

¹¹ B. abhañantam. C. D. D^r. āyapi. ¹² B. deh' ayya.

¹³ B. tvam gantvāna piṭṭhito gañheyyāsi.

9. Gantvāna so piṭṭhito aggahesi
gahetvāna tam khādi yāvad attham
ten' eva so attamano ahosīti.¹

Ucchupetavatthu.

IV. 6.

1. Sāvatthī nāma nagaram Himavantassa passato
tattha su² dve kumārā ca rājaputtā 'ti me sutam.
2. Pamattā rājanīyesu kāmassādābhinandino³
paccecuppanne sukhe giddhā na te passimsu nāgatam.
3. Te cutā ca manussattā paralokam ito gatā
te 'dha* ghosenti na dissanto pubbe dukkātam attano.
4. Bahūsu vata santesu deyyadhamme upatṭhitē
nāsakkhimhā ca attānam⁴ parittasotthim⁵ kātum sukhā-
vaham.
5. Kim tato pāpakam⁶ assa santo rājakulā cutā
upapannā petavisayam⁶ khuppi pāsa samappitā.
6. Sāmino idha hutvāna honti assāmino tahim⁷
caranti⁷ khuppi pāsāya manussā onnatonatā.⁸
7. Evam ādinavam⁹ ñatvā issaramānasambhavam
pahāya issaramadām bhave saggagato naro
kāyassa bhedā sappañño⁹ saggam so upapajjatīti.

Kumārapetavatthu.

IV. 7.

1. Pubbe katānam kammānam vipāko mathaye¹⁰ manam
rūpe sadde rase gandhe poṭṭhabbe ca manorame.
2. Naccam¹¹ gitam¹¹ ratim¹¹ khiddam¹¹ anubhutvā anappakam¹¹
uyyāne caritvāna¹¹ pavisanto Giribabajam.

¹ B. adds : haṭṭho, etc. See 8 d. ² B. taṭṭhasum.

³ B., C¹, D¹. o dane. ⁴ B. adds : sotthim.

⁵ B. o pakammasa. ⁶ B. pitti^o. ⁷ B. ma^o.

⁸ B. unna^o. ⁹ C¹, o nno. D. otto.

¹⁰ B. thapaye. ¹¹ B. paricāritvā.

* B. ca.

3. Isim¹ Sunettam addakkhi attadantam samāhitam appiccham hirīsampannam uñche pattāgate² ratam.
4. Hathikkhandhato oruhyā laddhā bhante 'ti ca bruvi tassa pattam gahetvā uccam paggayha khattiyo.
5. Thandile³ pattam bhinditvā hasamāno apakkami rañño Kitavassāham⁴utto kim mam bhikkhu karissasi.
6. Tassa kammassa pharusassa vipāko kañuko ahu yam rājaputto vedesi nirayamhi samappito.
7. Chañ eva caturāsītivassāni nahutāni ca bhusam dukkham nigacchittho⁵ niraye katakibbiso.
8. Uttāno pi ca paccittha nikujjo⁶ vāmadakkhiño uddham pādo thito c'eva ciram bālo apaccitha.⁷
9. Bahūni vassasahassāni pūgāni nahutāni ca bhusam dukkham nigacchittho niraye katakibbiso.
10. Etādisam kho kañukam appaduñthapadosinam paccanti pāpakammantā isim āsajja subbatam.
11. So tattha bahuvassāni vedayitvā bahudukkham khuppi pāsahato⁸ nāma peto āsi tato cuto.
12. Evam⁹ ādinavam disvā¹⁰ issaramadasambhavam pahāya¹¹ issaramadam nivātam anuvattaye.
13. Dittthe va dhamme pāsamso yesu¹² buddhesu sagāravo kāyassa bhedā sappañño saggam so upapajjatiti.

Rājaputtapetavatthu.

IV. 8.

1. Gūthakūpato uggantvā ko nu dīno si tiñthasi.¹³ nisamsayam¹⁴ pāpakammanto kin nu saddayase¹⁵ tuvan'ti.
2. Aham bhante peto 'mhi duggato Yamalokiko pāpakammam karitvāna petalokam ito gato 'ti.

¹ B. munim. ² B. ucche pattagate. ³ B. gandile.

⁴ B. kitaº. ⁵ B. ottha. ⁶ B.—C. D. oñjo.

⁷ B. ottha. ⁸ B. oñhato. ⁹ B. etam. ¹⁰ B. ñatvā.

¹¹ B., C. C.—D. D. mapoº. ¹² B. yo.

¹³ B. patitthasi. ¹⁴ B.—C. C. D. D. samº.

¹⁵ B. saddāyāse.—C. C. D. D. oñhase.

3. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkataṁ katam
kissa kammapākena idam dukkham nigacchasīti.
4. Ahu āvāsiko mayham issuki kulamaccharī¹
ajjhāsito² mayham ghare kadariyo paribhāsako.
5. Tassāham vacanam sutvā bhikkhavo paribhāsissam
tassa kammapākena petalokam ito gato 'ti.
6. Amitto mittavannena yo te āsi kulupako
kāyassa bhedā duppañño kin nu pecca gatim gato 'ti.
7. Tass' evāham pāpakammassa sise tiṭṭhāmi matthake
so ca paravisayam patto mam eva parivārako.
8. Yam bhaddante 'hanant' aññe² etam me hoti bhojanam
ahañ ca kho Yam 'hanāmi etam so upajivatīti.

Gūthakhādakapetavatthu.

IV. 9 *

Gūthakhādakapetavatthu.

IV. 10.

1. Naggā dubbañnarūpā 'tha kisā dhamanisam̄hitā
upphāsulikā kisakā ke nu tumhe 'tha³ mārisā 'ti.
2. Mayam bhaddante pet' amhā duggatā Yamalokikā
pāpakammam karitvāna petalokam ito gata 'ti.
3. Kin nu kāyena=II. 1. 3.
4. Anavajjesu⁴ titthesu vicinimha 'ddhamāsakam
santesu deyyadhammesu dīpam nākamham attano.
5. Nadim upema tasitā rittakā parivattati
chāyam upema unhesu ātapo parivattati.

¹ B. ajjhesiso:

² B.—C¹. D¹. °ñō.

³ B. °thā.

⁴ B. °ttesu.

* C¹. D¹. omits—C. D. tassa vatthu anantaravatthusa-disam. tathā upāsakena vihāro kārito 'ti upāsakassa vasena āgatam idha pana upāsikāyā 'ti ayam eva viseso. sesam vatthusmim gāthāsu ca apubbam natthi.

6. Aggivāṇo ¹ va no ² vāto dahanto ² upavāyati
etañ ca bhante arahāma aññañ ca pāpakam tato.
7. Api yojanāni gacchāma chātā ³ āhāragiddhino
aladdhā yeva nivattāma aho no appapuññatā.
8. Chātā pamuchitā bhante bhūmiyam paṭisumbhitā
uttānā patikirāma avakujjā patāmase.⁴
9. Te ca taṭṭh' eva patitā bhūmiyam paṭisumbhitā
uram sīsañ ca ghaṭṭema aho no appapuññatā.
10. Etañ ca bhante arahāma aññañ ca pāpakam tato
santesu deyyadhammesu dīpañ nākamham attano.
11. Te hi nuna ito gantvā yonim laddhāna mānusim
vadaññū silasampannā kāhāma kusalam bahun 'ti.

Gaṇapetavatthu.

IV. 11.

1. *Ditthā tayā nirayā tiracchānayoni
petā asurā atha vāpi manussā devā
sayam addasa kammavipākam attano
nessāmi tam Pātaliputtam akkhataṁ
tattha gantvā kusalam karohi kamman 'ti.
2. Atthakamo si me yakkha hitakāmo si devate
karomi tuyham vacanam tvam asi ācariyo me.
3. Ditthā mayā=1. a. b. c.
kāhāmi puññāni anappakānīti.

Pātaliputtapetavatthu.

IV. 12.

1. Ayañ ca te pokkharanī surammā
samā suppatithā ca mahodakā ca
supupphitā bhamaragañānukinṇā
katham tayā laddhā ayam manuññā.

¹ C. vane.

² D. adds : dahanto.

³ B. sātā.

⁴ B., C¹. D¹. omaye.

* C¹. D¹. omits.

2. Idañ ca te ambavanam surammam
sabbotukam dhārayati phalāni
supupphitam bhamaraganānukinṇam
katham tayā laddham idam vimānan 'ti.
3. Ambapakkodakam ¹ yāgum sītacchāyā manoramā
dhītāya dinnadānena tena me idha labbhatiti.
4. *Samditthakam ² eva passatha dānassa
damassa samyamassa vipākam
dāsi aham ca ayyakulesu hutvā
sunisā homi agārassa issarā 'ti.
5. Asātam sātarūpena piyarūpena appiyam
dukkham sukhassa rūpena pamattam ativattatiti.

Ambapetavatthu.

IV. 13.

1. Yam dadāti na tam hoti deth' eva dānam datvāna
ubhayam ³ tarati ⁴ ubhayam ⁴ tena dānena gacchati
jāgaratha mā pamajjhathā 'ti.

Akkharukkhapetavatthu.

IV. 14.

1. Mayam bhoge samharimha samena visamena ca
te aññe paribhuñjanti mayam dukkhassa bhāginīti.

Bhogasamharapetavatthu.

IV. 15.

1. Satthi vassasahassāni paripunṇāni sabbaso
niraye paccamānānam kadā anto bhavissati.
2. Natthi anto kuto anto na anto patidissati
tathā hi pakatam pāpam mama ⁵ tuyhañ ⁶ ca mārisa.

¹ B. °paggu°. ² B. adds kammam. ³ B. dhāratī dānam.

⁴ C¹. D¹. omits. ⁵ B. omits. ⁶ B. adds: mayhañca.

* C¹. D¹. omits.

3. Dujjīvitam jīvamha ye sante na dadamhase
santesu deyyadhammesu dīpam nākamha attano.
4. So hi nuna ito gantvā yonim laddhāna mānusim
vadaññū silasampanno kāhāmi kusalam bahun 'ti.

Setthiputta petavatthu.

IV. 16.

1. Kin nu ummatarūpo ca ¹ migo bhanto va dhāvasi
nisamsayam pāpakammam kin nu saddayase ² tuvan 'ti.
2. Aham bhante ³ peto 'mhi duggato Yamalokiko
pāpakammam karitvāna petalokam ito gato.
3. Satthikūtasahassāni paripuṇṇāni sabbaso
sise mayham nipatanti te bhindanti ca matthakan 'ti
4. Kin nu kāyena=II. 1. 3.
5. Satth ikūtasahassāni-pe-sise tuyham, etc.
See 3.
6. Atha 'ddusāsim sambuddham Sunettam bhāvitindriyam
nisinnam rukkhamūlasim jhāyantam akutobhayam.
7. Sālittakappahārena vo ⁴ bhindissan tassa matthakam
tassa kammavipākena idam dukkham nigacchati.
8. — 3.
9. Dhammena te kāpurisa satthi^o—pe—matthakan 'ti.
See 3.

Satthikūtasahassapetavatthu.

Mahāvaggo catuttho.

Petavatthu samattam.

¹ B. va.

² B. saddhā^o.

³ B. bhaddante.

⁴ B. no.

II.

EXTRACTS FROM THE COMMENTARY.

I. 1.

Bhagavā Rājagahe viharanto Vēluvane Kalandakanivāpe
aññataram set̄hiputtapetam ārabbha kathesi.

Rājagahe kira aññataro addho mahaddhano mahābhogo
pahūtavittūpakaraṇo anekakotidhanasam̄nicayo set̄thī
ahosi.

Tassa mahādhanasampannatāya mahādhanasetthī tv eva
samaññā ahosi.

Atha 'ssa eko 'va putto ahosi piyo manāpo tasmim¹ viññū-
tam patte mātāpitaro evam cintesum amhākam puttassa
divase divase sahassam sahassam paribbayam karontassa
vassasatenāpi ayam dhanasam̄nicayo parikkhayam na
gamissatiti imassa sippuggahaṇaparissamena akilanta-
kāyacitto yathā sukhām bhoge paribhuñjatū 'ti sippam na
sikkhāpesum vayappattassa pana kularūpayobbanavilāsa-
sam̄pannam kāmābhīmukham dhammasaññāvīmukham
kaññam ānesum. so tāya saddhim abhiramanto dhamme
cittamattam pi anuppādetvā samaṇabrahmaṇagurujanesu
anādarō hutvā dhuttajanaparivuto rañjamāno pañcakāma-
guṇe rato giddho mohena andho hutvā kālam vītināmetvā
mātāpitūsu kālakatesu nātakayinādinam² yathicchitam
dento dhanam vināsetvā na cirass' eva pārijuññappatto
hutvā inām gahetvā jīvitam kappento puna inām pi
alabhitvā ināyikehi codiyamāno tesam attano khettavatthu-
gharādini datvā kapālahattho bhikkham caritvā paribhuñ-
janto tasmim yeva nagare anāthasālāyam vasati. atha nam
ekadivasam³ corā samāgatā evam āhamsu.

Amho purisa kim tuyham iminā dujjīvitena taruṇo tvam
asi thāmajavabalasam̄panno kasmā hatthapādavikalo viya

¹ D. tasmā.

² D. naṭa°.

³ D. omits.

acchasi. ehi amhehi saha corikāya paresam̄ santakam̄ gahetvā sukhena jīvitam̄ kappehīti. so nāham̄ corikam̄ kātum jānāmīti āha. corā mayam̄ tam sikkhāpema kevalam̄ tvam̄ amhākam̄ vacanam̄ karo hīti āhamsu. so sādhū 'ti sampaticchitvā tehi saddhim̄ agamāsi. atha te corā tassa hatthe mahantam muggaram datvā sam̄dhim̄ chinditvā gharam̄ pavisanta tam̄¹ sam̄dhimukhe thapetvā sa ce idha añño koci āgacchatī tam̄ iminā muggarena paharitvā ekappahāren' eva mārehīti vadimsu. so andhabalo hitāhitam̄ ajānanto paresam̄ āgamanam̄ eva olokento tattha atthāsi.

Corā pana gharam̄ pavisitvā gayhūpagam̄ gahetvā gharamanussehi nātamattā 'va ito c' ito ca palāyimsu. gharamanussā utthahitvā sīgham̄ sīgham̄² dhāvantā ito c' ito ca olokento tam̄ purisam̄ sam̄dhidvāre thitam̄ disvā ha re dutthacorā 'ti gahetvā hatthapāde muggarādihi uppothetvā rañño dassesum̄ ayam̄ deva coro sam̄dhimukhe³ gahito 'ti.

Rājā imassa sīsam̄ chindāpehīti nagaraguttikam̄ āñāpesi.

Sādhū devā 'ti nagaraguttiko tam̄ gāhāpetvā pacchābāhum̄ galhabandhanam̄ bandhāpetvā rattavañnaviralamālāya⁴ bandhakantham̄ itthakacuñnamakkhitam̄ sīsam̄ vajjhaphahatberidesitamaggam̄ rathikāya rathikam̄ siñghātakena singhātakam̄ kasāhi tālayanto āghātanābhimukham̄ neti.

Ayam̄ imasmim̄ nagare vilumpamānakacoro gahito 'ti kolāhalam̄ ahosi. tena ca samayena tasmim̄ nagare Sulasā⁵ nāma nagarasobhini pāsāde thitā vātapānanta-reṇa⁶ olokentī tam̄ tathāniyamānam̄ disvā pubbe tena kataparicayā ayam̄ puriso imasmim̄ yeva nagare mahātim̄ sampattim̄ anubhavitvā idāni evarūpam̄ anattham̄ anayavyasanam̄ patto 'ti.

¹ D. nam. ² D. °gha. ³ D. °kho.

⁴ C. °vanñnaviyamā°.—D. °viramā°.

⁵ D. °bhā.

⁶ C. °re.

Tassa kāruññatam uppādetvā cattāro modake pāniyañ ca pesesi.

Nagaraguttikassa ca ārocesi tāva ayyo āgametu yāvāyam puriso ime modake khāditvā pāniyam pivissatiti ath' etasmim¹ antare āyasmā Mahāmoggallāno dibbena cakkhunā olokento tassa vyasanappattim disvā karuññaya samcoditamānaso ayam puriso akatapuñño katapāpo tenāyam niraye nibbattissati. mayi pana gate modake pāniyañ ca datvā bhummadevesu uppajjissati. yan nunāham imassa avasayo bhaveyyan 'ti cintetvā pāniye modakesu ca upaniyamānesu tassa purisassa purato pātura hosi. so theram disvā pasannamānaso kim me idān' eva imehi āniyamānassa² modakehi khāditehi. idam pana paralokam gacchantassa pātheyyam bhavissatiti cintetvā modakehi pāniyañ ca therassa dāpesi. thero tassa pasādasamvaddhanattham tassa passantass' eva tathārūpe thāne nisiditvā modake paribhūñjitvā pāniyam pivitvā utthāyāsanā pakkāmi. so pana puriso coraghātakehi āghātanam netvā sīsacchedam patto. anuttare puññakkhette therena katena puññena ulārena devaloke nibbattanāraho pi yasmā Sulasañ āgamma mayā ayam deyyadhammo laddho 'ti Sulasāya gatena sineheṇa marañakāle cittam upakkilittham ahosi. tasmā hinakāyam uppajjanto paññattaganasambhūte sandacchāye mahati nigrodharukkhe rukkhadevatā hutvā nibbatti.

So kira sace pathamavaye kulavamsathapane ussukkam akarissa tasmin nagare setthīnam aggo abhavissa majjhīnavaye majjhimo pacchimavaye pacchimo. sace pana pathamavaye pabbajito abhavissa arahā abhavissa majjhimavaye sakadāgāmī anāgāmī vā abhavissa pacchimavaye sotāpanno abhavissa pāpamittasamsaggena pana itthidhutto surādhutto duccaritanirato anādariyako hutvā anukkamena sabbasampattiyo parihāyitvā mahāvyasanam patto 'ti vadanti.

Atha so aparena samayena Sulasañ uyyānagatam disvā samjātakāmarāgo andhakāram māpetvā tam tattha attano

¹ C. atha tasmin.

² C. omits.

bhavanam netvā sattāham tāya saddhim samvāsam kappesi attānañ cassā ārocesi.

Tassā mātā tam apassanti rodamānā ito c' ito ca paribhāmati tam disvā mahājano ayyo Mahāmoggallāno¹ mahiddhiko mahānubhāvo tassā gatiñ jāneyya tam upasamkamitvā puccheyyāsiti āha. sā sādhu ayyo 'ti theram upasamkamitvā tam atham pucchi. therō ito sattame divase Veluvanamahāvihāre bhagavati dhammam desente parisapariyante passissasiti āha. atha Sulasā tam devaputtam aroci² mayham tava bhavane vasantiyā ajja sattamo divaso mama mātā mam apassanti paridevasokasamāpannā bhavissati sādhu mam deva tath' eva nehitī. so tam netvā Veluvane bhagavati dhammam desente parisapariyante thapetvā adissamānarūpo atthāsi. tato mahājano Sulasam disvā evam āha amma Sulase tvam ettakam divasam kuhim gatā tava mātā tam apassanti paridevasokasamāpannā ummādappattā viya jātā 'ti. sā tam pavattim mahājanassa acikkhi. mahājanena pi katham so puriso tathā pāpapasuto akatakusalo devūpapattim paṭilabhatiti vutte Sulasā mayā dāpite modake pāniyāñ ca ayyassa Mahāmoggallānatherassa datvā tena puññena devūpapattim paṭilabhatiti āha. tam sutvā mahājano acchariyabbhutacittajāto ahosi. arahanto nāma anuttaram puññakkhettam lokassa. yesu appako pi kato kāro sattānam devūpapattim āvahatiti ulāram pītisomanassam pativedesi. bhikkhū tam atham bhagavato ārocesum tato bhagavā imissāya atthluppattiyañ imā gāthā abhāsi.

1. a. Tattha KHETTŪPAMĀ 'ti khittam vuttam bijan nāyati mahapphalam bhāvakaraṇena rakkhatiti khettam. sālibijādīnam virūhanañthānam tam upamā ete santi khettūpamā kedārasadisā 'ti attho. ARAHANTO 'ti khīñāsavā. te hi uddissanena sammānetvā anubhūyamānadukkhato te mocetvā pete hi uddissa diyamānam dānam tesam pūjā nāma hoti. tenāha.

Amhākañ ca katā pūjā petānam pūjā ca katā ulārā 'ti ca.

2. c. PETA 'ti ca saddena piyo ca hoti manāpo abhigama-

² C. ayya.

² C. aroca.—D. arocasi.

nīyo ca hoti vissāsanīyo bhāvanīyo ca hoti garukātabbo pasamso ca hoti kittanīyo viññānan 'ti evam ādike ditthādhammike dānānisamse samgaṇhāti.

3. c. SAGGAÑ CA KAMATI THĀNAM KAMMAM KATVĀNA BHADDAKAN 'ti bhaddakam kalyānam kusalam kammam katvā dibbehi āyu-ādīhi dasahi thānehi suṭṭhu-aggattā saggan 'ti laddhanāmam katapuññānibbattanathānam devalokam kamati uppajjanavasena uppajjati. ettha ca kusalam katvā 'ti vatvā puna kammam katvāna bhaddakan' ti vacanam deyyadhammam pariccāgo viya pattidānavasena dānadhampariccāgo pi dānamayakusalakammam evā 'ti dassanaththan 'ti datthabbam.

Keci pan' ettha PETA 'ti arahanto adhippetā 'ti vadanti tan tesam matimattam. PETA 'ti khīnāsavānam āgata-thānass' eva abhāvato bijādibhāvassa padāyakassa viya tesam ayujjamānattā petayonikānam yajamānattā ca.

I. 3.

1. a. VANNADHĀTUN 'ti chavivāññam.

b. VEHĀYASAN TITTHASI ANTALIKKHE 'ti vehāyasasaññite antalikke titthasi. keci pana vehāyasan titthasi antalikkhe 'ti pātham vatvā vehāyasam obhāsento antalikke titthasiti vacanasesena attham vadanti. PŪTIGANDHAN 'ti kūnāpāgandham duggandhan 'ti attho.

2. a. ATIDUKKHAVĀCO 'ti vā pātho ativiyapharusavacano musāvādapesuññādivacīduccaritanirato.

b. TAPASSIRŪPO 'ti samāno paṭirūpako. MUKHASĀ 'ti mukhena.

c. LADDHĀ 'ti paṭiladdhā. cakāro sampiñḍanatho me 'ti mayā TAPASĀ 'ti brahmacariyenā 'ti PESUNIYENĀ 'ti pisunāvācāya PŪTĪTI pūtigandham.

3. a. TAYIDAN 'ti tam idam mama rūpam.

b. ANUKAMPĀKĀ YE KUSALĀ VADEYYUN 'ti ye anukampa-nasilā kāruṇikā parahitapatipatiyam kusalā nipuṇā buddhādayo yam vadeyyum tad eva vadāmiti adhippāyo.

I. 5.

1. a. Tattha tirokuddesu 'ti kuddānam parabhā-

gesu ti t̄ h a n t̄ t̄ i nisajjādipatikkhepato thānakappana-vacanam etam gahapākārakuddānam parato bahi evam titthantiti attho.

b. Samdhisiṅghātakesu cā 'ti samdhisu ca singhātakesu ca. samdhīyo 'ti catukonaracchā gharasamdhībhittisamdhī - ālokasamdhīyo pi vuccanti. singhātakē 'ti konaracchā. d vārabāhāsu ti t̄ h a n t̄ t̄ i nagara-dvāra gharadvārānam bāhā nissaya titthanti.

I. 10.

10. c. DONINIMMIÑJANAN 'ti visandamānatelam miñjam.

I. 11.

- 3. a. Yo so PURATO GACCHATI 'ti pi pātho.
- b. CATUKKAMENĀ 'ti catuppadena.
- 4. b. SUVAGGITENĀ 'ti sundaragamanena vā turamgamanena.
- 5. b. MIGAMANDALOCANĀ 'ti migī viya mandakkhipatā.
- d. BHĀGADDHABHĀGENĀ 'ti bhāgassa addhabhāgena attanā laddhakoṭṭhāsato addhabhāgadānena hetubhūtena sukñi ti sukhini liṅgavipallasena h' etam vuttam.
- 6. e. PARICĀRINĪTI (sic) dibbesu kāmaguṇesu attano indriyāni ito c' ito ca yathā sukhām cārenti. parijanehi vā attano puññānubhāvanissandena pāricariyām kārenti.
- f. MAYAM SUSSĀMA naso (sic) 'va sandhinto¹ (sic) 'ti mayam pana dinno (sic) ātape pakkhitto naļo viya sussāma khup-pipāsāhi aññamaññām dandābhīghātena ca sukhhavisukkhā bhavāmā 'ti.
- 7. a. KIS SAYĀNAN 'ti kidisam sayanam. KIS SAYĀNĀ 'ti ke ci pathlanti kidisi sayanā kidise sayane sayatha 'ti attho.
- b. KATHAM HI YĀPETHĀ 'ti pi pātho.
- d. SUKHAM VIRĀGĀYĀ 'ti sukhahetuno puññassā akaranena sukhām virajjhitvā virādhetvā. SUKHASSA VIRĀGENĀ 'ti keci pathanti.

¹ D. 'van dhitto (ditto ?)

8. c. Tattha **NA DĀTĀ** (D. dhā^o) **HOMĀ** 'ti dātā suhitā (D. su hi gātitā) na homa.

d. **Dhatādimhamhase (sic)** (C. dhādimhase 'ti) 'ti na ruccāma na rucim uppādema na tam mayam attano ruciyā pivissāmā 'ti attho.

10. b. **CIRAM GHĀYARE DAYHAMĀNĀ** 'ti khudādihetukena dukkhagginā akatam vata amhehi kusalam katam pāpan 'ti ādinā pavattamānena vippatisāragginā dayhamānā ghāyanti anutthunantī attho.

11. a. **ITTARAN** 'ti nacirakālatthāyi aniccam vipariñāma-dhammam. **ITTARAM IDHA JĪVITAM** 'ti idhā manussaloke sattānam jivitam pi ittaram parittam appakam tenāha bhagavā yo ciram jīvati so vassasatam appam vā bhiyyo vā 'ti.

12. c. **TE DĀNE** sabbakālam **NAPPAMAJJANTI SUTVĀ ARAHATAM VACO** 'ti arahatam buddhādīnam ariyānam vacanam sutvā 'ti attho.

I. 12.

1. b. **Samsāre paribbhāmanto sattō porānassa kammassa parikkhiṇattā jajjarabhūtam san tanum attano sariram hitvā gacchati yathā kammam gacchati. punabbhavavasena uppajjatīti attho.**

2. d. **TATO (sic) SO TASSA YĀ GATĪTI** yadi pi matamata-sattā² na uppajjanti matassa pana katokāsassa kammassa vasena sā gati pātikaṅkhā tam pūti-anantaram eva gato na so na purimañātinam ruditam paridevitam vā paccāsimṣati nāpi yebhuyyena purimañātinam ruditena kāci atthasiddhīti adhippāyo.

3. **Tattha ANABBHITO** 'ti anabbhito ehi mayham puttabhāvam upagacchā 'ti evam apakkosīti.

II. 1.

1. b. **Tattha DHAMANISAMTHITĀ** 'ti nimmamsalohitattāya sirajālāvijātatattā **UPPHĀSULIKE** 'ti uggataphāsulike. **KISIKE** ti kisā sarire pi kiseti vatvā puna kisikā 'ti vacanam

¹ D.—C. dhātā.

² D. matā^o.

atthīcammanahārumattasariratāya ativiyakisabhāvadassanattham vuttam.

7. c. Tattha BHIKKHUNĀ 'ti bhikkhuno. vacanavipallāsenā h' etam vuttam. ĀLOPAM BHIKKHUNO DATVĀ 'ti keci pathanti. ālopan 'ti kevalam ekālopamattam bhojanan 'ti attho. PĀNIMATTĀN CA COLAKĀN 'ti ekahatthappamānam colakhaṇḍan 'ti attho.

8. a. THĀLAKASSA CA PĀNĪYAN 'ti eka thālakapūraṇamattam udakam . . .

18. a. Tattha UPAKĀNDAKIN 'ti upakaṇḍakajātam.¹ . . .

b. APPATICCHAVIN 'ti chinnabhinnaśariracchavim. . . .

c. DUGGATAN 'ti duggatigatam.

16. c. So kira Nandarājā amhākam satthu mahāsāvako Mahākassapathero ahosi. tassa aggamahesi Bhaddakāpilā 'ti nāma. ayam pana Nandarājā dasavassasahassāni sayam dibbavatthāni paridahanto sabbam eva attano vijitam Uttarakurusadisam karonto āgatānam manussānam dibbā nam dibbadussāni adāsi tay idam dibbavatthasamiddham samdhāya ayam peti āha. YĀVATĀ NANDARĀJASSA VIJITASMIM PATICCHĀDĀ 'ti tattha vijitasmim 'ti ratthe PATICCHĀDĀ 'ti ca vatthāni tāni hi patīcchādenti etehiti patīcchādā 'ti vuccanti.

20. b. APPATIGANDHIYĀ 'ti patīkkulagandharahitā surabhi-gandhā. VĀRIKIÑJAKKHAPŪRITĀ 'ti kamalakuvalayādinam kesarasamchannēna vārinā paripuṇñā.

II. 2.

3. a. KHELAN 'ti nitthubhanam. SINGHĀNIKAN 'ti matthalingato vissanditvā nāsikāya nikhamamalam. SILESUMAN 'ti semham. VASAÑ CA DAYHAMĀNĀNAN 'ti cittakāya dayhamānānam kalebarānam vasātelañ ca.

5. d. NĀLAMĀNCAPĀRAYĀNĀ 'ti susāne chadditamālā² mañca-sayanā. atha vā NĀLĀ 'ti chārikaṅgārabahulā susānbhūmi adhippetā tay' eva mañcam viya adhisayanā 'ti attho.

II. 3.

5. d. KENĀSI PAMSUKUTTHITĀ 'ti kena kammunā samkārapamsūhi uguṇṭhitā sabbaso okiṇṇasarirā ahū 'ti attho.

¹ C. upakaddha°.

² C. °malā°.

6. a. SīSAM NAHĀTĀ 'ti sarirām nahātā ADHIMATTAN 'ti adhikataram. SAMALAMKATARĀ 'ti sammā atisayena alamkata 'ti. ADHIMATTĀ 'ti vā pātho. ativiyamattā mānamada-mattā mānanissitā 'ti attho. TAYĀ 'ti bhotiyā.

7. b. SĀMIKENA SADDHIM ĀMANTAYITI sāmikenā saddhim allāpasallāpavasena kathesi.

9. d. KHAJJASI KACCHUYĀ¹ 'ti kacchurogena khādiyasitī attho.

10. a. BHESAJJAHĀRĪTI bhesajjahārinīyo osadhihārikāyo. UBHAYO 'ti duve tvañ ca ahañ cā 'ti attho. VANANTAN 'ti vanam.

c. TVAÑ CA BHESAJJAM AHĀRĪ ti² tvam vejjehi vuttam attano upakārāvaham bhesajjam āhari.

d. AHAÑ CA KAPIKACCHUNO 'ti aham pana kapikacchuphālāni dupphassaphalāni āharim. kapikaccha (*sic*) 'ti vā sayamguttā vuccati tasmā sayamguttāya pattaphalāni āharantīti attho.

11. b. SEYYAM TY ĀHAM SAMOKIRIN 'ti tava seyyam aham kapiphalapattehi samantato avakiri.

13. a. SAHĀYĀNAN 'ti mittānam SAMAYO 'ti samāgamo NĀTĀNAN 'ti bandhūnam SAMITIN 'ti samnipāto.

c. ĀMANTITĀ 'ti maṅgalakiriyāvasena nimantitā.

d. SASĀMī ti sapatikā saha bhattunā 'ti attho. NO CA KHO ĀHAM KHO (*sic*) 'ti no ca kho aham āmantitā āsin 'ti yojanā.

14. b. DUSSAM TY ĀHAN 'ti dussan te aham. APĀNUDIN 'ti corikāya avaharim aggahesim.

16. b. PACCAGGHAN 'ti abhinavam mahaggham vā. ATHĀRESIN³ 3 'ti khipi.

17. b. GŪTHAGANDHINĪTI gūthagandhagandhini karisavāyinī.

18. d. YAM GEHE VIJJATE DHANAN 'ti yam gehe dhanam upalabhati⁴ tam tuyham mayham nāti-amhākam UBHINNAM SAMAKAM tulyam eva āsi.

19. a. SANTESU 'ti vijjamānesu.

¹ D. khajjuyā.

² D. bhesajjahāriti.

³ C. āthā.^o

⁴ C. upalabheti.

b. Dīpan 'ti patittham puññakammam samdhāya vadati.

20. a. Tattha TAD EVĀ 'ti tadā evam. mayham manussattabhāve thitakāle yeva. tath' evā 'ti vā pātho.

b. . . . PĀPAKAMMAN 'ti ādi vuttam pāpakammāniti pāli.

21. a. Tattha VĀMATO MAM TVAM PACCESITI vilomato mam tvam avagacchasi tuyham hitesi na paccanikakārinī katvā mam gānhāsi.

b. MAM USŪYASITI mayham issayasi mayham issam karosi.

22. c. . . . PARIVĀRENTI paribhūnjante. IME 'ti hi lingavipallāsenā vuttam.

23. a. IDĀNI BHŪTASSA PITĀ 'ti idāni bhūtassa mayham puttassa pitā kuṭumbiko ĀPĀNA āpanato imam geham ehitī agamissati.

d. MĀ SU TĀVA ITO AGĀ 'ti ito gehassa pacchā vatthuto mā tāva agamāstī anukampanā āha.

24. c. d. Tattha KOPINAM ETAM ITTHINAN 'ti etam naggā-dubbaṇnatādikam paṭicchādetabbatāya itthinam kopinam rundhamānam. MĀ MAM BHŪTAPITĀDDASĀ 'ti tasmā bhūtassa pitā kuṭumbiko mā mam addakkhitī lajjamāna 'va vadati.

26. a. b. Tattha CATTĀRO BHIKKHŪ SAMGHATO CATTĀRO PANA PUGGALĀ 'ti bhikkhusamghato samghavasena cattāro bhikkhū puggalavasena cattāro bhikkhū 'ti evam attīha bhikkhū yathā rucim bhojetvā tam dakkhiṇam mama ādisi mayham pattidānam dehi.

35. b. VASAVATTINAN 'ti dibbena ādhipateyyena attano vasam vattentānam.

36. a. SAMULAN 'ti salobhadosam lobhadosā hi macchariyassa mūlam nāma.

II. 4.

1. a. b. Tattha KĀLĪ ti kālavaṇṇā jhāmaṅgārasadisā ahosi. PHARUSĀ 'ti kharattā. BHĪRUDASSANĀ 'ti bhayānakadassanā sappaṭibhayākārā. bhīrudassanā 'ti (?) vā pātho. bhāriyā-dassanā dubbaṇnatādinā duddasikā 'ti attho.

c. PIÑGALĀ 'ti piñgalalocanā. KALĀRĀ 'ti kalāradantā.

II. 6.

1. Tattha KĀNHĀ¹ 'ti Vāsudevagottenālapati. ko ATTHO SUPINENA TE 'ti supinena tuyham kā nāma vuddhi. SAKO BHĀTĀ 'ti sodariyo bhātā. HADAYAÑ CA CAKKHUÑ CA DAKKHINĀN 'ti hadayena me 'va dakkhiṇacakkhu nāma sadiso 'ti attho. TASSA VĀTĀ BALIYANTĪTI tassa aparāparam uppajjāmānā ummādavatā balavanto hontīva byanti (*sic*) abhibhavanti. JAPPATĪTI sasam me dethā 'ti vippalapati. KESAVĀ 'ti so kira kesānam sobhanānam atthitāya KESAVO 'ti vohariyati tena tam nāmena ālapati.

3. b. DvĀRAKĀN 'ti Dvāravatinagaram.

7. a. Tattha NĀTĪTI kaniṭṭham ālapati. ayam c' ettha attho mayham piyañāti yam atimadhuram attano jīvitam tam vijahissasi maññe yo appatthetabbam patthesīti.

11. c. PAHŪTADHANADHAÑÑĀSE² ti tiṇṇam catuṇṇam vā samvaccharānam atthāya nidahitvā thapetabbassa niccaya-pariccayabhūtassa dhanadhaññassa vasena apariyantadhanadhaññā.

12. c. ETE ti yathāvuttakhattiyādayo AÑÑĀ 'ti anantara evavāṇṇabhbūtā Ambaṭṭhādayo. JĀTIYĀ 'ti attano jātini-mittam ajarāmarāṇā nāhesun 'ti attho.

13. a. MANTAN 'ti vedam. PARIVATTENTĪTI sajjhāyanti vācenti ca. atha vā parivattentīti anuparivattentā homam karontā japanti.

b. CHAĻAÑGAN 'ti sikkhā-kāvya-nirutti-vyākarana-joti-sattha-chandādihīti samkhātehi chahi angehi yuttam. BRAHMACINTITAN 'ti brāhmaṇānam atthāya brāhmaṇacintitam kathitam.

c. VIJJĀYĀ 'ti brāhmaṇasadisavijjāya samannāgata pi.

20. c. ANVESI anudesi.

II. 7.

4. a. Tattha DASANĀNĀN 'ti Dasanānaratthassa evam nāmakānam ca rājūnam. ERAKACCHAN 'ti tassa nagarassa nāmam.

¹ C. oñho.

² D. oñose.

5. a. Tattha SAKAṬAVĀHĀNĀN 'ti visatikhāriko vāho so sakaṭan 'ti pavuccati. tesam sakaṭavāhānam asīti hiraññassa kahāpañassa me ahosīti yojanā.

10. c. Yo SAMYAMO SO VINĀSO 'ti lobhādivasena yam samyamanam kassaci pi adānam so imesam sattānam vināso nāma petayoniyam nibbatapetānam mahāvyasanassa hetubhāvato yo VINĀSO SO SAMYAMO 'ti iminā yathā vuttassa sattassa ekantikābhāvam vadati.

11. a. Tattha SAMYAMISSAN 'ti savam pi dānādipuññakiriyato samyamanam samkopam akāsim.

17. d. UPACCHĀPI PHALĀYITAN (*sic*) 'ti uppatitvā ākāsenā gacchantānam pi mokkho natthi yevā 'ti attho. upeccā 'ti pi pāli. ito vā etto vā palāyante tumhe 'nubandhissatiti adhippāyena upecca samēcicca palāyantānam pi tumhākam tato mokkho natthi.

18. a. MATTEYYĀ 'ti mātu upatthānakarā tathā petteyyā 'ti veditabho.

II. 8.

1. a. Tattha PABB AJITO 'ti samāno. Rājā kira tam naggattā ca muṇḍattā pi naggo samāno ayan 'ti saññāya NAGGO KISO PABB AJITO sīti ādim āha.

b. Tassa KISSA HETŪ 'ti kim nimittam.

d. SABBENA VITTAM PATIPĀDAYE TUVAÑ 'ti patiyā upakarana-bhūtam vittam sabbena bhāgena tuyham ajjhāsayānurūpam sabbena vā ussāhena patipādeyya tadā kātum mayam app eva sakkuneyyāma tasmā acikkha me tam etam tava āgamānakāraṇam mayham kathehitu attho.

2. a. Tattha DŪRAGHUTTHAN 'ti dūrato evam tulāsamkitanavasena ghositam sabbattha vissutam pākatan 'ti attho.

b. APPHAKO 'ti adūho mahāvibhavo. DīNO 'ti nihinacitto adānajjhāsayo. tenāham ADĀTĀ GATHITAMANO ĀMISASMIN 'ti kāmāmise laggacitto gedham āpanno.

3. a. So SŪCIKĀYA KILAMITO 'ti so aham vijjhānatthena sūcisadisatāya sūcikāya laddhanāmāya jighacchāya kilamito nirantaram vijjhāmāno. KILAMATHO 'ti icc evam vā pātho.

4. c. UPAKKHATAN 'ti sajjitam. PARIVISANTĪTI (*sic*) bhojayanti.

5. d. SADDHĀYITAN 'ti saddhāyitabbam HETUVĀHE 'ti hetuyuttam vacanam.

8. a. PARIVISAYĀNĀ 'ti bhojetvā.

9. a. NIPATITVĀ 'ti nikhamitvā.

c. ĀROCAYI PAKATIM TATHĀGATASSĀ 'ti idam dānam bhante aññataram petam samdhāya katan 'ti pakatipavuttim bhagavato arocesim.

II. 9.

Tatrāyam samkhepakhathā.

Ye te Uttaramadurādhipatino rañño Mahāsāgarassa puttā Upasāgaram paticca Uttarāpathe Kamsabhoge Asitañjanigāme Mahākamsassa dhitāya Devagabbhāya kucchiyam uppannā Añjanadevī Vāsudevo Baladevo Candadevo Suriyadevo Aggidevo Varuṇadevo Ajjuno Pajjuno Ghata-paṇḍito Añkuro cā 'ti Vāsudevādayo dasa bhātikā 'ti ekā-dasa bhātikā khattiyyā. tesu Vāsudevādayo bhātaro Asitañjananagaram ādim katvā Dvāravatipariyosānesu sakala-Jambudipesu tesatṭhiyā nagarasahassesu sabbe rājāno cakkrena jīvitakkhayam pāpetvā Dvāravatiyam vasamānā rajjam dasa kotthāse katvā vibhajimsu. bhaginim pana Añjanadevim na sarimsu. puna saritvā ekādasa kotthāse karomā 'ti vutte tesam sabbakanīṭho Añkuro nāma mama kotthāsam tassā detha aham vohāram katvā jīvissāmi tumhe attano attano janapadesu sunkam mayham vissajjethā 'ti āha. te sādhū 'ti sampaticchitvā tassa kotthāsam bhaginiyā datvā nava rājāno Dvāravatiyam vasimsu. Añkuro pana vanijjam karonto niccakālam mahādānam deti. tassa pan' eko dāso bhanḍāriko atthakāmo ahosi. Añkuro pasan-namānaso tassa ekam kuladhītaram gahetvā adāsi. so putte gabbhagate yeva kālam akāsi Añkuro tasmin jāte tassa pituno dinnam bhattavetanam adāsi. atha tasmin dārake vayappatte dāso na dāso 'ti rājakule vinicchayo uppajji tam sutvā Añjanadevī dhenūpamam katvā mātu-bhujissāya putto pi bhujisso evā 'ti dasavyato mocesi. dārako pana lejjāya tattha vasitum avisahanto Bheruvanagaram gantvā tattha aññatarassa tantavāyassa dhītaram gahetvā tantavāyasi penna jīvitam kappesi.

Tena samayena Bheruvanagare Asayhamahāsetṭhī nāma samaṇabrahmaṇakapaṇiddhikavanibbakayācakānam mahādānam deti. so tantavāyo setṭhino gharām ajānāntānam pītisomanassajāto hutvā Asayhāsetthino nivesanām dakkhiṇām bāhum pasāretvā dassesi. ettha gantvā laddhabbam labhantū 'ti. tassa kammām pāliyam yeva āgatam.

So aparena samayena kālam katvā Marubhūmiyam aññatarasmīm nigrodharukkhe bhummadevatā hutvā nibbatti tassa dakkhiṇahattho kāmadado ahosi. tasmiṁ yeva Bheruve aññataro puriso Asayhāsetthino dāne vyāvato assaddho appasanno micchādiṭṭhiko puññakirijāye anādaro kālam katvā tassa devaputtassa vasanaṭṭhānassa avidūre peto hutvā nibbatti. tena ca katakammām pāliyam yeva āgatam. Asayhamahāsetṭhī pana kālam katvā Tāvatim-sabhavane Sakkassa devarañño sahavyatam upagato.

Atha aparena samayena Añkuro pañcahi sakaṭasatehi bhandām ādāya aññataro pi brāhmaṇo pañcahi sakaṭasatehītī dve janā sakaṭasahassehi Marukantāramaggam paṭipannā maggamūlhā hutvā bahudivase tatth' eva vicarantā parikkhinati nodakāhārā ahesum. Añkuro assadūtehi catūsu disāsu pāniyam maggāpesi. atha so kāmadadahattho yakkho tam tesam vyasanappattīm disvā Añkurena pubbe attano katam upakāram cintetvā handa dāni imassa mayā avassayena bhavitabban 'ti attano vasanavaṭarukkham dasesi. so kira vaṭarukkho sākhāviṭapasampanno ghanapalāso sandacchāyo anekasahassapāroho āyāmena vitthārena ubbedhena ca yojanaparimāṇo ahosi. tam disvā Añkuro haṭṭhatutṭhotassahetṭhākhandhāvāram bandhāpesi. yakkho attano dakkhiṇahattham pasāretvā pathamam tāva pāniyena sabbam janam samṭappesi. tato yo yo yam yam icchatī tassa tassa tam tam adāsi. evam tasmiṁ mahājane ānāvidhena annapānā dinā yathākāmam samṭappite vūpasante maggāparissame so brāhmaṇavāṇijo ayoniso ummajjanto evam cintesi dhanalābhāya ito Kambojam gantvā mayam kim karissāma imam eva pana yakkham yena kenaci upāyena gahetvā yānam āropetvā amhākam nagaram eva gamissāma 'ti. evam pana cintetvā tam attham Añkurassa kathento. . . . gāthādvayam āha.

1. b. DHANAHĀRAKĀ 'ti bhañdavikkayena laddhadhana-hārino. . . .
- d. NīyāMASE 'ti nayissāma.
2. b. SĀDHUKENĀ 'ti yācanena PASAYHĀ 'ti abhibhavitvā balakkārena.
6. c. Tattha SAMŪLAM PI TAM ABBUYHĀ 'ti tam tattha saha mūlena samūlam pi abbūheyya uddhareyyā 'ti attho.
8. d. ADUBBHAपĀNITI ahimsakahattho hatthasamyato DAHATE MITTADUBBHIN 'ti tam mittadubbhipuggalam dāhati vināseti.
9. c. ALLAPĀNīHATO POSO 'ti allapānī nāma upakārakiriyāya allapānīna dhotahatthena pubbakārinā hetṭhā vutta-nayena hato bādhito tassa vā pubbakārino bādhanena hato allapānīna akataññupuggalo.
11. b. HAN 'ti asahane nipāto NA SUPPASAYHO 'ti appadhamsiyo.
12. b. PAÑCADHĀRO 'ti pañcahi aṅgulīhi parehi kāmitavatthūnam dhārā ekassa santīti pañcadhāro MADHUSSAVO 'ti madhurasavissandako.
16. a. ĀVESANĀ 'ti gharam kammakaraṇasālā vā.
17. b. VANIBBAKĀ 'ti vanṇidipakā ye dāyakassa puñña-phalādīnañ ca gunakittanādimukhena attano attikabhbāvam pavedentā vicaranti.
23. a. ASAYHASĀHINO 'ti aññehi maccharīhi lobhābhībhūtehi sahitam asakkuneyya pariccādivibhāgassa sappurisassa madhurassa sahanato Asayhasāhino. AṄGIRASASSA 'ti aṅgato nikkhamaṇajutissa. raso 'ti hi jutiyā adhivacanam.
- c. SUTĀN CA ME VESSAVANASSA SANTIKAN 'ti api ca kho upatṭhānam gatena Vessavanamahārājassa santike sutam etam mayā.
25. c. PATTHĀPAYISSĀMī ti pavattessāmi.
27. a. Tattha KUNDĀ 'ti kunītā patikuṇitā anujubhūtā.
- b. KUNDALIKATAN 'ti mukhavikārena vikucitam samkuṇḍitam. PAGGHARANTī ti asucim visandanti.
28. b. GHARAM ESINO 'ti gharam āvasantassa gahatthassa.
32. b. PARAPATTIYAM parena pāpetabbam sādhetabbam kareyya. . . .
37. c. SANTĀNITI parissamasampattāni¹ YOGGĀNITI

¹ C. parissamappattāni.

rathayugavāhanakā. ITO YOJENTU VĀHANAN 'ti ito yoggā samūhato yathā rucim tam gahetvā vāhanam yojentu.

38. c. ITI SU 'ti nipātamattam. . . . KAPPAKĀ 'ti nahā-pikā SŪDĀ 'ti bhattakārā. MĀGADHĀ 'ti gandhino.

42. d. SURIYASS UGGAMANAM PATI ti suriyassa gamana-velāya.

44. a. Tattha NA SABBAVITTĀNī ti saviññānakāviññānakap-pabhedāni sabbāni vittūpakaraṇāni dhanānīti attho. PARE 'ti parasmim parassā 'ti attho. NA PAVECCHATI na dadeyya dakkhiṇeyyo laddhā 'ti katvā kiñ ci asesetvā sabbasāpateyya-pariccāgo na kātabbo 'ti attho.

50. Tam sutvā Añkuro Dakkhinapatham gantvā Damila-visaye samuddassa avidūratṭhāne mahatiyo dānasalāyo kārāpetvā mahādānāni pavattento yāvatāyukam thatvā kāyassa bhedā param marañā Tāvatimsabhavane nibbatti. tassa dānavibhūtim saggūpapattiñ 'ca dassento samgītikārā . . . gāthā āhamṣu.

51. a. TISAHASSĀNI SŪDĀNAN 'ti ea pathanti.

c. PĀVATĀ ussukkam āpannā.

52. d. KATTHAM PHĀLENTI MĀNAVĀ 'ti nānappakārānam khajjabhojjanādi-āhāravisesānam pacanāya alamkatapati-yattā taruṇamanussā katthāni phālenti vidālenti.

53. d. VIDHĀ 'ti vidhātabbāni bhojanayogāni katukabhan-dāni piñdentiti pi savanavasena yojenti.

54. d. DABBIGĀHĀ 'ti katacchugāhikā UPATṬHITĀ 'ti parivesanathānam upagantvā thitā honti.

55. d. VITTIM KATVĀ 'ti gāravabahumānayogena cittena karitvā pūjetvā.

68. a. CODITO BHĀVITATTENA 'ti pāramiparibhāvitāya ariyamaggabhbāvanāya bhāvitattena sammāsambuddhena codito.

d. Taitha DAKKHINEYYENA SUÑNATAN 'ti yam dakkhiṇeyena suññattam rittakam virahitam tadā mahādānām tasmañ kim mayham tena dānena 'ti attano dānapuññām dānam hilento vadati.

70. a. UJJHAṄGALE 'ti ativiyathaddhabhbūmibhāge. upare 'ti keci vadanti.

72. c. Tattha SAMMĀDHĀRAM PAVECCHANTī ti (sic) vutṭhi-

dhāram¹ sammad eva pavattente adhhamāsam anudasāham anupañcāham deve vassante 'ti attho.

73. b. TĀDĪSU 'ti itthādisu tādilakkhaṇapattesu.

c. KĀRĀN 'ti liṅgavipallāsenā vuttam upakāro 'ti attho.

II. 10.

1-2. Imā dve gāthā samgītikārehi idba ādito ṭhapitā.

1. d. Tattha BHĪRUDASSANĀ 'ti bhayānakadassanā bhīrudassanā (?) 'ti vā pāṭho. bibhacchabhirudassanā 'ti attho.

2. b. YĀVA BHUMMĀVALAMBARE 'ti yāva bhūmi 'v olambanti.

3. f. PĀNīYĀYĀ 'ti pāniyatthāya āhiṇḍantiyā me pāniyam dehi bhante 'ti yojanā.

7. d. PAVECCHATITI deti . . . idam pana dutiyapetavat thum dutiyasamgītiyam pana samgaham ārūlhan 'ti datthabbam.

II. 11.

4. a. Tattha SATTĀ 'ti vibhattilopena niddeso nissakke vā etam paccattavacanam. VASSASATĀ 'ti vassasatato sattahi vassasatehi uddham tvam idhāgatā imam vimānam āgatā idhāgatāya tuyham satta vassasatāni hontīti attho.

6. b. THERIN 'ti thāvarin 'ti chinnakhinnan 'ti attho.

II. 12.

2. d. PUNDARĪKASAMOGATĀ 'ti setapadumehi ca samokīṇnā.

3. a. SURABHĪ SAMPAVĀYANTITI sammad eva sugandham vāyati pokkharaṇīti adhippāyo.

c. HAMSAKOÑCĀBHIRUDĀ 'ti hamsehi ca koñcehi ca abhināditā.

4. b. NĀNĀSARAGĀNAYUTĀ 'ti nānā vividhavihamgavibhūrudasamūhayuttā² . . .

7. a. KAMBUKĀYŪRADHARĀ 'ti sañkhavalayakāyūravibhūsitā KAÑCANĀCELAVIBHŪSITĀ 'ti suvannavatthamsakasamalam-katakesahatthā.

8. a. KADALIMIGASAMCHANNĀ 'ti kadalimigacammapaccat-

¹ D. vuddhi^o.

² D. obhū^o.

thaṇaṇatthā. SAMJĀ 'ti¹ sam̄hititā sayituyuttarūpā. GOṄAKA-SAM̄THITA 'ti dighalomakena javena sam̄hititā 'ti.

10. b. SADDALE 'ti taruṇatiṇasam̄chaye. SUBHE 'ti suddhe SUBHE 'ti vā tassā ālapanam.

c. Sa KANṄNAMUNDO 'ti khaṇditakanṇo chinnakaṇṇo.

11. a. KHĀVITĀ āsīti khādītā ahosi.

b. ATTHISAMṄKHALIKĀ KATA 'ti atthisamṄkhalitamattā katā.

12. a. AṄGAPACCĀṄGAN (?) 'ti paripuṇṇasabbaṅgapaccaṅgavatī.

15. a. Tattha CHANNAN 'ti etam na yuttam. N'ETAM PATI-RŪPAN 'ti tass' eva vacanam YAN 'ti kiriyāparāmasanam ATICARĀSĪTI. aticarasi ayam eva pāṭho. yam mam tvam aticarasi tattha yam aticaraṇam n'etam channam n'etam patirūpan 'ti attho.

II. 13.

3. b. SAMPANNACARAÑO 'ti silasampadaya indriyesu gutta-dvāratā bhojane mattaññutā jāgariyānuyogo satta saddhammā cattāri rūpāvacarajjhānānīti imehi paṇṇarasehi caranāsam̄khatehi gunehi sampanno samannāgato caranasampanno 'ti attho.

d. Ye tatthāsum samāgatā 'ti vā pāṭho.

7. a. Tattha CHAṄASITISAHASSĀNĪTI chasahassādhika-āsīti-sahassānīti chasahassādhika-āsītisahassasam̄khā.

11. a. Tattha ĀTUME 'ti attani ITTHIBHŪTĀYĀ 'ti itthibhāvam upagatāya DīGHARATTĀYĀ 'ti dīgharattam. ayam h'ettha adhippāyo itthibhūtāya attani sabbakālam itthī yeva hoti udāhu purisabhāvam pi upagacchatīti. YASSĀ ME ITTHIBHŪTĀYĀ 'ti yassā mayham itthibhūtāya evam tāva bahu samsāre mahesibhāvam mahāmuni tvam bhāsasi kathesīti attho. à hu me itthibhūtā 'ti pāṭho. tattha à 'ti anusaraṇatthe nipāto. hu me 'ti sayam anussaritam aññātam idam mayā itthibhūtāya itthibhāvam upagatā evam mayham ettakam kālam aparā 'va anuppatti ahosi. kasmā. yassā me itthibhūtāya sabbesam anupubbena mahesittam akārayi tvam mahāmuni samsāre bahum tāpesīti yojanā.

12. Tenāha bhagavā. anamataggāyam bhikkhave sam-

¹ C. sajjhā 'ti.

sāre pubbā koṭi na paññāyati avijjānivaraṇānam sattānam tañhāsamyojanānam saritabbā na 'ti.

19. a. ABHĀVETVĀ 'ti vadūhetvā bruhetvā ābhāvetvā 'ti keci pāthanti tesam ākāro nipātamattam.

III. 1.

1. c. PUBBAḌDHAPETO VĀ 'ti kāyassa purimadūlhena apeto viya apetayoniko devaputto viya.

2. a. Tattha CUNDATTHIKAN (!) 'ti evam nāmakam gāmam. ANTARE VĀSABHAGĀMAM BĀRĀNAŚIYĀ SANTIKE 'ti Vāsabhagāmassa Bārānasiyā ca majjhe. antarāsaddayogena h'etam sāmī-attho upayogavacanam. Bārānasiyā santike hi so gāmo 'ti ayam h'ettha attho.

3. d. PīTAKAÑ CA YUGAM ADĀ 'ti pītakam suvannavannam ekam vatthayugañ ca adāsi.

4. d. THĀNE 'ti thānaso tam khaṇam yeva.

5. Tattha SĀHUNNAVĀSINO 'ti chinnabhinnapilotikakhanḍanivasanā. KESANIVĀSINO 'ti keseñ' eva pāticchālitàkopinā.

7. d. BHŪMIYAM PATISUMBHITĀ 'ti tāyā eva pucchāya (? mu^o) uppattiyañ thatvā avakhittamattikā piṇḍā viya visutthā pāthavyam patitā.

8. a. TATTHĀ 'ti gataṭṭhāne bhūmiyam PATISUMBHITĀ 'ti pāpate patitā viya jighacchādiddukkhena thātum asamattha-bhāvena bhūmiyam patitā. tattha vā gataṭṭhāne ghāsādi-nam alābhena chinnāsā hutvā kenaci patimukham sumbhita patitā viya bhūmiyam patitā hontiti attho.

9. d. DīPAN 'ti patiṭṭham puññan 'ti attho.

11. d. PATIGGAHE 'ti gañhanake.

12. b. Idāni no na kiñci upakappatiti adhippāyo. na dāsiyo tān 'evābharaṇāni no 'ti etthāpi es' eva nayo. tatthā no 'ti amhākam. TE 'ti gharādike AÑÑO 'ti apare PARIHĀRENTITI paricaranti. paribhogā 'ti vasena niyogam karontiti attho.

13. a. Tattha VENIM VĀ 'ti venī venijātikā vilivakārā nala-kārā hontiti attho. vā saddo aniyamattho. AVAÑÑĀ 'ti avañ-ñeyyā avajānitabbā. vuttam hoti vambhanā 'ti vā pātho. parehi bādhānīyā 'ti attho.

d. NAHĀMINITI kappakajātikā.

17. c. VIJITAṄGĀ 'ti vijjamānadehā MORAHATTHEHITI morapiñjapati maṇḍitavijanīhatthehi.

18. a. AṄKATO AṄKAM GACCHANTĪ ti dārakakāle pi ñātīnam dhātīnañ ca aṅkathānato aṅkathānam eva gacchanti na bhūmitalan 'ti adhippāyo.

III. 2.

1. a. Kuṇḍinagaro 'ti vā pāṭho.

b. SĀNUVĀSINIVĀSINO 'ti Sānuvāsipabbatanivāsī.

d. BHĀVITINDRIYO 'ti ariyamaggabhāvitasaddhādi-indriyo arahā 'ti attho.

3. a. SŪCIKAṄTHĀ 'ti pūtinā lūkhavantādinā¹ atthakā. sūcigatā 'ti vā pāṭho. vijjanatthena sūcikā 'ti laddhanāmāya khuppi pāsāya ajjhāpilītā. sūcikan̄thā² 'ti keci pathanti sūcichiddasadisā mukharā 'ti attho.

d. KURŪRINO 'ti dāruṇakammantā.

4. a. VITARITVĀ 'ti vitinno hutvā otappasamtāsabhyayo 'ti attho. VITURETVĀ³ 'ti vā turito hutvā taramānarūpo hutvā 'ti vuttam hoti.

b. EKAPATHE 'ti ekapadike magge EKAKO 'ti ekiko adutiyo.

c. CATUKUṄDIKO BHĀVITVĀNĀ 'ti catūhi aṅgehi kuṇḍo 'ti attabhāvam pavattetīti catukuṇḍiko. dvīhi jānūhi dvīhi hatthehi gacchanto 'ti ca evam̄bhūto hutvā 'ti attho. so hi evam̄ purato koci na paticchādanā hotiti tathā akāsi.

d. THERASSA DASSAYI 'TUMAN 'ti therassa attānam uddisiayi uddisesi.

9. d. BHATTAVISSATTAKĀRĀNĀ 'ti bhattakicca(m)kārānā bhuñjananimittam.

22. a. KŪTĀGĀRĀ NIVESANĀ 'ti kūtāgārabhūtā tadañña-nivesanasam̄khātā ca gharā lingavipallāsavasena h'etam vuttam.

24. c. KARAKAN 'ti dhammadarakam.

27. d. VĀRIKINJAKKHAPŪRITĀ 'ti tattha tattha vārimatthake padumuppalādinam kesarabhāghehi⁴ samchāditavasena pūritā.

¹ C. lukhavatthādinā.

² D. °katthā.

³ D. vita°.

⁴ C. °bhārehi.

28. d. PHALANTITI pupphanti. pañhikapariyantadisu vidā-sentiti attho.

29. b. SAKKHARE KUSAKANTAKE 'ti kusakantakavati ca bbūmibhāge sakkhare kusakanṭake akkamantā 'ti attho.

30. a. SīPĀTIKAN 'ti ekapaṭalam upāhanam.

31. b. RATHENA M-ĀGAMUN 'ti makāro padasamḍhiikaro.

III. 3.

1. d. PATHADDHANĪRI attano pathabhūte addhāni gagana-talamatte 'ti attho. PANÑARASE VA CANDIMĀ 'ti punṇamāsiyam paripuṇṇamaṇḍalo cando viya vijjotamānā 'ti attho.

2. a. VANNO CA TE KANAKASSA SAMNIBHO 'ti tava vanṇo uggattasiṅgi—(C. uttagga°, uttatta°?) suvanṇena sadiso ativiyamanoharo tenāha UGGATARŪPO (C. uttagga°) BHUSA-DASSANĪYĀ 'ti.

c. ATULE 'ti mahārahe. atule hi vā devatāya ālapanam asadisarūpe 'ti attho.

3. b. PAHŪTAMĀSĀ (C. D. ossā) kamalakuvalayādibahu-vividhakusumavatiyo.

c. SAMĀNGAMOTAKĀ 'ti samantato okinṇā.

d. PAṄKO PANṄAKO CĀ 'ti kaddamo vā udakacikkhalo vā na vijjati.

4. c. SAMAYYĀ 'ti samgamma.

d. VIDUSSARĀ 'ti (sic) vissatthassarā sampiṇditassarā.

5. b. NĀVĀYĀ 'ti doṇiyam pokkharaṇiyam hi padumini suvanṇanāvāya mahārahe pallaṅke nisiditvā udakakilām kīlanti (D. ontā) disvā evam āha. AVALAMBA 'ti olambitvā apassenaapasāya (C. appasayyā) titthasiti.

c. ĀLĀRACAMHE 'ti (C. ālārācāmbhe 'ti) vellitadīghanilapamukhe.

6. c. ANOMADASSANE 'ti paripuṇṇaṅgatāya nandanadas-sane.

7. a. Tattha KAROHI KĀMMAM IDHA VEDANĪYAN 'ti idha imasmim dibbaṭṭhāne vipaccanakavipākadāyakam ku-salakammam karohi pasaveyyāsi. IDHA NĪTAN 'ti idh' ūpanītam. Idhāninam 'ti (?) vā pāṭho imasmim thāne nin-naponapabbhāram tava cittam bhavatu hotu.

8. c. TAHIM VEDANĪYAN 'ti tasmiṁ vimāne tāya saddhim

veditabbasukham vipākam kusalakamma. . . . athāyasmā Mahāmoggallāno ekadivasam pabbatacārikam caramāno tam vimānañ ca vimānapetiñ ca disvā veluriyathambham ruciram pabhassaran 'ti ādikāhi gāthāhi pucchi.

III. 4.

1. a. Tattha BHUSĀNITI palāsāni eke 'ti eko SĀLIN 'ti sālino sāmi-atthe h'etam upayogavacanam. sālino palāsāni pajjalantāni attano sīse avakiratiti adhippayo. PUNĀPARE 'ti puna aparo yo hi so mātu sīsam paharati so ayomug-garehi attano sīsam paharitvā sīsabhedam pāpuṇāti. tam samdhāya vadati SAKAMAMSALOHITAN 'ti attano pitthimam-salohitañ ca paribhuñjatiti yojanā. AKANTIKAN 'ti akantam amanāpam jeguccham.

III. 5.

1. e. SIVATHIKĀYĀ 'ti susāne.

AÑGUTTHASNEHENĀ 'ti aṅgutthato pavattasinehena devatāya aṅgutthato paggharitakhirenā 'ti attho.

2. c. PALAHISU PĀDE 'ti attano jivhāya pāde palahimsu.

3. d. SĀSAPADHŪPANAM VĀ 'ti yam jātassa dārakassa rakhanatthāya sāsapena dhūpanam karonti.

4. b. NA SABBADHAÑÑĀNI PI ĀKIRIMSŪ 'ti maṅgalam karontā agadavasena yam sabbatelamissitam sāli-ādi dhañnam ākiranti tam pi 'ssa nākamsū 'ti attho.

d. RATTĀBHATAN 'ti rattiyam ābhatham.

5. b. SASAMSAYAN 'ti jivati nu kho na nu kho jīvatiti sa-samsayittāya sasamsayan 'ti (C. D. °van 'ti). JĪVITASĀVA-SESAN 'ti jivitatthitiyā hetubhūtānam sādhanānam abhā-vena kevalam jivitamattāvesesakam.

III. 6.

4. a. Tattha ANĀVAJJESU TITTHESU 'ti anivāritesu nadītalākādīnam titthapadesesu. yattha manussā nahāyanti udakakiccam karonti tādisesu thānesu VICINI¹ ADIPHAMĀ-

¹ D. vicchini.

SAKAN 'ti manussehi thapetvā vissaritam̄ api nām' ettha kiñci labheyyan 'ti lobhābhībhūtā hutvā adhīhamāsaka-mattam̄ pi vicini gavesi.

Atha vā ANĀVAJJESU TITTHESU 'ti upasampkamanena kena ci anivārītesu sattānam̄ payogā(sa)ya suddhikaraṇabhā-vena titthabhūtesu samaṇabrahmañesu vijjamānesu VICINI ADHĪHAMĀSAKAN 'ti maccheramalapariyutthitacittā kassaci kiñci adenī adhīhamāsakam̄ pi 'vasesena vicini na samcini puññam̄.

III. 7.

1. b. RAJANĪYE 'ti kāmanīyehi rāguppatihetubhūtehi KĀMAGUNEHĪTI kāmakotthāsehi. SOBHASITI samaṇgibhāvena virocasi rattiyān 'ti adhippāyo.

c. DIVASAM̄ ANUBHOSI KĀRAÑĀN 'ti divasabhāge pana nānapakāram̄ kārañānam̄ ghātanam̄ paccānubhavasi. RAJANĪTI rattisu ye 'ti nipātamattam̄.

9. c. PATIHATĀ 'ti paṭihatacittā bandhaghātā viya hutvā . . .

III. 9.

1. a. MĀLĪ ti mālāhārī dibbapuppliehi patimāṇḍito 'ti abhippāyo. hirītīti (*sic*, D. haritīti) veṭṭhitasiso. KĀYŪRĪTI keyūrī bāhalam̄kārapatimāṇḍito 'ti attho.

d. Aruṇasadisavaṇṇavā 'ti vā pāli. aruṇan̄ 'ti aranīyehi devehi sadisavaṇṇa-ariyāvakāso 'ti attho.

4. b. UPAKKANTVĀ (C. ukkantitvā) (*sic*) 'ti ukkantitvā chinditvā 'ti attho.

6. b. SACCAKĀLE 'ti saccam̄ vattum̄ yuttakāle. . .

III. 10.

2. d. KHĀRENA PARIPPHOSETVĀ 'ti avakantita-avakantita-khaṇe khārodakena paritosetvā¹ siñcītvā punappunam̄ pi avakantanti.

6. d. PACCATTAVEDĀNĀ 'ti paccattam̄ visum̄ visum̄ attanā anubhūyamānā mahādukkhavedanā.

8. b. Te puggalā tato puññato VIVECAYETHA viveceyyātha

¹ D. °sitvā.

paribāhire jāniyāthā 'ti aññapadesena attano mahājāniyatamī vibhāveti.

IV. 1.

1. d. KĀRAÑATTHIKO 'ti jīva bho jīvitam eva seyyo 'ti vutte ath' assa kāraṇena athiko.

2. d. PARICĀRIKĀ sā pīti yā asitapitakhāditavatthapari-bhogādilakkhaṇā indriyānam paricārikā sā pi imassa natthi parihaṇā sā pīti vā asitādiparibhogavasena indriyānam parihaṇā sā pi imassa natthi. vigatajīvitattā 'ti attho. parivāraṇā sā pīti keci pathanti.

3. d. VIRĀDHITATTO 'ti paricattasabhāvo JANENA TENĀ 'ti tena nāti-ādijauena.

5. c. USSĀVAVINDU 'VA PALIMPAMĀNO 'ti tiṇagge limpamā-na-usṣāvavindusadiso.

6. b. UTTĀSITAN 'ti āvutam āropitam PICUMANDASSA SŪLE 'ti nimbarukkhassa daṇḍena katasūle. KENA VANNENĀ 'ti kena kāraṇena.

7. a. Tattha sālohitō 'ti samānalohito yonisambandha-nātako 'ti attho.

8. b. SATTUSSADAN 'ti pāpakārīhi sattehi ussannam. atha vā pañcavidhabandhanamukhe tattalohasecanam (D. tattha lohitasecanam) aṅgārapabbatāropanam lohakumbhipakkhepo asipattavanappavesanam Veterāniyam samotaraṇam mahāniraye pakkhepo 'ti imehi pañcavidhabandhanādīhi dārunakāraṇehi ussannam uparupari nivisitan 'ti attho.

9. d. EKANTATIPPAN 'ti ekanten' eva tikhinādukkhanyatamahādukkhan 'ti attho.

10. d. Tasmā tena kāraṇena mā me 'kato mayā ekato imassa jīvitassa UPARODHO mā hotū 'ti imassa santike idam vacanam aham na bhaṇāmi.

11. a. Tattha AÑÑATO 'ti avagato.

12. a. ADDHĀ 'ti ekamsena.

c. AKĀMĀSADDHEYYAVACO akāmo eva saddhātabbavacano 'ti katvā iminā kāraṇena PUCCASSU MAM KĀMAM YATHĀ VISAYHAN 'ti attano yathā icchitam attham pucchassu mam aham pana yathā visayham yathā mayham sahitum

sakkā tathā attano nānabalānurūpam kathessāmīti adhippāyo.

13. Tassattho. aham kiñcid eva cakkhunā passissāmi tam sabbam pi tad eva aham abhisaddaheyya patiññeyya tam pana disvā tava vacanam no¹ pi (no) saddaheyya yakkha mayham tiyassakammam² nigahakammam kareyyāsīti. atha vā. YAM KIÑCĀHAM CAKKHUNĀ PASSISSĀMĪTI aham yam kiñcid eva cakkhunā passissāmi acakkhuno parassa adasanato SABBAM PI TĀHAM ABHISADDAHEYYAN 'ti sabbam pi te aham dīṭham sutam ayam vāpi abhisaddaheyyam tādiso hi mayham tayi abhippasādo 'ti adhippāyo.

Pacchimapādassa pana yathā vutto 'va attho.

14. a. SACCAPATIÑÑĀ TAVA ME SĀ HOTU 'ti tava esā patiññā mayham saccam hotu.

b. SUTVĀNA DHAMMAM LABHASSU PASĀDAN 'ti mayā vuccamānam dhammam sutvā sundarapasādam labhassu.

d. AÑÑATTHIKO 'ti ajānanena atthiko.

15. a: YATHĀ PAJĀNAN 'ti yathā añño pi pajānanto yathā pajānan 'ti vā mayā yathā nātan 'ti attho.

d. ETAN 'ti vā nipātamattam. . . . kissa te 'ti ca keci vadanti.

16. b. CIKKHALLAPABBE 'ti cikkhallaavati samdhimhi NARAKAN 'ti āvātam.

21. c. KIÑCATTHIKO 'ti hassādhippāyo.

24. a. ĀSAMĀNĀ 'ti āsimsamānā patthayamānā.

30. d. TEN' AMHI NAGGO KASIRĀPAVUTTĪ ti tena duvidhena kārañena idāni naggo niccolo amhi kasirā dukkhā vutti jivikā hotiti.

32. a. Tattha KAPPITAKO³ NĀMĀ 'ti jaṭilasahassassa abbhantare āyasmato Upālittherassa upajjhāyam samdhāyavadati.

33. b. SUPPATIMUTTAKO cāpi⁴ ti sutthupatimattabhbānīti attho.

c. ARANAVIHĀRĪ ti mettāvihārī.

34. a. VIDHŪMO 'ti vigatamicchāvitakkadhammo. ANI-

¹ D. to.

² C. niya°.

³ D. kampi°.

⁴ C. cāti.

GHO 'ti niddukkho. . . . NIRUPADHĪTI kilesabhisaṃkhārādi-upadhippahāyī. SABBAPAPAÑCAKHINO 'ti parikkhiṇatañhādipa-pañco.

35. a. APPAÑNATO 'ti paramappicchatāya paticchanna-guṇattāya na pākaṭo ca NA SUJĀNO 'ti gambhirabbhāvena DISVĀ PI evam̄siло evam̄dhammo evampaññā 'ti na suviññeyyo.

37. c. SA M' AJĀ 'ti so ajja makāro padasamdhikaro.

38. a. Tattha KAPINACCANĀYAN 'ti kapinām vānarānam naccanena Kapinaccanā 'ti laddhavohāre padese.

c. SACCANĀMO 'ti jhāyi susilo arahā vimutto 'ti ādinā chāhi guṇanāmehi yathā va nāmo aviparittanāmo.

39. a. Tattha KASSĀMĪTI karissāmi.

40. b. Tattha SĀDHŪ 'ti āyacane nipāto. vo LICCHAVI N'ESA DHAMMO 'ti Licchavirāja tumhākam rājūnam esa dhammo na hoti yam akāle upasam̄kamanam.

42. a. GIHIKICCĀNĪTI geham̄ āvasantena kātabbakutumbakiccāni.

c. VICEYYĀ¹ 'ti sindūravattham gahaṇattham² vicinitvā.

43. c. PATIKKAMAN 'ti piṇḍapātato paṭikkaman 'ti tenāha GOCARATO NIVATTAN 'ti.

46. d. VIDĀLAYANTĪ ti vidāliyanti.

47. a. PĀDAKUMĀRIKĀHĪ ti pādasam̄khātāhi kudārikāhi.

b. PĀTIYANTĪ ti parivārayanti.³

48. a. TINENĀPITI⁴ tinaggenapi.⁵

b. MŪLHASSA MAGGAM PI NA PĀVADĀSĪTI maggamūlhassa maggam pi tvam na kathayasi evāyam puriso ito c'ito paribbhamatū 'ti kelisilo hi ayam rājā.

c. SAYAM ĀDĪYASĪTI andhassa hatthato yaṭṭhim sayam eva acchinditvā gaṇhasi.

49. c. PACCEMI BHANTE YAM TVAM VADESĪTI bhante tvam pattāni bhijjantīti ādinā yam vadesi tam patijānāmi sabbam yeva tam mayā katam kārāpitam dasseti.

50. b. ETAM PI TI etam khiddādhippāyena katam pakhiddā 'ti khiddāya.

¹ C. viveceyyā.

² C. siṇḍū.—D. sindhuravattam.

³ C. paricā.^o

⁴ C. tino natīti.

⁵ C. nagge.

c. PASAVITVĀ 'ti upacinitvā. d. VEDETĪ ti anubhavatiti. ASAMATTHABHOGI ti aparipuṇṇabhogo tam eva aparipuṇṇabhogatam dassetum.

51. a. DAHARO YUVĀ 'ti ādi vuttam. NAGGANĀYASSĀ 'ti naggabhbāvassa.

b. KIM SU TATO DUKKHATAR' ASSA HOTĪTÌ kim su nāma tato naggabhbāvato dukkhataram assa petassa hoti.

53. a. BAHUDHĀ CA (?) SATTHAN 'ti bahūli pakārehi bud-dhādīhi vaṇṇitam.

b. AKKHAYADHAMMAM ATTHŪ 'ti aparikkhayadhammadhammam hotu.

54. a. Ā(PA)CAMAYITVĀ¹ 'ti hatthapādadhovanapubbakam mukham vikkhāletvā.

55. a. CANDANASĀRALITTAN 'ti sārabhūtam candanalittam.

b. ULĀRAVANĀN 'ti setṭharūpam.

d. PARIVĀRITAN 'ti anukulavuttinā parajanena parivāritam.

58. a. EKADESAM ADĀSITI catūsu paccayesu ca ekadesabhūtam vatthadānam samdhāya vadati.

c. SAKKHIN 'ti sakkhibhbāvam.

59. b. MĀ (?) MĀSITI me āsi. DEVATĀSI mayham devatā āsiti yojanā.

60. b. VI PPATIPANNACITTO 'ti micchādītthipatipannamā-naso dhammiyam patipadam pahāya adhammiyam patipadam patipanno 'ti attho.

67. d. PANĀTADĀNDO 'ti ṭhapitasariradando. ANUSATTARŪPO 'ti rājanattasabhāvo.

68. a. VİSATIRATTIMATTĀ 'ti vīsatimattā rattiyo. ativattā 'ti attho.

69. b. KO TAM VADETHĀ 'ti tathā dhammiyakammam karontam tam imasmim Vajjiratthe ko nāma āpamocehīti vadeyya evam vattum koci pi na labhatiti attho.

86. c. Tattho KĀRAKARO 'ti upakārakāri.

87. d. UBHO PĪ TI DVE PI SŪLĀVUTO RĀJĀ CA.

88. d. Tattha PHALAM KANITT THAN 'ti sotāpattiphalam.

¹ D. ācayitvā.

IV. 3.

1. a. Tattha rājā Piñgalako nāma Suratthānam adhipati ahū 'ti piñgalacakkhunā Piñgalo pākaṭanāmo Suratthade-sassa issaro rājā ahosi.
- c. MORIYĀNĀN 'ti Moriyarājūnam Dhammāsokam sam-dhāya vadati.
- d. SURATTHAM PUNAR AGAMĀ 'ti Suratthavisayam uddissa ratthagāmimaggam paccāgañchi.
2. b. PAÑKAN 'ti mudubhūmi.
- d. VĀÑÑĀNĀPATHAN 'ti petena nimmitam mudubhūmimag-gam.
6. YAMAPURISĀNAM SANTIKE 'ti petānam samīpe.
7. a. AMĀNUSO VĀYATI GANDHO 'ti petānam sariragandho vāyati.
11. b. MEGHAVANNASIRANNIBHAN 'ti meghavanṇasamthā-nam hutvā khāyamānam.
15. a. PŪRAM PĀNĪYASSA KARAKAN 'ti pānīyena puṇṇam pānīyahājanam.
- b. PŪVE 'ti khajjake. CITTE 'ti cittijanane madhure manuññā tahim tahim sarāve pūretvā pīne pūve addasa.
25. b. JETTHO eva natthi kuto jetthāpacāyiko jetthāpacā-yanapuññam nāma natthiti attho.
26. d. NIYATI PARINĀMAJAN 'ti ayam satto sukham vā dukkham vā labhanto niyati parināmajavasena labhati na kammassa katattāya issaradīna vā 'ti adhippāyo.
27. d. SUNIHITAN 'ti sutthunihitam na vijjatī ti yam sa-maṇānam dānam nāma anugāmikam nidānan 'ti vadanti tam na vijjati.
28. d. SATTANNAM VIVARAM ANTARE 'ti pāṭhavi-ādinam sat-tannam kāyānam vivarabhūte antare chinde sattham pavi-sati tena sattā asi-ādīhi pahaṭā viya honti.
30. b. Suttagūle vivethetvā katasutttagūle khitte 'ti nib-beṭhanavasena khitte nibbēthentam. PALĀYATI ti pabbate vā rukkhagge vā thatvā nivēṭhīyamanam khittam sutta-gūlam nibbēthantam eva gacchati.
33. a. CŪĀSITITI caturāsīti.
- b. MAHĀKAPPINO 'ti mahākappāwam tattha ekamhā mahā-

sarā Anotattādito vassasate vassasate¹ kusaggena ekekam udakavindum niharanti iminā upakkamena sattakkhattum tamhi sare ninnudake jāte eko mahākappo nāma hotiti vatvā evarūpānam mahākappānam caturāsitisatasahassāni samsārassa parimāṇan 'ti vadanti.

34. d. UDDHAM ME CHAHÌ MÄSEHÌTI āha.

37. b. TĀVADE tasmin kāle.

53. d. PĀMOKKHO 'ti pācīnādisābhīmukho hutvā.

IV. 5.

2. a. KHAJJĀMĪ ti khādiyāmi asipattasamṭhānasadisehi nisitehi khādantehi viya ucchupattehi kantiyāmīti attho.

b. PARISAKKĀMĪTI payogam karomi.

c. CHINNĀTUMO 'ti chinnabhbāvo upacchinnathāmo parikhīñabalo 'ti attho.

3. a. VIGHĀTO 'ti vighātavā vihaṭabalo vā.

6. c. PACCĀSANTO 'ti paccāsimsamāno.

7. d. Ettha ETAN 'ti nipātamattam.

IV. 6.

4. a. Tattha BAHŪSU VATĀ SANTESŪ 'ti anekesu dakkhiṇeyyesu vijjamānesu.

6. d. MANUSSĀ UNNATONATĀ 'ti manussakāle sāmino hutvā kālakatā kammavasena onatā caranti khuppi pāsāya passa samsārapakatin 'ti dasseti.

IV. 7.

1. b. Tattha PUBBE KATĀNAM KAMMĀNAM VIPAKO MATHAYE MANAN² 'ti purimajātīsu katānam akusalakammānam phalam ulāram hutvā uppajjamānam sandabālānam citām pathayeyya abhibhaveyya. paresam anatthakaraṇīmukhena attano attham uppādeyyā 'ti adhippāyo.

3. d. UÑCHO (?) PATTAGATE RATAN (C. uñjo) 'ti uñchiena bhikkhācārena laddhe ca tatte pattapariyāpanne āhāre ratam samtappam.

¹ C. omits.

² D. otlau.

8. a. UTTĀNO nipanno.
9. b. PŪGĀNī ti vassasamūhe.

IV. 8.

4. c. AJJHĀSITO MAYHAM GHARE 'ti kulupakabhāvena mama gehe tanhābhivessase (?) abhinivittho. TASSĀ 'ti tassa kulupakabhikkhussa.

8. a. YAM BHADDANTE 'HANANT' AÑÑĀ 'ti bhaddante Ayyamahāmoggallāna tassa vaccakuṭiye yam aññeohananti vaccam ossajanti.

IV. 10.

8. c. UTTĀNA PATIKIRĀMĀ 'ti kadāci uttānā hutvā vikiriyamānaṅgā viya vattāma.

IV. 11.

1. d. NESSĀMI TAM PĀTALIPUTTAM AKKHATĀN 'ti idān' āham tam akkhatam tena pi aparikkhitamanussarūpen' eva Pātaliputtam nessāmi.

IV. 16.

1. d. KIN NU SADDAYASE TUVE 'ti kin nu kho tuvam sad-dam karosi ativiyyavissaram karonto vicarasi.

7. a. SĀLITTAKAPPĀHĀRENA 'ti sālittakam vuccati dhanuka-kena aṅgulihī eva vā sakkharākhipanapayogo¹ 'ti. tathā sakkharāya paharaṇena. sālittakappahāre 'ti vā pātho. Te (*sic*) BHINDISSAN 'ti te bhindim.

¹ D. °yogo.

RETURN TO the circulation desk of any

University of California Library

or to the

NORTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY

Bldg. 400, Richmond Field Station

University of California

Richmond, CA 94804-4698

ALL BOOKS MAY BE RECALLED AFTER 7 DAYS

2-month loans may be renewed by calling

(415) 642-6753

1-year loans may be recharged by bringing books
to NRLF

Renewals and recharges may be made 4 days
prior to due date

DUE AS STAMPED BELOW

JUL 11 1992

AUG 17 1992

JUN 25 1993

JAN 25 2004
